

СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз — SVOBODA — Published by the Ukrainian National Association

ЦІНА $1.00 РАЗ НА ТИЖДЕНЬ ONCE A WEEK PRICE $1.00

РІК CX П'ЯТНИЦЯ, 20 ЧЕРВНЯ 2003 РОКУ ЧИСЛО 25 VOL. CX FRIDAY, JUNE 20, 2003 No. 25

Бригада українських миротворців готова до від'їзду в Ірак

ЖИТОМИР. – П'ята окрема механізована бригада, яка вирушить з миротворчою місією в Ірак, уже повністю укомплектована в Житомирі, де розміщено 8-ий армійський корпус, якому випало зформувати підрозділ. Особовий склад вояків добирався виключно на засадах добровільности, за письмовою згодою батьків і дружини кожного миротворця. Військово-медична комісія підтвердила, що кожен доброволець здоровий і здатний перенести спеку. Велику ролю відіграли також професійний рівень претендентів і знання чужоземної мови. 1333 солдати, 228 сержантів, 111 прапорщиків і 270 офіцерів готують техніку до маршу. Багато відібраних раніше перебували в рядах миротворців у Югославії, Лівані, Сьєра-Леоне.

Розмір грошової платні для українських миротворців, встановлений Кабінетом міністрів і затверджений Верховною Радою, коливається від 600 до 1200 долярів на місяць. Вишкіл миротворці проходить у 95-ій аеромобільній бригаді під керівництвом канадських військовиків.

Плянується, що особовий склад бригади вирушить 8 серпня літаками з Озерного Житомирської области, техніка піде своїм ходом до Миколаєва, а далі – поромами до місця призначення. Покищо перебування українців в Іраку розраховане на 1.5 року, надалі все залежатиме від військово-політичного становища. Перша зміна – через 6 місяців. Дві провінції, де перебуватимуть українські вояки, досить тихі, ставлення населення до чужинців неагресивне.

УНІАН

П. Лазаренка випустили з американської в'язниці

ПАРСИПАНІ. – Екс-прем'єр-міністра України Павла Лазаренка, якого США звинувачують у відмиванні 114 млн. дол., випущено з американської в'язниці під заставу на весь період допитів свідків у його справі, – повідомила в Києві 14 червня адвокат Павла Лазаренка Марина Долгопола. За її словами, відповідно до американського законодавства, оскільки зараз проходить в Україні процес допиту свідків, П. Лазаренко, який був ув'язнений в Каліфорнії, має право слухати їхні свідчення, за допомогою технічних засобів.

Прослуховуючи ці свідчення, П. Лазаренко готується до суду, який почнеться 18 серпня 2003 року, сказала М. Долгопола.

Вона також повідомила, що П. Лазаренко, через приватні американські фінансові установи, перебуває наразі у „житловому приміщенні, погодженому із судом".

Відомо, що там він перебуватиме увесь період допиту свідків.

В травні до Києва прибула група американських юристів, представників звинувачення та захисту в справі П. Лазаренка, які допитують українських свідків у цій справі. Генеральний прокурор України Святослав Піскун заявив, що, згідно з американською процедурою допиту свідків, суд може пом'якшити умови утримання П. Лазаренка.

(Закінчення на стор. 3)

Радісним був День батька на Союзівці

КЕРГОНКСОН, Н. Й. – 15 червня на відпочинковій оселі УНСоюзу Союзівка за традицією, уже 19-ий раз, було відзначено День батька. Після тривалих дощів сонячна неділя сприяла доброму настроєві.

На свято прибули понад триста гостей, переважну більшість яких складали родини, котрі вирішили привітати своїх батьків серед української громади.

Округа УНСоюзу Північного Нью-Джерзі замовила автобус, яким скористалися десятки осіб.

Дружні вітання, розмови, спогади тривали на подвір'ї після Служби Божої до початку свята.

У вщерть заповненій залі „Веселки" відбувся святковий обід, після якого почалася урочиста імпреза. Присутніх привітав голова УНСоюзу Стефан Качарай, який розповів про дії УНСоюзу, спрямовані на відновлення Союзівки і збереження її для української спільноти.

Заклик Стефана Качарая до фінансової підтримки Союзівки дав вислід вже під час свята – пожертви зробила Уляна Стек (5 тисяч долярів), Мирослав і Марта Ломаги в пам'ять Джорджа Ломаги, який загинув у 1995 році в Монклері, Н. Дж. (1 тис. дол.), 13-ий Відділ УНСюзу з Вотервіл, Н.Й – Братство св. о. Миколая (500 дол.), діти д-ра Стефана Новаківського купили пам'ятну цеглинку в честь батька.

Починаючи з осені минулого року, під час відзначення 50-ліття Союзівки, до фонду відродження

(Закінчення на стор. 9)

Доброчинці Союзівки (зліва): Іван Зендран, секретар Братства св. о. Миколая, Павло Шевчук, секретар 13-го Відділу УНСоюзу, Уляна Стек, голова УНСоюзу Стефан Качарай, Іван Суховатський, скарбник, та Микола Філь, голова Відділу.

У залі „Веселки" на День батька було велелюдно і затишно.

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

Українсько-румунський кордон залишається без змін

КИЇВ. – Українсько-румунський кордон залишається на лінії, яку було визначено 1961 року. Відповідну угоду підписали 17 червня у Чернівцях президенти двох країн – Леонід Кучма та Іон Ільєску. Знавці пов'язують завершення довготривалого діялогу про державний кордон виконанням зобов'язань Румунії перед евроатлантичними структурами. Дев'ятнадцять спроб двосторонніх переговорів протягом п'яти років, присвячених питанню державного кордону між Україною та Румунією, нарешті привели до вислідів. Аналітики кажуть, що Букарешт на вимогу Північноатлантичного альянсу повинен завершити облаштування своїх кордонів, тому й постав перед необхідністю укласти договір. Основна дискусія дипломатів точилася довкола острова Зміїний, через його стратегічне значення. Згідно з договором, він залишився за Україною. Однак, за словами знавця центру імені Разумкова Валерія Чалого, не менш важливим є те, за якими принципами вирішуватимуться питання континентального шельфу та економічних зон у Чорному морі. Покищо ці пункти документу не оприлюднені. Втім, як вважають в українському зовнішньополітичному відомстві, підписанням та ратифікацією договору про державний кордон розв'язуються всі політичні питання.

Київ відвідав американський генерал

КИЇВ. – 18 червня завершилася півторадення візита до України Ричарда Майерса, голови Об'єднаного комітету начальників штабів Збройних сил США. У Києві генерал Р. Майерс та міністер оборони України Володимир Шкідченко обговорили питання підготування українського миротворчого контингенту до місії у складі міжнародних стабілізаційних сил в Іраку. Генерал Р. Майерс зазначив, що Україна має великий досвід участи у миротворчих акціях і, на його думку, залучення досвідчених українських військовослужбовців до виконання завдань з підтримання безпеки в Іраку є кроком до зміцнення авторитету України.

На митницях запроваджено „зелені коридори"

ЛЬВІВ. – Так званий „зелений коридор" почав діяти з неділі, 15 червня на всіх пунктах пропуску на кордонах України. Експеримент, який має на меті спростити й скоротити процедуру митної контролі, триватиме до першого грудня. Суть експерименту полягає у заощадженні часу прикордонно-митної контролі громадян – від однієї хвилини на особу на пішому переході й до 15 хвилин для огляду автобусу з пасажирами. Як повідомив заступник начальника Галицької митниці Валерій Галущенко, на українсько-польській ділянці кордону „зелений коридор" діє від згаданої дати. Завдяки більш оперативній праці митниць, поменшають черги на кордонах. Ще до запровадження експерименту українські митники пройшли відповідні підготовчі курси. Основний акцент звернено на професійне чуття митника, а технічні засоби розглядатимуть лише як допоміжний елемент. Якщо все пройде без особливих проблем, то такий коридор, припускає В. Галущенко, може стати постійною практикою.

ОБСЕ підтримує Україну

КИЇВ. – Організація з безпеки та співпраці в Европі підтримує прагнення України посісти своє місце в европейських структурах та НАТО. Таку заяву 16 червня зробив на початку триденної візити до Києва президент Парляментської асамблеї ОБСЕ Брюс Джордж. Україна, на думку чільного представника ОБСЕ, відіграє важливу ролю в стуктурі европейської безпеки. Б. Джордж прогнозує, що невдовзі та роля зросте, і саме тим пояснює пильну увагу европейської спільноти до кроків України на шляху до демократії. „Я сподіваюся, що в Україні ви маєте намір і надалі розвивати демократію. Минулого разу я був тут, коли очолював контролювання на парляментських виборах. Сподіваюся, нас буде запрошено на наступні парляментські і навіть президентські вибори. Ми задоволені тим, як ви значною мірою змінюєте суспільство", – заявив Б. Джордж.

БРЮСЕЛЬ, Бельгія. – Український літак АН-124 „Руслан" обрано для військово-транспортних перевезень в 12 країнах НАТО – в більшості европейських країн альянсу і Канаді, на період до 2010 року, коли надійде в експлуатацію новий европейський транспортний літак А400М. Таке рішення НАТО ухвалило 12 червня. За попередніми даними, сума транспортних контрактів може сягати мільярда долярів. США і Британія участи в цьому проєкті не беруть. Міністер оборони Німеччини Петер Штрук сказав, що німецькі представники віддають перевагу українському літаку перед американським С-17. „Пріоритет однозначно – за літаками Антонова, оскільки після всіх перевірок вони виявилися найдешевшим рішенням. У листі-намірі може фіґурувати С-17, але ми вважаємо, що афганський досвід свідчить на користь переважного використання „Антоновых". Фото: УНІАН

Прем'єри Білорусі та України не домовились про фінанси

МІНСЬК, Білорусь. – За повідомленням з Мінська, фінансові зобов'язання України перед Білорусією і скасування антидемпінґових заходів залишилися неврегульованими в ході проведених 16 червня переговорів керівників урядів обох країн. Про це повідомив прем'єр-міністер Білорусі Генадій Новицький. У свою чергу, прем'єр-міністер України Віктор Янукович зазначив, що розв'язання проблеми врегулювання фінансових зобов'язань суб'єктів господарювання України перебуває посередині між пропозиціями обох сторін. Напередодні президенти України і Білорусії Леонід Кучма і Олександер Лукашенко доручили своїм урядам до 15 червня підготувати документ про врегулювання фінансових взаємин між двома країнами. Сума боргу України перед Білорусією з 1992 року досі не врегульована. Українська сторона вважає, що заборгувала Білорусії не більш як 50 мільйонів долярів, а Білорусія вважає, що Україна їй винна понад 100 мільйонів долярів. Через фінансову проблему залишається нератифікованим Договір між Білорусією і Україною про державний кордон від 12 травня 1997 року.

Україна цього року закуповуватиме зерно

КИЇВ. – Україна в цьому році буде закуповувати зерно. Про це повідомив прем'єр-міністер України Віктор Янукович 14 червня під час окремої наради з питань ситуації в сільському господарстві та шляхів подолання наслідків стихійного лиха в галузі. Він зазначив, що кошти для цього вже виділено і визначено державного аґента. З перших днів збирання врожаю за вигідними цінами закуповуватимуться будь-які зернові. Причому закупівля буде і пряма, і заставна, уточнив прем'єр.

В Україні стурбовані станом посівів ранніх ярових культур

КИЇВ. – Український гідрометеорологічний центр стурбований станом посівів ранніх ярових культур. Від засухи вже постраждали близько 75 відсотків території України, за винятком деяких західніх реґіонів. Однак і в цих реґіонах продуктивність посівів набагато нижча, ніж торік. Найгірший стан посівів занотовано в південно-східніх областях, де на ґрунті зформувалися суха шкірка і тріщини. Густина посівів значно нижче оптимальної, зокрема ячменю - в 1.5-2 рази. Загалом, за оцінками Гідрометеорологічного центру, врожай ярових зернових в цьому році не досягне навіть 80 відсотків від торішнього.

В Івано-Франківську дітям роздають літературу про захист їхніх прав

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК. – У школах міста 13 червня розповсюджено літературу, в якій розповідається про проблеми захисту прав дитини та запобігання торгівлі людьми. Здійснило цю акцію громадське об'єднання „Ділові ініціятиви", що діє в обласному центрі Прикарпаття. Здійснивши дослідження, громадське об'єднання „Ділові ініціятиви" з'ясувало, що тепер в Івано-Франківську мешкають 1700 дітей, батьки яких нелеґально працюють за кордоном. Передусім саме цим дітям адресувалася література про запобігання торгівлі людьми. Представник громадського об'єднання Наталія Чаплинська переконана, що така акція надзичайно потрібна на Прикарпатті, де більшість молоді намагається шукати працю за кордоном, не маючи елементарних правових знань. Молоді прикарпатці часто стають жертвами сучасної работоргівлі. Розповсюджену серед дітей літературу надало представництво дитячого фонду ООН в Україні. Загалом „Ділові ініціятиви" розповсюдили близько пів тисячі книг та численні інформаційні брошури на правозахисну тематику.

Уряд Польщі відклав запровадження віз для України, Білорусі та Росії

КИЇВ. – Уряд Польщі відклав запровадження візового режиму для України, Білорусі та Росії з 1 липня на пізніше, заявив 12 червня під час візити до Києва секретар Бюра національної безпеки Польщі Марек Сівець. Відкладення запровадження візового режиму для східніх сусідів, до якого Польща зобов'язана як майбутній член Евросоюзу, М. Сівець пояснив необхідністю узгодження деяких деталей з офіційним Брюселем. За його словами, тепер плянується, що на відміну від росіян та білорусів, візовий режим для українців буде максимально спрощеним, а самі візи – безплатними. Громадяни Польщі будуть, як і раніше, відвідувати Україну без віз. Крім того, перенесено термін вступу до ЕС самої Польщі з 1 січня 2004 року на травень 2004 року (Польща брала зобов'язання ввести візи з країнами-сусідами розширеного ЕС за пів року до свого вступу до цієї організації). Секретар Ради національної безпеки України Євген Марчук зазначив, що відкриття п'яти консульств Польщі в Україні та надання українцям, які їздитимуть до Польщі з фахових причин багаторазових віз на тривалий термін, значно пом'якшує проблему. Польща залишається однією з країн, до яких найчастіше подорожують громадяни України. Минулого року, за офіційною статистикою, її відвідали понад 5 мільйонів українців.

Україна – один з чільних продавців зброї за кордон

СТОКГОЛЬМ, Швеція. – Україна посідає шосте місце серед десяти провідних країн – експортерів озброєнь, такого висновку дійшли експерти Стокгольмського інституту досліджень миру. За даними знавців, за час від 1998 до 2002 року Україна отримала від продажу озброєнь за кордон 2 мільярди 700 мільйонів американських долярів. Провідниками у списку експортерів зброї вважаються США, Росія та Франція. Німеччина посідає четверте місце. Знавці констатують зростання оборонних витрат в усьому світі, яке вони пояснюють наслідками оголошеної США „війни з тероризмом".

За повідомленнями інформаційних аґентств

Д. Табачник хоче передати Лавру монахам УПЦ МП

КИЇВ. – Передання приміщень Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника в користування духовенства Києво-Печерської Лаври фактично означатиме передання Україною унікальних духовно-культурних цінностей у власність УПЦ Московського патріярхату. Про це сказав в інтерв'ю УНІАН 18 червня народний депутат України, голова Національної спілки письменників України Володимир Яворівський. За його словами, Україна ризикує втратити свої „культурні святині" в разі затвердження нині ще протокольного доручення віце-прем'єр-міністра України Дмитра Табачника від 30 травня, в якому йдеться про те, що музей має до 16 червня цього року передати у власність монастиря всі свої службові приміщення.

18 червня працівники Києво-Печерського заповідника провели акцію протесту з приводу згаданого доручення віце-прем'єра Д. Табачника. Вони вважають, що духовенство Лаври порушує законодавство України, самовільно захоплюючи корпуси, які на сьогодні належать музеєві.

Як наголосив під час акції науковий співробітник Києво-Печерського заповідника Олександр Березкін, якби музей погодився із цим документом, то на вулиці опинилися б фактично всі інженерні та технічні служби музею - а це понад 200 осіб.

За словами О. Березкіна, якщо дирекція заповідника намагається вирішити питання щодо претензій монастиря на музейні корпуси за законом, зокрема зверненнями до міліції та Міністерства культури, то монахи натомість просто захоплюють будівлі заповідника.

За його словами, на сьогодні представники Лаври зайняли вже 12 корпусів загальною площею понад 5 тис. кв. м. - в результаті лише останньої такої акції (близько півтора місяці тому) без реального робочого місця залишилося понад 30 працівників музею. „В моєму колишньому робочому кабінеті залишилися фактично неконтрольованими 20-30 унікальних речей давніх культур – що з ними відбувається зараз, я просто не знаю", - сказав О. Березкін.

У свою чергу казначей Свято-Успенської Києво-Печерської Лаври ігумен Варсонофій наголосив 18 червня в розмові з журналістами, що монахи зайняли приміщення (три корпуси), які представники уряду обіцяли віддати їм у користування ще в 2002 році, а „зараз це питання вирішується". Він визнав, що передання приміщень ще не оформлене юридично, а послушники Лаври утримують згадані музейні приміщення лише для того, аби туди не в'їхали чергові орендатори.

УНІАН

П. Лазаренка...

(Закінчення зі стор. 1)

Усі свідки, яких Генеральна прокуратура України у рамках правової допомоги викликає на допити до американців, „чемно приходять і дають свідчення", – сказала М. Долгопола. Скільки вже осіб допитано, адвокатові не відомо. За даними Генеральної прокуратури, американську делегацію очолює Марта Берш (помічник Федерального прокурора США). У складі делегації: Пітер Акселґрод (помічник Федерального прокурора США); Гелі Мічел (судовий адвокат Департаменту юстиції США); Браєн Ерл (співробітник Федерального Бюра Розслідувань США); Ольга Руденко (співробітник Федерального Бюра Розслідувань США); Гаролд Розентал (адвокат захисту); Стів Ґор (слідчий захисту); Дейвид Аґретеліс (помічник адвоката).

Марина Долгопола, відповідаючи на питання, чи можливе повернення П. Лазаренка до України, зазначила, що екс-прем'єр "особисто заявляв про свою готовність повернутися" до України. Але тільки тоді, коли політична ситуація зміниться.

На прохання підтвердили, чи правда, що П. Лазаренка випустили з електронним браслетом, як про це напередодні заявляв генпрокурор Святослав Піскун, М. Долгопола відповіла, що їй про це покищо невідомо. М. Долгопола повідомила, що П. Лазаренка випустили, коли була глибока ніч. Павло Лазаренко був прем'єр-міністром України у 1996-97 р.

Павло Лазаренко. Фото: УНІАН

В Україні проти П. Лазаренка також висунуті обвинувачення у фінансових махінаціях і ряді інших злочинів. У Швайцарії він уже визнаний винним у відмиванні грошей і засуджений Женевським судом до 18 місяців тюремного ув'язнення умовно.

За матеріялами ЗМІ

Київська урбаністика як дзеркало влади

Коли я дивлюся на Майдан Незалежности після реконструкції, мені чомусь пригадуються фотографії Майкла Джексона: вибілене обличчя молодіжного кумира 80-90-их викликає стійку асоціяцію з нинішнім виглядом центральних кварталів столиці України, що їх піддали пластичній хірургії київські архітектори. Із завзятістю, гідною кращого застосування, київські керівники дають добро на зведення в історичних кварталах міста квазімодних будівель та нескінченне риття торгових катакомб. Натомість не вистачає грошей на такий „дріб'язок", як капітальний ремонт житла, упорядкування доріг і парків.

Будь-яке місто має свій неповторний вигляд, що формувався іноді не одну сотню років. Нині з кожним черговим розчерком пера міської влади Київ утрачає свою принадність. Утім, проблема полягає навіть не в маніякальних будівельних устремліннях міської адміністрації. Люди, що мають владу та можливості змінювати обличчя міста, не задумуються про те, що в цьому місті жити їх дітям і онукам і дивитися на потворні скляні дахи, нашвидкуруч склепані пам'ятники, тріюмфальні арки на честь невідомо чого. Справді, що святкуємо? Поспішне знищення розкопаних Лядських воріт, яких уже ніколи не побачити археологам і туристам?

У прагненні побудувати побільше та помонументальніше, не можна не помітити прояву комплексу меншовартости проєктувальників і будівельників, які наче намагаються комусь щось довести, перед кимсь похвалитися обсягами залитого бетону.

На виправдання наводять приклад із Ейфелевою вежею: мовляв, спочатку парижанам також не подобалася, а незабаром стала символом Франції. Ніхто й не сперечається. А якби хто-небудь із французьких архітекторів намірився звести на території Лувру фітнес-центр... Не думаю, щоб він устиг би добігти до бельгійського кордону.

Але чому людей, обраних чи призначених на посади для того, аби зберігати, відразу ж вражає вірус реконструювання?

Відповідь на це запитання, на мою думку, варто шукати у тій системі освіти та виховання, яка зростила теперішніх керівників. Довгі десятиліття їм утовкмачували в голови, що все старе, дореволюційне – з темного минулого. Отож немає чого їх шкодувати. Може, тому так тяжко нині пострадянським слов'янським державам повернутися на маґістральну путь розвитку цивілізації, що декілька поколінь зазнали тотального промивання мізків?

Коли ми дивуємося тій порівняній легкості, з якою країни Балтії, Польща, Чехія, Угорщина повернулися в співтовариство европейських народів, провели приватизацію, демократизували систему влади; коли дивуємося, чому в нас не виходить, хоча робимо начебто те ж саме, то забуваємо, що наші західні сусіди мали найголовніший стратегічний запас – людей, які пам'ятали некомуністичний устрій суспільства та держави.

Здавалося б, Україна також мала такий потенціял, адже захід України (не лише три області Галичини, але й Закарпаття і Буковина) цілком міг би стати тим плацдармом, із якого цілком можливо було влаштувати експорт европейських духовних цінностей і европейського світосприйняття на територію всієї держави. На жаль, так не сталося.

І коли ми дивуємося, чого це так погано в Україні – варто „подякувати" самим собі, що на початку дев'яностих нам не вдалося відсторонити від керівних посад комуністів, які миттєво перефарбувалися в національні кольори. Вони швидко опанували національну риторику, заговорили про „розбудову держави" і „незалежність", і тим зачарували багатьох зі своїх учорашніх супротивників.

Боротися з „уламками імперії" можна тільки в єдиний спосіб – пояснювати загалові, що в Україні все-таки є можливості законним, ненасильницьким шляхом змушувати горе-керівників відповідати за свої рішення. Вони почуваються комфортно лише в півмороку кондиційованих кабінетів і дуже бояться денного світла, відеокамер і газетних статтей. І коли знаходяться люди, небайдужі до долі своєї країни, міста, села, то змушують владу прислухатися до думки так званих пересічних громадян і зважати на цю думку.

Виявляється, можна вимагати відповіді навіть від столичних можновладців; потрібно лише правильно скористатися тими можливостями, які надає громадянам неодноразово обляяне українське законодавство. Саме так вчинили активісти організації „Громадський контроль", яка об'єднала в своїх лавах представників різних політичних партій, профспілок і громадських організацій. Створено оргкомітет із проведення громадських слухань із проблем забудови Києва. До складу комітету ввійшли дуже різні люди: Лариса Скорик, Лесь Подерв'янський, Валентина Мєшкова, Микола Жаріков, Микола Пархоменко, Ігор Шпара, Раїса Недашківська. Попри різні естетичні (а часом і політичні) погляди, цих людей об'єднало щире занепокоєння долею міста, бажання зберегти в столиці своєї батьківщини єдиний архітектурний ансамбль.

На громадські слухання, що відбулися в Будинку архітектора, прийшли майже п'ятсот (!) мешканців Києва. Погодьтеся, не кожна політична партія спроможна вивести таку кількість прихильників на вулицю. Міська влада була змушена відреаґувати на занепокоєння киян, і відкомандирувала звітуватися перед мешканцями Києва першого заступника міського голови Фоменка. Посадовцеві довелося витримати чимало неприємних хвилин, коли лунали запитання, яких не почути від завжди приязних підлеглих .

Головне з запитань, яке і досі залишається відкритим: як зробити так, щоб влада, перш ніж щось реформувати, ревальвувати, реконструювати, реорганізовувати, ремонтувати тощо, прислухалася до думки людей, буцімто заради яких оті перетворення відбуваються?

Висновок самоочевидний. Для початку вкрай необхідно змінити владу, тих керівників, які свої намагання щось змінити до кращого чинять виключно у волюнтаристичний спосіб, зовсім не беручи до уваги думку загалу. Змінити зверху донизу. Хай навіть у парадоксальній відповідності з настановами „основоположника", який і досі стовбичить на своєму постаменті та вдивляється у духовно далекий пролетаріятові Бесарабський базар.

Дмитро Редько,
„Львівської газета"

АМЕРИКА І СВІТ

Віче протесту проти війни у Чечні

МОСКВА. – На Пушкінській площі 16 червня увечері відбулося протестаційне віче проти війни у Чечні. В акції, організованій російськими правозахисними організаціями, взяли участь декілька сотень осіб. Їхня головна вимога – негайно розпочати переговори з чеченським провідником Асланом Масхадовим про припинення бойових дій. Один із керівників правозахисного руху „Меморіал", Олег Орлов заявив про необхідність негайного припинення терору стосовно населення Чечні. Він також виступив проти викрадення мирних жителів та проти так званих „зачисток".

Немає обліку радіоактивних матеріялів

ВАШІНҐТОН. – У світі були загублені чи викрадені тисячі контейнерів із радіоактивними матеріялами, – йдеться у доповіді, підготовленій Конґресом США. Згідно з документом, зниклі матеріяли можуть бути використані для виготовлення так званих „брудних" бомб. Автори доповіді вважають, що уряд США не здійснював необхідної допомоги країнам, звідки радіоактивні складові можуть найлегше потрапляти до терористичних угруповань чи до країн, зацікавлених у виготовленні ядерної зброї. Зокрема стверджується, що більша частина коштів, наданих для таких цілей, була використана всередині США – замість допомоги республікам колишнього Радянського Союзу, де зосереджена найбільша кількість радіоактивних матеріялів.

50-річчя придушення Берлінського повстання

БЕРЛІН. – У Східній Німеччині 17 червня відзначили 50-ту річницю жорстокого придушення політичних протестів тодішньою комуністичною владою. Понад мільйон людей взяли тоді участь у низці страйків і демонстрацій, що розпочалися 17 червня 1953 року, і були придушені кілька днів пізніше з допомогою радянських танків. По всій країні події 50-річної давнини викликають жваве зацікавлення. Те повстання за своїм значенням тепер порівнюють з великою демократичною революцією 1848 року і падінням Берлінського муру 1989 року, що привело до возз'єднання Німеччини.

Атипова пневмонія – під контролею

ЖЕНЕВА, Швайцарія. – Всесвітня організація охорони здоров'я 17 червня скасувала своє застереження проти поїздок на Тайван, де був зареєстрований третій за маштабами спалах атипової пневмонії. Тепер єдиним місцем, куди ВООЗ не рекомендує їздити, залишається китайська столиця Пекін. ВООЗ повідомило, що захворювання на атипову пневмонію тепер під контролею, але боротьба з поширенням вірусу далека від завершення. Оголошення про це було зроблене напередодні медичної конференції з питань атипової пневмонії у Маляйзії. В конференції бере участь делеґація Тайвану – ця країна вперше присутня на зібранні організованому ВООЗ. Від атипової пневмонії, яка стала відома минулого року, померли 800 людей, але в останні тижні кількість нових заражених зменшується.

Схвалено проєкт конституції Евросоюзу

БРЮСЕЛЬ, Бельгія. – Делеґати в Брюселі 14 червня схвалили проєкт конституції Европейського союзу – після кількох тижнів копіткої праці і намагань знайти компроміс. Працю над проєктом очолював колишній президент Франції Валері Жіскар д'Естен. Він сказав, що тепер офіційно подасть проєкт керівникам Евросоюзу на зустрічі в Греції наступного тижня. Проєкт буде обговорено урядами країн – членів ЕС, які сподіваються завершити працю до вступу нових держав у травні наступного року. Теперішня домовленість завершила півтора року праці в умовах запальних дискусій. Проєкт містить такі нововведення, як посаду постійного президента і міністра закордонних справ Европейського союзу та спрощення процедури голосування. Деякі питання, поміж яких – оборонна роля Евросоюзу, ще мають бути вирішені.

Чехи проголосували за вступ до ЕС

ПРАГА, Чехія. – Громадяни Чеської республіки два дні підряд 13-14 червня голосували на референдумі про членство країни у ЕС. Згідно з результатами референдуму, громадяни Чехії підтримали ідею вступу переважною більшістю голосів – майже 77 відсотків проголосували „за". Ще перед закінченням референдуму в Празі почалися приготування до святкових урочистостей. Чеський прем'єр-міністер Владімір Шпідла закликав чехів проголосувати „за", заявивши, що членство у Евросоюзі позначить історичний кінець поділам часів холодної війни. Угорщина, Польща, Словаччина та Словенія вже проголосували за вступ до ЕС. Референдуми заплановані також в Естонії та Литві.

Ірак: удари з повітря і на суходолі

БАГДАД, Ірак. – В Іраку триває акція з метою затримання озброєних прибічників Садама Гусейна та конфіскації прихованої зброї. Найбільші наскоки американські війська проводять у центрі та на півночі країни – у Багдаді та на околицях міст Тикріт і Киркук. Акція здійснюється у відповідь на напади прибічників С. Гусейна на американських військових. 17 червня снайпер застрелив у Багдаді американського вояка. Конфісковано велику кількість зброї та затримано понад 400 осіб. Одночасно війська розподіляють серед іракців гуманітарну допомогу. Американські військові чинники в Іраку повідомляють, що зазнають опору від льояльних членів партії БААС, колишніх керівників розвідки, напіввійськових формувань з Сирії та інших арабських країн, які прокрадаються до Іраку, щоб боротися проти американців. Це було поштовхом до акції, котра допомогла знищити вишкільний табір та інші об'єкти тих, які чинять опір. Американська авіяція завдала ударів в межах кампанії, мета якої, за словами американців – знищити льояліств партії БААС. 12 червня бойові літаки США завдали удару по табору навчання терористів за 150 кілометрів на північний захід від Багдаду, після чого в тій місцевості відбулися бої. Поранено одного вояка з керованого американцями контингенту. Ці акції є наймаштабнішими діями американських військ від часу закінчення війни.

Ухвалено зміни в військовому командуванні НАТО

БРЮСЕЛЬ, Бельгія. – Міністри оборони НАТО на зустрічі 12 червня ухвалили радикальні зміни у військовому командуванні альянсу. Генеральний секретар Північно-Атлантичного альянсу Джордж Робертсон назвав ці реформи найрадикальнішими за 44 роки історії НАТО і заявив, що вони суттєво посилять військову здатність альянсу. Нову структуру командування НАТО розробляли давно і важко, і навіть в останній момент були побоювання, що незгода Греції зірве плян. Нова структура має бути гнучкою і рухливою, забезпечуючи штаб-квартири, з яких можна керувати акціями далеко за межами країн НАТО. Багато старих стратегічних штаб-квартир будуть закриті; натомість будуть відкриті нові навчальні центри, зокрема – один у Польщі. Офіційні представники НАТО кажуть, що головна увага приділятиметься тепер застосуванню легших і мобільніших військ, які зможуть давати відсіч загрозам далеко за межами країн-членів НАТО.

Американська культура зазнала втрат

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – Останніми днями американський культурно-мистецький та інформаційний світ втратив дві особистості, котрі в продовж кількох десятиліть були його зірками. 11 червня у своєму домі в Гюстоні, Тек., помер 82-річний Дейвид Брінклі, один з кращих журналістів і радіо-телевізійних коментаторів США. В парі з коментатором Четом Гантлі від 1956 до 1970 року своїм оригінальним поданням політичних вісток на телевізійній мережі Ен-Бі-Сі він зробив цей жанр популярним. 12 червня, у власному домі в Лос-Анджелесі помер відомий фільмовий актор, 87-річний Ґреґорі Пек. Він став незабутнім у фільмах: „To kill a Mockingbird", „Gentelmen's Agreement", „The Yearling", „Twelve O'Clock High" і „MacArthur". Крім того, він завжди вміло зображував відвагу, вразливість, здорову думку і життєрадісність – ті вартості, на яких виховалося не одне покоління молоді.

За матеріялами ЗМІ

Тегран запевняє, що ядерна програма Ірану є мирною

Тисячі виступають проти державної влади

ТЕГРАН, Іран. – Президент країни Мохамад Хатамі знову наголосив, що Іран не має зброї масового знищення та заявив, що Тегран виступає за те, аби цілий реґіон Близького Сходу був вільним від подібної зброї.

Заява президента пролунала по тому, як Европейський Союз закликав Іран невідкладно і без жодних умов погодитись на детальні перевірки ядерних об'єктів країни міжнародними інспекторами.

Тегран обіцяє погодитися на такі інспекції лише у тому разі, як буде скасовано заборону на імпорт ядерних технологій для мирного використання. США відкинули пропозицію Ірану. Представник Державного департаменту США Річард Бавчер назвав ці пропозиції несерйозними.

США та Міжнародне агентство з атомної енерґії вимагають, щоб Іран підписав додатковий протокол, який дозволяв би присутність в країні міжнародних експертів.

Европейський союз також ухвалив 16 червня проєкт заяви, в якій міститься заклик до Ірану підписати додатковий протокол про інспектування експертами МАҐАТЕ його ядерних об'єктів.

Іран стверджує, що його ядерна програма має виключно мирні цілі. Крім того, міністри закордонних справ ЕС погодились, що застосування сили може бути крайнім засобом для боротьби з поширенням зброї масового знищення.

На зустрічі в Люксембурзі міністри висловили серйозне занепокоєння щодо ядерної діяльности Теграну і заявили, що Іран повинен без жодних застережень співпрацювати з МАҐАТЕ.

Британський міністр закордонних справ Джек Стро попередив, що Іран повинен досягти поступу на зустрічі з нерозповсюдження ядерної зброї у той час, як він провадить торговельні переговори з Европейським союзом.

Тим часом 16 червня увечорі у Теграні та інших іранських містах відбулися нові демонстрації проти духовного керівництва країни. Проте демонстрації на підтримку реформ в Ірані, які тривають уже тиждень, стають спокійнішими. Зменшилася кількість автомобілів, водії яких у заторах навколо університету сиґналять, вітаючи маніфестантів. Поліція зуміла стримати ісламістів, які підтримують теперішній режим у державі і які минулими ночами з палицями та ланцюгами атакували прибічників реформ. Напередодні близько 250 літераторів та викладачів університетів закликали духовного провідника аятолу Алі Хаменеї відмовитися від принципу, згідно з яким він вважається представником Бога на Землі, а тому непідзвітний людям.

За даними міністерства внутрішніх справ, протягом тижня було заарештовано понад 250 осіб.

Сполучені Штати знову виступили на підтримку учасників протестів, заявивши, що настав час дослухатися до вимог цих людей.

Однак речник Державного департаменту заперечив, нібито США надають демонстрантам фінансову підтримку.

Бі-Бі-Сі

„Антидержавний сценарій став втілюватися в життя"

Відкритий лист до екс-президента України Леоніда Кравчука

Автора цього гострого, сповненого болем за Україну і її долю звернення до першого Президента незалежної Української держави Леоніда Кравчука не треба спеціяльно представляти нашим читачам. Святослав Караванський – один з когорти найвідоміших багатолітніх політичних в'язнів совєтського режиму, безкомпромісний оборонець української культури, а після виходу на волю – автор багатьох мовознавчих праць і словників. Своєю мужністю, науковим і моральним авторитетом ця людина вповні заслужила собі право висловлюватися на найгостріші проблеми соціяльно-політичного життя сучасної України. Нижче вміщене звернення автор у першу чергу запропонував нашій „Свободі".

Добродію президент!

Роздуми над долею України змушують мене звернутися до Вас із цим листом. Свого часу Ви не раз у своїх виступах і статтях згадували Конституцію Пилипа Орлика як взірець, на який має взоруватися молода Українська держава. Однак, у своїй практичній діяльності на посту президента України Ви, на жаль, не завжди керувалися засадами, що їх декларував Пилип Орлик.

Почну з кадрової політики. Як можна було призначати на посаду голови уряду людину, яка на доленосному голосуванні за незалежність України голосувала проти незалежности? А Ви якраз і призначили на прем'єра Леоніда Кучму – противника української незалежности, тим самим підняли особу, яка серед українофобів та ворогів України стала кумиром, здатним виправдати їхні сподівання на реставрацію імперії.

Коли, зрозумівши свою помилку, Ви замінили прем'єра, було вже пізно. Усі антиукраїнські сили всередині країни, а також спецслужби „дружніх" держав, побачили в Кучмі людину, яка може здійснити їхні мрії. Тому з боку згаданих сил було вжито всі правдиві й неправдиві механізми для забезпечення поборникові колоніялізму перемоги на позачергових президентських виборах.

Після перемоги Кучми антидержавний сценарій став втілюватися в життя. Завдання перед новим президентом стояло так: ліквідувати українську незалежність „законно" - шляхом „добровільної" відмови народу від незалежности. Саме цій меті присвячено усі кроки Л. Кучми. Заявивши у першій президентській промові, що „українська ідея не спрацювала", президент почав робити все для того, щоб ці слова справдилися. Спинено відродження українських збройних сил. Скасовано патріотичних вихователів у війську. Керівні посади в армії віддано антиукраїнцям. Розпущено Національну Гвардію. Але ширшого наступу на українську незалежність не роблено, бо треба було прийняти Конституцію, яка б давала необмежені права президентові. Правда, деякі антиукраїнські „дрібниці" все таки робилися. Сталося кілька нерозкритих убивств – М. Бойчишина в Києві, журналіста Дерев'янка в Одесі. Почалися шельмування української мови та українських духовних провідників у „демократичних" ЗМІ. Обивателям було дано до зрозуміння, що нова влада - це сурогат минулого, коли говориться одне, а робиться інше. Отже, треба тримати ніс за вітром.

Але існувала ще опозиція, яка муляла очі президентові. Призначені президентом і підпорядковані йому силові міністерства і служби – це надійне знаряддя в руках „гаранта Конституції" для досягнення його заповітних цілей. В опозиційні лави заслано провокаторів, які здійснюють розколи колись потужних опозиційних угруповань. Згодом розкольники дістають від президента міністерські портфелі. Нарешті прийнято Конституцію з неконституційним продовженням каденції президента, яка давала Кучмі потрібні повноваження. Тепер можна не дуже церемонитися з опозицією. Має місце горезвісне побиття українців під гаслом „Бєй хохлов!" на Софійському майдані у Києві, винуватців якого не знайдено і не покарано. Починаються убивства „антикучмістів", серед них Чорновіл, Александров, Ґонґадзе та ін.. В атмосфері терору проведено парляментські вибори 2002 року.

Парламент у наслідок ряду недемократичних – Пилипом Орликом непередбачених - операцій опиняється під контролею президентської більшости. Тепер можна абсолютно не зважати на опозицію, за якою, навіть в умовах терору, – більшість населення. Відверто ведеться наступ на опозиційну пресу. Окремі видання репресують податками. Для приваблення у свій табір антиукраїнців оголошено про святкування 350-річчя ганебної сторінки в історії України – Переяславської Ради. Створено комісію для „узгодження" підручників історії України й Росії, тобто комісію для майбутнього задурманювання молодого покоління. Нарешті зроблено все, щоб Верховна Рада затвердила Европейську Хартію мов нацменшин, що на ділі означає ліквідацію державности української мови, тобто створено умови, щоб „українська ідея не спрацювала". Закриваються українські класи в школах. Обиватель, який свого часу домагався відкриття українських шкіл, забирає дітей з українських клясів, бо діями президента „українська мова" стала неперспективною. Міністерство освіти розробляє „стандарт" освіти, за яким вивчення державної мови зводиться нанівець.

Чи ж має право держава, де закриваються українські школи, зватися українською? Чи ж таку Україну Ви відроджували своїм підписом під Біловезькою угодою?

Далі – більше. Плянується ліквідування української валюти і створення валютного союзу в рамках СНД. Проведено, у терористичній атмосфері, обговорення „проєкту реформ" президента. Офіційно понад 50 відс. учасників цих „обговорень" (цифра ніким не перевірювана і не контрольована) схвалили „проєкт, що передбачає неконституційне продовження президентства Кучми.

Далі має статися розпуск парляменту і вибори до 300-членної Верховної Ради, яка повинна, за задумом президента, продовжити його повноваження досмертно.

Чи ж такий сценарій пропонував Пилип Орлик? Я дуже сумніваюсь, що й Ви плянували саме такий сценарій, бувши президентом. Але сьогодні Ви перебуваєте у складі „коаліції", яка здійснює саме цей сценарій.

Тому мене й цікавить питання: чи здаєте Ви собі справу, з ким Ви перебуваєте? Якщо Ви думаєте, що, підтримуючи цей одіозний альянс, Ви зумієте триматися на політичній течії, то Ви глибоко помиляєтесь. Ті сили, які хочуть зробити з України вічну рабиню мафіозних структур, не дуже захоплені Вашою особою. Вас терпітимуть, поки Ви можете бути корисними для їхнього сценарію. І не довше. Коли сценарій буде втілено в життя, Ваше політичне майбутнє буде вирішене. Останній випадок з літаком, що віз урядову делеґацію з Японії, дуже наочно ілюструє, який може бути Ваш та інших „попутників" кінець. Пам'ятаю, що за Вашого президентства нібидисидент Малинкович у виступах на радіо „Свобода" інакше не іменував Вас, як „націоналіст Кравчук". Для ворогів України – Ви, Леоніде Макаровичу, націоналіст. Отже, як на мене, Ви сидите сьогодні не в своїх санях. Вас терпітимуть доти, доки вибори в Україні ще якоюсь мірою непрогнозовані. Коли ж заходами „гаранта Конституції" наслідки виборів стануть наперед передбаченими, Ваша особа стане „без надобности".

Згадаймо історію. Після перемоги революції большевики дуже хутко позбулися „попутників" різними шляхами. Отруювали, вбивали, інсценували самогубства. Літаками тоді ще не дуже літали, то й аварій траплялося менше.

Тому я і звертаюсь до Вас із такою порадою: як перший всенародно обраний президент України Ви здобули собі місце в історії. Однак Ваші дальші кроки на політичній арені можуть це Ваше місце зіпсувати або й зовсім перекреслити. Подумайте самі: Ви виборюєте собі місце у кишеньковому парляменті Леоніда Кучми, де Вашу ролю буде обмежено до голосування „за", за те, чого забажає від Вас „наймудріший" проводир і вчитель. Якщо ж Ви захочете висловлювати і свій погляд або не погоджуватися з „мудрими" кроками вчителя, то з Вами церемонитись не будуть. Іншими словами, Вас терпітимуть доти, поки Ви будете знаряддям в руках „наймудрішого".

Якщо Вам така роля подобається, тоді мій лист ні до чого, можете далі його не читати: вольному – воля, спасенному – рай. Якщо ж така роля Вас не влаштовує, то, не гаючи й хвилини часу, оголосіть про свій вихід з керівної більшости і змийте з себе тавро співучасника найтяжчих злочинів проти свого народу.

Я не маю найменшого сумніву, що Ви читали записи, які зробив у кабінеті „гаранта" майор Мельниченко, а також у тому, що Ви – так само, як і прокурори Потебенько й Піскун – свідомі того, що записані розмови мали місце насправді. І що ж? Знаючи, що ці записи справжні, Ви заплющуєте очі на цей факт і далі підтримуєте злочини проти людства і свого народу.

Історія Вам цього не подарує.

Тому я пропоную Вам вибір, хоч він і нелегкий. Але його треба зробити для Вашого ж гаразду: чи Ви з чесними людьми, чи Ви у одній запрязі з героями касет майора Мельниченка? Чи Ви з народом, чи Ви проти народу?

З надією на Ваше воскресіння –

Святослав Караванський,
колишній політв'язень СССР

У 10-ту річницю смерти Патріярха Київського і Всієї України Мстислава І

Десять років тому відійшов у потойбічний світ Патріярх Київський і Всієї України Мстислав І. Ведучи родовід від запорізьких козаків, племінник будівника Української незалежної держави Симона Петлюри, він присвятив усе своє життя рідному народові, відродженню державности і соборности України.

Патріярх Мстислав докладав величезних і безупинних зусиль, щоб зберегти і збагатити українську матеріяльну і духовну культуру, об'єднати український народ. Як добрий Пастир свого народу, він вдихнув енергію в церковне життя українців Франції, Німеччини, Бельгії, Великої Британії, Австралії, Південній та Північній Америці. З його підтримкою та допомогою були збудовані численні українські храми, які стали осередками українського культурного та громадського життя. В різних країнах Митрополит Мстислав працював для об'єднання Української Православної Церкви під омофором одного Первоієрарха Київського і Всієї України та Західної Діяспори. Будучи Митрополитом УПЦ на Західню Европу, Австралію і Південну і Північну Америку і, нарешті, як Митрополит УПЦ в США та Західній Діяспорі, Патріярх Мстислав включився в життя українців по всьому світі і доклав зусиль для зміцнення їхньої духовности та національної свідомости. Таким чином він гуртував світове українство навколо віри в Бога та любови до України.

Закономірно, що коли в червні 1990 року Всеукраїнський Собор УАПЦ в Києві підніс Київську Митрополію до стану Патріярхії, її першим патріярхом був обраний Митрополит Мстислав. Така честь символізує подяку українців всього світу за вклад Патріярха Мстислава в життя українського народу – будування шкіл, церков, друкарень, культурних центрів і головно – відродження духовности українців в усьому світі. Одне з найвидатніших його досягнень – церква св. Андрія Первозваного, збудована на спомин жертв українського Голодомору-Геноциду, та величний національний Пантеон навколо неї. Його велична візія увічнення пам'яті жертв Голодомору продовжує жити і зараз, в рік 70-ліття трагедії українського народу: шануючи пам'ять загиблих, ми працюємо, щоб збудувати пам'ятник жертвам Голодомору у Вашінгтоні.

Український Конгресовий Комітет Америки (УККА) закликає всіх українців США відзначити сумну річницю і вшанувати пам'ять Великого Сина України в 10-ліття Його смерти. Нехай пам'ять про Його Святість Мстислава, Першого Патріярха Київського і Всієї України, живе з покоління в покоління.

За Крайову Екзекутиву УККА –
Михайло Савків-мол.,
президент
Марійка Дупляк,
екзекутивний секретар

Майбутнє України – її діти

У багатьох числах „Свобода" з тривогою писала про важкі умови життя дітей в Україні. Безробіття батьків, бідність духовного світу, відсутність національної системи виховання поряд з недостатньою охороною здоров'я привели до появи значного числа безпритульних дітей, поширення хвороб, зростання смертности. Постійно розповідає наш тижневик про благодійні акції української спільноти за межами України, спрямовані на допомогу українським дітям.

Тяжке становище дітей в Україні не є винятком. Мільйони дітей у світі зазнають дискримінації тому, що вони – діти імігрантів, стають жертвами насильного залучення до воєнних дій, використовуються на небезпечних або шкідливих для здоров'я роботах. Згідно з даними Міжнародної організації праці, близько 250 мільйонів дітей у різних країнах світу, передусім у бідних африканських і азійських країнах, змушені працювати. Тобто, кожна шоста дитина у віці від 5 до 17 років виконує примусову працю.

16 червня у Стамбулі розпочалася конференція дитячого фонду ООН ЮНІСЕФ, на якій проголошено початок міжнародної кампанії за права дитини у ряді країн світу, зокрема у країнах Східної Европи, Середньої Азії, Балтійських країн і Туреччини. Кампанія охоплює низку завдань, що торкаються освіти й виховання, охорони здоров'я дітей, боротьби з бідністю, дискримінації за расовими, етнічними, статевими та іншими ознаками. Важке становище дітей в Туреччині, Сирії та Іраку. Дещо краще – на Балканах. Далі йдуть Білорусь, Молдова, Росія й Україна, які теж будуть охоплені новою програмою дитячого фонду ООН. У цих країнах йдеться зокрема про боротьбу із хворобою СНІД, яка шириться серед дітей.

В Україні вже є численні приклади дій на користь дітей, які зростають в скруті. Школярі Івано-Франківська у червні організували маратон „Діти – дітям". Під час концертів та конкурсів вони збирають кошти для своїх ровесників-сиріт з обласних шкіл-інтернатів. Акцію підтримали Івано-Франківська міська рада та реклямне агентство „Фостер", яке придбало іграшок на 3.3 тис. гривень.

У Києві затверджена програма запобігання дитячій бездоглядності, розрахована на 2003-2005 роки. В столиці плянується створити Центр соціяльної реабілітації неповнолітніх, які мають наркотичну, токсичну або алькогольну залежність. У школах-інтернатах для сиріт з'являться „кімнати довіри". Київська адміністрація співпрацюватиме з ЮНІСЕФ з соціяльно-правового захисту дітей і запобігання бездоглядності в дитячому середовищі.

Ці перші кроки свідчать про розуміння тієї істини, що майбутнє України залежить від того, якими виростуть її діти. Добрий початок не повинен загубитися у пристрастях передвиборної боротьби, яка починається в Україні, тому що діти ростуть вже тепер і не можуть чекати на майбутні політичні зміни, що забезпечать задовільне дитинство.

СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз SVOBODA Published by the Ukrainian National Association

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published weekly on Fridays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054

Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510, UNA Fax: (973) 292-0900
E-mail: svoboda@att.net Web-site: www.svoboda-news.com

Postmaster, send address changes to: Svoboda, P. O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Periodicals postage paid at Parsippany, NJ 07054 and additional mailing offices.

Передплата на рік $55.00, на півроку - $35.00. Для членів УНСоюзу $45.00 річно, на півроку - $30.00. За кожну зміну адреси - $1.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Головний редактор —Ірена Яросевич
Редактори: Ольга Кузьмович, Христина Ференцевич, Левко Хмельковський, Петро Часто.

Адміністрація „Свободи"
Адміністратор Володимир Гончарик (973) 292-9800 (дод. 3041)
Керівник відділу оголошень
Марійка Осцілавська (973) 292-9800 (дод. 3040)
Передплата - Марійка Пенджола (973) 292-9800 (дод. 3042)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про журналісток і про таких, що тільки пишуть

Коли згадуємо в цих днях другу річницю відходу у засвіти нашої товаришки-газетярки Людмили Волянської, насуваються одна за одною картини з нашої спільної праці в редакції „Свободи" із тих гарних і повних змісту днів на вулиці Монтґомері, коли ми працювали усі в одній великій кімнаті, не переділеній загородками, що з'явилися тут, у Парсипані.

Наша пані Людмила була завжди у цій великій кімнаті осередком творчого життя, енергії, нових задумів та жвавої реакції на усі події, що нам доводилося спільно переживати у цих повних радості роках відродження України.

Нас було в тому часі аж п'ять жінок – усі з бажанням писати, редаґувати та бути повновартісними журналістками, у повному значенні того слова. Здавалося, що у тому гурті Людмила була неформальною провідницею, що уміла добре написати, дбайливо поправити написане іншими, зредаґувати мову та стиль, порадити, коли це було потрібне. Коротко кажучи – вона була справжньою журналісткою, яка уміла не тільки добре писати, але редаґувати і оцінювати кожну подію, на яку натрапляла у своїй праці. Ба, що більше – вона впродовж декількох років була справним редактором альманахів УНСоюзу, до яких уміла підібрати відповідний матеріял і його добре зредаґувати.

Тому не диво, що ми уважали її взірцем журналістки, в повному того слова значенні, а її вміння передавалося іншим, що працювали з нею у редакції „Свободи" ці останні роки її життя.

Тому, може, так дуже відчувається її передчасний відхід і так дуже її бракує в редакції „Свободи".

Згадуємо її тепло у цих травневих днях, і мимоволі насувається порівняння цієї журналістки із численними дописами пера жінок, що їх знаходимо сьогодні на сторінках української преси. Справді дописів рукою жінок тепер велика кількість в нашій пресі, а особливо у пресі України, і коли бачимо усі ці підписані жінками дописи, то аж дивно стає, чому саме тепер жінки вхопили за перо і пишуть до всіх часописів і на усі можливі теми. Маючи жмут преси, що його тепер привезла моя приятелька з України та її допомогу у їх реєстрації, щоб не бути голосною, подам декілька прикладів з привезеного. Ось в одному номері „Поступу" було 12 дописів жіночою рукою, у „Високому Замку" вісім, у „Львівській газеті" шість, а в „Арґументах" аж 13.

Не поступається пресі України також т. зв. „закордонна". Ось начислюю в одному номері „Національної трибуни" аж сім дописів жіночою рукою, а в „Америці" в одному номері шість, а у „Мості" також сім. Значить, як бачимо, „щось" тягне українських жінок тепер до пера чи пак комп'ютера, і вони активно пишуть.

Однак їх не можна назвати усіх справжніми журналістками, бо їх дописи, звичайно про імпрези, які відбуваються з різних оказій – це поправно написані звітування. Можливе, а може і певне, що з цієї великої кількости жінок, що зараз вхопили за перо, виробляться з часом справжні журналістки, як наша незабутня Людмила.

Можливо, що до того допоможуть також вийняткові обставини, що три найбільші часописи в діяспорі стоять тепер під проводом жінок. Як би воно не було – українська преса в останніх роках дуже і дуже потрапила під „лагідну" жіночу руку.

О-КА

22 червня минає два роки як відійшла від нас наша довголітня і вірна товаришка, редактор Людмила Волянська. Багато років вона з любов'ю і посвятою виконувала обов'язки редактора другої сторінки „Свободи", як також впродовж двадцяти років редаґувала річний альманах УНС. Її відданість журналістичному званні та особисто дружнє ставлення до колеґ ніколи не забудемо.

Редакція „Свободи"

Світлій пам'яті Людмили Волянської

Перегорнув сторінки року час
і на порозі – другі роковини
трагічних днів, коли пішла від нас
ця незабутня дорога людина.
Та пам'ять
світлий образ воскреша,
вона і там не буде в самотині,
бо чиста її любляча душа
живе у наших душах і понині.
Усмішкою завжди вітала нас,
в очах іскрились теплоти озерця,
до неї ми зверталися не раз –
лиш добрим людям
відкривають серце.
Сердечна, вірна подруга життя,
ласкава мати і чарівна жінка,
така вона ввійде у майбуття –
шляхетна, щира, мужня українка.

Вишневим краєм дихала й жила,
любила мову й звичаї народу,
тож скільки літ редактором була
газети української „Свобода".
Лилася мудра річ з її пера,
правдива річ Волянської Людмили,
завжди бажала ближньому добра,
багато добрих справ
в житті зробила.
Завжди сприяла, чим лише могла
відродженню своєї України,
про неї щемний спогад берегла –
про шум гаїв, про солов'ї й калину.
Не все стирає невблаганний час
і пам'яті свіча не догорає,
вона живе й сьогодні серед нас,
бо мала в серці те, що не вмирає.

Світлана Жук

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Коли б про це пам'ятав державний провід України!

Куди веде Україну Президент Л. Кучма і його оточення, нам добре відомо. Колишній міністер юстиції Сергій Головатий стверджує, що влада веде нечесну гру: на папері одне, а в житті зовсім інакше. Колишній міністер закордонних справ України, Борис Тарасюк, якого Кучма усунув на догоду Москві, звинувачує Кучму в непослідовності зовнішньої політики.

На зустрічі з російськими провідниками Кучма приймає евроазіятську інтеґрацію, а на зустрічах з провідниками західніх країн продовжує говорити про европейськість України.

Протикучмівську позицію заняв теж колишній прем'єр-міністер України В. Ющенко, провідник бльоку „Наша Україна", якого Кучма теж усунув з посту, бо чесна і дуже корисна Україні політика Ющенка не була до вподоби Москві.

Вся історія Росії – це безконечні знушання з України. Ось дещо з фактів: 1686 рік – ліквідація автономії Української Церкви, незаконне й насильницьке приєднання Київської митрополії до Московського патріярхату; 1687 рік – вимоги Москви до гетьмана України сприяти збільшенню змішаних шлюбів між українцями і росіянами („Коломацькі статті"); 1680, 1690, 1693, 1709, 1720, 1721 роки – ціла низка указів, заборон, інструкцій, спрямованих проти української мови; 1729 – указ царя Петра II (внука Петра I), який зобов'язував переписати з української мови на російську всі державні постанови; 1755, 1766, 1775, 1786 роки – заборони Петербурзького синоду друкувати українські книжки; 1764 рік – інструкція Катерини II князеві О. В'яземському про посилення русифікації України; 1786 рік – заборона церковних відправ українською мовою; 1817 рік – закриття Києво-Могилянської академії; 1847 рік – розгром Т-ва св. Кирила і Методія в Києві, арешт його учасників; 1863 – Валуєвський циркуляр, спрямований на заборону української мови; 1910 рік – циркуляр П. Столипіна про заборону „інородческіх товариществ, в том числе украинскіх і еврейскіх, независімо от прєслєдуємих імі цєлєй".

Коли до того додати ще й страшні злочини за совєтських часів, то матимемо картину, що чекає Україну в „обіймах Москви".

Коли б про це пам'ятали державні мужі України!

Д-р Роман Барановський,
Кергонксон, Н. Й.

Журба, якій немає кінця

10 років тому, 22 червня, Україна і українська спільнота за кордоном прощалась зі своїм духовним батьком – блаженної пам'яті Мстиславом, першим Патріярхом Київським і Всієї України. Цей день ще й досі боляче нуртує в наших серцях. Патріярх Мстислав, хоч і відійшов від нас у вічність, але естафету нашої єдности, гідности і традиції рідної нашої церкви передав нам у заповіті для церковного проводу і УПЦ Київського Патріярхату та українського народу.

Але чи дотримується теперішній провід УАПЦ в США заповіту Патріярха Мстислава? Чи пішов цей провід дорогою Патріярха до нашого святого Єрусалиму – Києва? На превеликий жаль, ні! Провідники церкви з Бавнд-Бруку оминули Київ, здійснили розрив нашої УПЦ в США з Київським Патріярхатом. Слід пригадати єпископам Бавнд-Бруку промову Владики Мстислава, присвячену 10-ій річниці його єпископства в 1952 році: „...Ніщо, дослівно ніщо не може звільнити мене від обов'язку бути активним учасником у боротьбі українського народу за його волю і державну незалежність. Я глибоко переконаний, що єпископський сан робить цей обов'язок ще більш обов'язковим, ще більш відповідальним!".

У своїй промові до церковної громади в Кліфтоні, Н. Дж., 13 листопада 1998 року Патріярх Філарет підкреслив: „Ви мали незалежну церковну владу. Патріярх Мстислав був Патріярхом Київським і в той же час був Митрополитом УПЦ в США. Він об'єднував нас усіх. У нас була одна церква, ми всі служили разом".

В річницю світлої пам'яті Патріярха Мстислава даймо ж обітницю слідувати його заповітам – бути разом в одній нашій рідній предковічній Українській Церкві.

Проф. І. Самійленко,
останній голова уряду УНР в екзилі,
Гантінґтон, Н. Й.

Зігрівають її листи

Незабутнє моє знайомство пов'язане з ім'ям Людмили Волянської, на жаль, вже покійної. 22 червня виповнюється два роки з дня її смерти.

Я мала щастя запізнатися з нею заочно, але завдячую тим небагатьом фотосвітлинам, на яких вона усміхнена, красива, шляхетна. З її коротеньких листівок черпаю і сьогодні все те, що було в ній світле, чисте, материнське. І водночас високе, небесне...

Там, де трави-оксамити
Весною стелять килими,
Під небом, сонечком зігрітим,
з сільськими бавились дітьми,
і в рідній батьківській оселі
над руслом чистого Дніпра
плекали мрії Ви веселі
про те, коли прийде пора,
і стане знову Україна,
і оживе народ наш мужній,
і здалеку до нас полине
всіх українців голос дружній.

Віра Оберемок,
с. Русалівка, Маньківського району,
Черкаської обл.

Про перші кроки ФДДЧ

З великим зацікавленням прочитав статтю Олександра Бураковського („Свобода, ч.17) про Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля і про велику працю, яку Надія і Зеном Матківські зробили як довголітні керівники цього фонду. Безперечно, вони заслуговують на велике признання. Та у статті появились деякі неточності які, як людина причетна до заснування ФДДЧ, чуюсь до обов'язку з'ясувати.

У вересні 1989 року головою ФДДЧ був Тарас Гунчак, а заступниками – Зенон Матківський, Володимир Воловодюк та Роман Воронка. Адреса Фонду: будинок Українського Народного Союзу у Джерзі Сиі, Н. Дж.

Історія заснування ФФДЧ була такою. Тарас Гунчак був засновником Народного Фонду Допомоги Україні (НФДУ), але у червні 1989, коли на сходинах управи НФДУ постало питання, яка назва найшвидше дозволить жертводавцям на Фонд одержати звільнення від федерального податку, то на пропозицію Богдана Витвицького було принято назву „Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля". Зенон Матківський приступив до праці у липні, коли за рекомендацією Зенона Снилика було запрошено його до управи. Він був заступником голови до січня 1991-го, коли перебрав керівництво Фондом.

У статті детально описано приїзд віце-прем'єра Масика до США, перший лет із медикаментами до Києва, але не згадано, що в той час головою був Тарас Гунчак. Не згадано й про велику ролю, яку відіграло представництво УРСР до ООН і його голова Генадій Удовенко у організуванні летів.

Не сприймайте мої спростування історії виникнення ФДДЧ як брак признання Надії та Зенону Матківським за їхню працю у Фонді. Годжуся із автором статті, що саме вони були моторами і промоторами більшості допомогових акцій Фонду.

До статті годиться додати, що, крім медичної, у ранні роки Фонд займався ще й іншою допомогою дітям України. За датки від Іванки і Маріяна Коців (86 тис. дол.), та від фонду „Думки про віру" (100 тис. дол.), було закуплено і перевезено україномовним школам в Україні 216 комп'ютерних систем.

З депутатом Володимиром Яворівським тодішній голова Фонду Тарас Гунчак їздив до урядових кіл Вашінґтону. Виступ Яворівського перед громадою в Нюарку, який дав великий фінансовий поштовх ФДДЧ, організувала Божена Ольшанівська, голова АГРУ.

Подиву гідний вклад праці у ФДДЧ зробили десятки людей. І якщо колись буде писана історія цього фонду, багато документів про перші роки праці фонду є у мене і Тараса Гунчака. Ми радо поділимося цими інформаціями із тими, хто цікавиться постанням ФДДЧ.

Роман Воронка,
Мейплвуд, Н. Дж.

Від редакції „Свободи":

Дякуємо професорові Р. Воронці за його лист. Хотіли б уточнити тільки одне: подружжя Матківських мало велике бажання розповісти деталі, що стосуються історії ФДДЧ. Зенон і Надя Матківські поіменно називали осіб, причетних до початків діяльности і дальшого розвитку організації, і в цьому переліку було набагато більше імен, ніж навіть в листі проф. Р. Воронки. Але було рішення головного редактора обмежити інтерв'ю, виключивши з нього майже всі деталі щодо історії Фонду. Напередодні 17-ліття Чорнобильської трагедії, враховуючи, що саме в цьому році допомога Фонду Україні перевершила 50 мільйонів долярів, метою інтерв'ю було подати нашим читачам загальний профіль подружжя, котре віддало багато років свого життя допомозі жертвам Чорнобиля.

СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Пам'яті Івана Геврика

Св. п. Іван Геврик

ЕДМОНТОН. – Є люди, які своєю працею та відданістю ідеї залишають певний слід і по своїй смерті. Саме такою людиною був св. п. мгр. Іван Геврик, 10-річчя смерти якого виповнилося 22 травня.

Іван Геврик народився 6 червня 1917 року в Дрогобичі, де здобув середню освіту та став активним у Спортовому товаристві „Ватра", Кредитовій спілці „Зоря", був головою філії „Просвіти" і Студентського товариства „Підгір'я".

При кінці Другої світової війни, опинившись у Німеччині, закінчив у Мюнхені університет з титулом магістра фармацевтики. У Німеччині він брав активну участь у спортовому житті та в студентських організаціях „Січ" і „Зарево".

В 1947 році Іван Геврик одружився зі студенткою Стефанією Мартиненко, і родина приїхала до Канади, до Вінніпеґу. Іван активно включився в українське громадське життя, став членом Українського Народного Союзу, де був довгі роки головою Вінніпезького відділу, а пізніше 4 каденції головою Контрольної комісії при Головному уряді УНСоюзу та директором УНС для Канади, одночасно став членом Українського Національного об'єднання в Канаді, довгі роки був головою і культосвітнім референтом, а заходом його наполегливої праці філія УНС у Вінніпезі стала найкращою і найсильнішою організацією міста на довгі роки. Був головою відділу Української стрілецької громади, був у центральних проводах згаданих організацій; членом дирекції і головою Контрольної комісії Ощадно-кредитової спілки „Карпатія", головою дирекції кооперативи „Калина", головою відділу КУК та членом президії Комітету (тепер конґрес) Українців Канади, Контрольної комісії СКУ, членом Наукового товариства ім. Т. Шевченка, Комітету будови пам'ятника Т. Шевченка у Вінніпезі, головою Комітету будови Пам'ятника незнаному воякові на цвинтарі Всіх Святих, членом Дирекції осередку культури й освіти, членом управи Кооперативної громади та багатьох організацій і товариств у Вінніпезі.

Як провідний член багатьох організацій в Канаді, Іван Геврик був нагороджений Шевченківською медалею на Конґресі українців Канади в 1983 році, а в 1993 році як перший українець був відзначений Федеральним урядом медалею Конфедерації Канади – за довголітню працю для української громади і суспільства в Манітобі. На жаль, медалю доручено вже після смерти І. Геврика.

У десяту річницю відходу у вічність св. п. Івана Геврика його втрату відчувають не тільки дружина Стефанія з дітьми і внуками, але і ті його друзі, що разом з ним працювали в згаданих організаціях.

Пам'ять про покійного Івана Геврика нехай залишиться між нами вічною!

П. Даниилюк

Нові члени УНСоюзу

Марко-Ярослав Качай, син Ольги і Романа Качаїв, новий член 172-го Відділу УНСоюзу. Записали його бабця Леся Сандурська-Геврич і дід д-р Ярослав Геврич.

Олександер В. Круль, син Лариси і Володимира Крулів, новий член 15-го Відділу. Записали свого внука до УНСоюзу бабуся Соня і дід Петро Крулі.

Іван Василь Шуран, син Тані і Джефрі Шуранів, новий член 102-го Відділу. Записали його до УНСоюзу прадіди – Стефан і Павлина Корлатовичі з Парми, Огайо.

Діяна-Софія Сливка, дочка Павлини і Андрія Сливків, нова членка 102-го Відділу. Записали правнучку прадід Стефан і прабабця Павлина Корлатовичі з Парми, Огайо.

Радісним...

(Закінчення зі стор. 1)

оселі зібрано 120 тис. дол.

У „Веселці" відбувся святковий концерт. Відомий співак Олег Чмир-Опалинський при музичному супроводі Лариси Крупи виконав низку українських народних та клясичних пісень, арій з опер.

Танцювальна група парафії св. Трійці під керівництвом Олени і Андрія Оприсків багато разів виходила на сцену, оскільки танцюють у ній діти різного віку. Високий рівень хореографії показав танцювальний ансамбль „Зорепад" під мистецьким проводом Роми Прийми-Богачевської. Родина Шепків – Ганя, Роксоляна і Зоя співали пісень, яких їх навчила мама і бабця Галина. Концерт вела директор музичної програми і телевізійний коментатор Ліда Кульбіда, донечка якої теж танцювала на сцені. День батька був позначений святковим піднесенням усіх учасників.

Л. Хм.

Танцює „Зорепад"

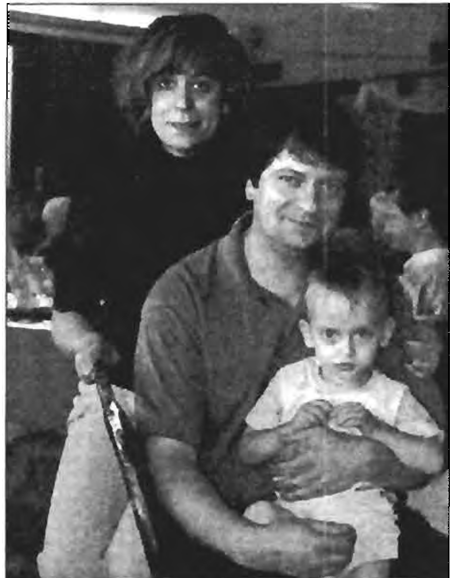
На сцені Олег Чмир-Опалинський

На святковому обіді зустрілися за спільним столом діти і внуки Андрія Демчара з Вотервліт, Н.Й. – дочка Ганя з чоловіком Джимом Сисонґом і дітьми Лесею та Андрієм, сини Богдан та Йосиф з дружинами Барбарою і Мішел та дітьми Крисом, Ником і Джесікою.

Галина, Роксоляна і Зоя Шепки

Серед наймолодших батьків – Генрі Гоман з сином Генрі Маркусом і дружиною Дорою.

З Нью-Йорку на свято тата Василя Сосяка приїхали його дочка Мар'яна з чоловіком Григорієм Волошиним та дітьми Катею і Калиною.

Данилко, Павло і Юліяна святкували у товаристві свого тата Олега Мачая.

В очікуванні черги на виступ

Танцюристки з Вотервліту

Місця „на сходах".

Юні танцюристи парафії св. Трійці на святі.

ЖИТТЯ ГРОМАДИ

Віктор Ющенко в Отаві

ОТАВА. – Провідник найбільшого політичного угрупування „Наша Україна" у Верховній Раді, колишній прем'єр-міністер України Віктор Ющенко відвідав Отаву 13–15 травня. 13 травня він був гостем голови Канадсько-Української парляментарної групи, ліберала з округи Ст. Кетрин Волта Ластівки, на вечорі у парляментському ресторані з членами групи та запрошеними гостями.

14 травня перед полуднем В. Ющенко зустрівся з членами канадського парляменту, щоб продискутувати канадсько-українські взаємини. Були зустрічі з міністром закордонних справ Канади Билом Ґремом, міністром міжнародної кооперації Сузаною Велан і державним секретарем для центральної і східної Европи і Середнього Сходу Ґаром Нутсоном. Як колишній голова Національного банку України, він мав зустріч з Полом Дженкінсом, старшим заступником голови Банку Канади.

По полудні Волт Ластівка дуже врочисто, згідно з правилами дипломатичної етики, представив Віктора Ющенка на сесії Канадського парляменту. Він звернувся до голови парляменту Пітера Мілікена: „Mr. Speaker, I rise in the House of Commons today to welcome Mr. Viktor Yushenko, former prime minister of Ukraine to Canada". Коротко подавши професійну і політичну біографію гостя, він закінчив „While in Canada, Mr. Yushchenko will be reinforcing the good relations between Canada and Ukraine and will be meeting with members of Canada's million strong Ukrainian community". Віктор Ющенко встав, поклонився, а члени парляменту привітали його оплесками. В. Ластівка організував також коротку зустріч після сесії з прем'єр-міністром Жаном Кретьєном.

Опісля в Центральному будинку парляменту В. Ющенко зустрівся з членами парляментської програми „Канада–Україна", 24 молодими людьми з України, які вивчають на практиці канадську парляментську систему і перебувають в Канаді від 30 квітня до 5 липня. Виступаючи перед ними, провідник „Нашої України" назвав їх унікальним поколінням (необтяженим багажем совєтського минулого) та майбутньою елітою і виявив бажання зустрітися з ними після повернення в Україну. Було багато запитань і цікаві відповіді. На запитання про вибори В. Ющенко заявив: „Ми вибори виграємо. Наступним президентом України буде демократична людина". Присутніми на цій зустрічі були також сенатор Марсел Прудом та В. Ластівка, а супроводили достойного гостя депутат Верховної Ради і член „Нашої України" Олег Рибачук та Любомир Квасниця з Торонто.

Увечорі катедра українських студій Отавського університету організувала виступ Віктора Ющенка на тему „Закордонна політика України". Вечір відбувся в університетській „Alumni Auditorium, Jock -Turcot University Centre", з присутністю біля 300 осіб. Вечір відкрив виконавчий директор катедри Українських Студій д-р Теофіль Кіс. В Ющенко зачав з того, що йому приємно бачити українські очі і українські душі, які переживають за Україну. Що стається в Україні, не є реторичним питанням і для 48 мільйонів людей в Україні. Канада першою зі західних країн визнала незалежність України в 1991 році. І всі казали, що незалежність України здобули без втрати крови. Але ж історія української держави не вкладається в 10 років, а нараховує більш ніж 1000 років, і мільйони українців вмирали з думкою про Україну. Сучасна Україна стала країною втрачених можливостей, каже В. Ющенко, і біда в тому, що Україна 12 років не мала української влади. Корумпована влада переслідує вільну думку, застосовує політичний тиск на демократичну опозицію, журналістам небезпечно жити в Україні, як і демократичним політикам. Останні опитування кажуть, що тільки шість відсотків людей підтримує владу. Відрадним явищем уважає В. Ющенко факт, що на виборах минулого року голосував вже поінформований виборець, що в Україні існує 125 політичних партій, дивує і лякає демократичні країни. Постійні коливання в зовнішній політиці між Заходом і Сходом, між Европою і Росією творить опінію про Україну як ненадійного партнера й ускладнює вступ України в Европейський Союз.

Мимо того, що в Канаді живе біля мільйона канадців українського походження і канадська діяспора є не тільки чисельною, але і впливовою, Україна не створила економічних умов для розвитку співробітництва між Канадою й Україною. В. Ющенко покладає великі надії на вибори наступного року і просить допомогти демократичним силам здобути перевагу.

Після доповіді були запитання, на які він дав вичерпні відповіді. Професор Ірена Макарик подякувала достойному гостеві, а присутні встанням з місць висловили своє захоплення найпопулярнішим політиком в Україні. Після закінчення було прийняття спонсороване катедрою і Конгресом українців Канади, Відділом в Отаві.

Юлія Войчиши

Зліва: проф. Теофіль Кіс, виконавчий директор Катедри українських студій, проф. Ірина Макарик, Віктор Ющенко й Ірена Белл, координатор Катедри українських студій.

Віктор Ющенко з членами Парляментської програми „Канада–Україна".

Відзначили 60-ліття Дивізії „Галичина"

РОЧЕСТЕР, Н.Й. – 17 травня станиця Братства колишніх вояків I-ої Української Дивізії УНА відзначила 60-ліття створення Дивізії та 45-ліття існування Станиці в Рочестері.

У залі церкви св. Йосафата святкування почалось виходом членів станиці на залю. Василь Бездух відчитав прізвища померлих членів. Голова станиці Василь Білан коротко переповів історію станиці, яка в своїх початках начисляла 60 членів, а зараз має 26. Станиця кожного року переводить збірки на інвалідів та на догляд за могилами полеглих побратимів.

В останніх роках станиця допомагає дивізійникам в Україні: вже вислано 38 пачок з одягом та літературою. Господар свята Стефан Ольшанський попросив до слова д-ра Василя Веригу, котрий змістовно розповів про обставини, які спричинились до створення дивізії.

В мистецькій частині виступали хори „Сурма", з солісткою Танею Мілер, під мистецьким керівництвом Жанни Кремінської та Івана Тимчишина. Чоловічий хор співав при супроводі ансамблю „Кобзар" під проводом Василя Корнила, а жіночий – при фортепіяновому супроводі Нікол Рідл. Між виступами хорів була деклямація Наталки Захарчишин.

Мирон Масловський

Вечір подяки за службу Україні

ІСТ-ГАНОВЕР, Н. Дж. – 8 червня в готелі „Рамада" відбулась зустріч представника Міністерства оборони України при Постійному представництві України в ООН полковника Віктора Гвоздя з представниками української громади, проведена з ініціятиви Об'єднання вояків і приятелів Другої дивізії УНА. Приводом для зустрічі було закінчення терміну виконання службових обов'язків В. Гвоздя на цій посаді з наступним поверненням в Україну.

За активної участи В. Гвоздя тільки за три роки у кілька разів зросла участь збройних сил України у миротворчих акціях ООН, посилився зв'язок місії з українськими організаціями в Америці. Віктор Гвоздь був серед тих старшин колишнього війська СССР, котрі першими сприйняли національну ідею, почали відстоювати українську мову у війську, прийняли присягу на вірність молодій державі. Віктор особисто служив у країнах, у яких діяли миротворчі війська України. Заслуговує на повагу прагнення подружжя Гвоздів виховати своїх дітей свідомими українцями.

На зустріч прибули полковник В. Гвоздь з дружиною Ольгою і його заступник – полковник Анатолій Кононенко з дружиною Іриною. Зі словами подяки до В. Гвоздя звернулися голова об'єднання 2-ої дивізії і голова стейтової управи УККА в Нью-Джерзі Іван Буртик, секретар Крайової управи 2-ої дивізії УНА Володимир Янів, представник 17-ої станиці Українських американських ветеранів Зенко Галькович, голова Братства „Броди-Лев" Юрій Ференцевич.

Під час вітання (зліва): Віктор Гвоздь, Володимир Васьків, Володимир Янів, Юрій Ференцевич, Іван Буртик.

Вони вручили В. Гвоздю пам'ятну плякету зі словами подяки і подарунки. На зустрічі промовляли також гості – полковники Віктор Гвоздь та Анатолій Кононенко. Віктор Гвоздь вручив подяки за підтримку діяльности місії України в ООН кільком представникам громадськости.

У вечорі взяли участь також представники 6-ої станиці УАВ, ветерани корпусу Андерса часів Другої світової війни.

Л. Хмельковський

Серед учасники вітального вечора – полковники Віктор Гвоздь і Анатолій Кононенко та їхні дружини Ольга (сидить третя зліва) Ірина (друга справа).

Подяку військового радника при Постійній місії України в ООН за сприяння українській справі Віктор Гвоздь вручив управителю готелю „Рамада" Орестові Федашу (зліва).

Програма „Форум Чорнобиля"

НЬЮ-ЙОРК. – З ініціятиви Міжнародного Аґентства для атомової енергії в червні в ООН починається „Форум Чорнобиля" з участю міжнародних організацій та представників трьох країн, що найбільше потерпіли від Чорнобильського випадку, – України, Білорусі і Російської Федерації. Ціль форуму – прийняття нової стратегії ООН. Ця стратегія, започаткована у 2000 році, своїм змістом має пошук шляхів, які можуть привести до подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, і називається Стратегією для віднови (A Strategy for Recovery). Вступні наради відбулись у Відні в лютому цього року.

На нарадах представники ООН і трьох згаданих країн обговорили теми дискусій і плян праці на 2003-2004 роки. Тоді ж було вирішено заснувати „Форум Чорнобиля" – як серію публічних зборів з такими завданнями: опрацювати узгіднені авторитетні висновки щодо впливу радіяції на здоров'я людей і на довкілля; дати поради щодо оздоровлення в спеціяльних програмах охорони здоров'я; розглянути потребу продовжування дослідів для узгіднення спірних питань (йдеться, між іншим, про тривалість дії цезію і стронцію).

Міжнародне аґенство для атомової енергії (засноване 29 липня 1957 року) слідкує за нуклеарною безпекою у світі, наглядає за атомовими станціями (їх є у світі близько 430), ініціює конференції, семінари та конвенції, присвячені безпеці на атомових станціях, при перехованні радіоактивних матеріялів і відходів у відповідних сховищах.

Зокрема шість віденських конвенцій встановили вимоги щодо безпеки атомових відпадків, радіоактивних матеріялів і палива.

Аґенство має понад сто членів – 83 держави і великі міжнародні організації в системі ООН, а його цілі визначає Статут. Поширити мирне використання атомової енергії у світі для збереження миру, покращення здоров'я і добробуту – одною з головних цілей аґенства. Україна є членом аґенства від 1957 року, а Чорнобиль перебуває під його наглядом від дня катастрофи – 26 квітня 1986 року.

Тисячі людей заплатили життям і здоров'ям за недосконалість техніки і ще більшу недосконалість комуністичної влади.

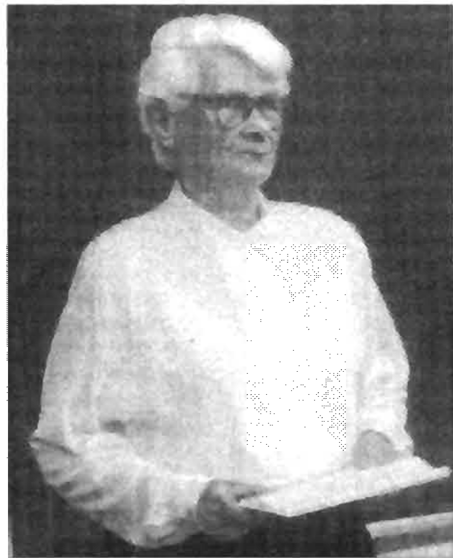
Крім тих тридцяти двох працівників, що героїчно боролись із стихією і загинули від радіяції (дарма що післаний урядом США д-р Роберт Ґейл з Каліфорнії пробував їх рятувати), наступними жертвами Чорнобильського вибуху були 8,000 пожежників, що гасили вогонь. Третя, найчисленніша група, – це так звані ліквідатори, що споруджували над радіоактивним реактором „саркофаг". Офіційне число їх – 600-700 тисяч, рекрутованих з цілого Союзу (130 тисяч з України). Від радіяції потерпіло понад 3.5 млн. населення у різній формі.

Чорнобильська станція працювала частинно аж до повного закриття 15 грудня 2000 року – під натиском міжнародної опінії, а ліквідація наслідків катастрофи триває далі, при фінансовій міжнародній допомозі.

Тепер же завданням „Форуму Чорнобиля" буде поінформувати міжнародну громадськість про наслідки чорнобильської радіяції для здоров'я і довкілля, і подати рекомендації щодо потреби дальшої допомоги Україні. Після закінчення праці форуму буде скликана спеціяльна міжнародна конференція. Делегатам України, що найбільше потерпіла від нуклеарного вибуху, треба буде пригадати на форумі про всі обставини, спричинені трагедією і домогтися, щоб уся міжнародна спільнота згідно з резолюціями Генеральної Асамблеї ООН координувала свої зусилля, спрямовані на подолання наслідків нуклеарного вибуху в Чорнобилі.

Дора Рак

Щира подяка за віднову шкільних приміщень

О. Кекіш (зліва): та Л. Лабунька дякують за віднову шкільних кляс.

НЬЮ-ЙОРК. – Про копітку працю, яку впродовж шкільного року виконували добровільно батьки учнів Школи українознавства в Нью-Йорку, щоб відновити та привести до взірцевого стану кляси третього поверху школи, яка міститься в будівлі школи св. Юра „Свобода” розповіла в ч. 20. 24 травня в одній із відновлених кімнат зібралися члени батьківського комітету, який заініціював цю працю, і добровольці на чолі із директоркою школи Ольгою Кекіш та головою комітету Любою Лабунькою, щоб відзначити закінчення цієї праці. О. Кекіш подякувала добровольцям, Л. Лабунька вручила О. Подпірці – головному добровільному працівникові для віднови приміщень третього поверху, який зумів організувати робітників, подячну плякету, присутні заспівали йому та його дружині „Многая літа”. Окремо дякували редакції „Свободи” та її представниці О. Кузьмович за вміщення відповідних інформацій на сторінках газети.

Члени батьківського комітету, та нагороджені ділилися споминами про працю, яка закінчилася відновою приміщень школи.

О. К;

Солодке „Дякуємо!”

УВУ розпочав літній семестр

Студентка Галина Дирбавка вітає учасників урочистого відкриття літнього сезону в УВУ

МЮНХЕН, Німеччина. – Хоч виклади в Українському Вільному Університеті почалися вже раніше, офіційне відкриття семестру відбулося 20 травня. Цьогорічне свято відрізнялося від попередніх тим, що центральною подією урочистости був концерт. Докторант УВУ Тарас Ященко (фортепіяно) та Іріс Єліяна Цель (клярнет) майстерно виконали твори світових й українських клясиків – Лятошинського, Ревуцького, Дебюсі, Вагнера, Моцарта та інших.

Програму вечора відкрив ректор УВУ проф. Л. Рудницький коротким словом українською і німецькою мовами. Після привітання Генерального консула України д-ра Валерія Степанова, його дружини та почесних гостей ректор розповів про співпрацю УВУ з університетами в Україні, Німеччині, Австрії та США, про нові видання УВУ, спецпрограми для аспірантів з України, про працю університету для посилення зацікавленням Україною в Европі.

На кінець свого слова ректор висловив подяку усім, хто допомагає університетові, а особливо Фундації УВУ в Нью-Йорку, баварському міністрові освіти і культури, д-рові Гансові Цегетмаєрові за його постійну опіку над університетом та побажав професорам і студентам доброго семестру.

Привіт від студентів й аспірантів УВУ висловила вишуканою німецькою мовою студентка германістики Галина Дирбавка, підкресливши, що набуті в УВУ знання поглиблюють етичне та духовне життя молодої людини і дають їй можливість не тільки піднести свої професійні кваліфікації, але також причинитися до взаєморозуміння між народами.

Після офіційної частини програми відбулася товариська зустріч, яка, як це часто буває в УВУ, мала міжнародний характер. До студентів, професорів та представників української громади міста Мюнхену на імпрезу завітали також німці, чехи, поляки і мадяри, які цікавляться УВУ й Україною.

Пресова служба УВУ

НТША: ще рік успішної праці

Л. Онишкевич і Р. Андрушків

НЬЮ-ЙОРК. – Тут у приміщенні НТШ-А 24 травня відбулися 17-ті Загальні збори Товариства. Їх відкрила голова д-р Лариса Онишкевич прочитанням списку померлих за час від травня 2000 року, пам'ять яких присутні вшанували вставанням з місць і однохвилиною мовчанкою. Після обрання президії зборів, яку очолив д-р Роман Воронка, присутні вислухали звіт голови НТШ-А д-ра Лариси Онишкевич. Вона підкреслила, що успішній праці Управи, зокрема її, як голови, надзвичайно сприяло дружнє наставлення усіх співробітників та їхнє завзяття у виконуванні своїх обов'язків. У понад 20-ти засіданнях, що відбулися впродовж останніх трьох років, йшлося про всі актуальні справи, як теж про наукові і творчі пляни, в центрі яких перебували питання української мови, піднесення її соціяльного престижу в Україні. Управа НТШ-А організовувала щотижневі зустрічі і доповіді на суспільно важливі теми, наукові конференції.

Численні допомогові акції НТШ-А здійснило для України в ділянці науки, мови. Д-р Л. Онишкевич згадала про таке непересічне досягнення, як конкорданція поетичних праць Тараса Шевченка, яких 440 примірників подаровано бібліотекам в Україні, спонзорство „Атласу української мови" та інших. Важливою подією і успіхом для НТШ-А була доповідь Л. Онишкевич в обороні української мови, що її мала вона можливість виголосити на засіданні Верховної Ради в Києві 12 березня цього року, яку телебачення передало по всій Україні.

Д-р Р. Воронка прочитав привіти, що надійшли на адресу зборів від Президії НТШ в Канаді та Україні, а також привіт від голови Світової Ради НТШ проф. Леоніда Рудницького.

В дальшому бігу зборів одноголосно обрано верифікаційну, номінаційну, статутову та резолюційну комісії, а відтак приступлено до звітів, в яких найважливішим був звіт статутової комісії – йшлося про зміни в тексті статуту. Усі інші звіти членів управи НТШ були зібрані та видруковані в окремому збірнику на 52 сторінки, який усі присутні на зборах отримали. Активність членів управи НТШ віддзеркалює працю та успіхи всього Товариства, до якого сьогодні належить 433 члени в централі, п'ятьох осередках та численних комісіях. Про діяльність НТШ широко інформували на сторінках нашої преси та в комп'ютерній мережі члени пресової комісії. Зокрема на сторінках „Свободи" появлялися кожного місяця науково-популярні статті під рубрикою НТШ, за редакцією пресового референта д-ра Ореста Поповича, численні дописи українською та англійською мовами про діяльність НТШ, особливо про щотижневі доповіді на популярно-наукові теми, які регулярно відбувалися.

Окремою важливою ділянкою можна вважати фінансову та загальну опіку над виданням Енциклопедії української діяспори, як і фінансування цілої низки наукових та інших видань, надання стипендій, застосування нових засобів інформативної технології та ін.

Після широкої дискусії щодо напрямів і результатів діяльности НТШ-А та плянів на майбутнє, прочитано і узгіднено резолюції, які визначають напрями і ділянки дальшої українознавчої діяльности на американських і міжнародних наукових форумах, а в Україні – підтримування наукового мовознавства, активне обстоювання прав української мови, як єдиної державної. Підкреслено також потребу сприяти відзначуванню 70-річчя Великого голоду в дослідженнях, присвячених аналізі Переяславської ради 1654 року, та в завершенні праці над Енциклопедією української діяспори.

Учасники зборів переобрали, майже одноголосно, членів Управи НТШ-А, з малими змінами: д-р О. Попович став заступником голови для справ інформації, а д-р Сергій Левків – заступником секретаря.

Обрано також почесних членів НТШ-А: д-ра Омеляна Пріцака, д-ра Олексу Біланюка, д-ра Любомира Романкова, д-ра Мирослава Прокопа, д-ра Вікентія Шандора, письменницю Віру Вовк (Селянську) з Бразилії та ред. Ольгу Кузьмович.

Покликано до життя окрему пресову комісію, яку очолює д-р Василь Лопух, і втримано ряд інших комісій, що працювали досі. Прийняттям резолюцій і заключним словом голови д-ра Лариса Залеської-Онишкевич закінчилися ці збори, що яскраво засвідчили успішну діяльність НТШ, давши надію, що така діяльність буде продовжуватися.

О. Кузьмович

Д-р Марко Олесницький – президент Медичної спілки Нью-Джерзі

ПАРСИПАНІ, Н. Дж. – 1 травня 2003 року д-р Марко Олесницький був офіційно введений на становище 211-го президента Медичної спілки штату Нью-Джерзі на 2003-2004 роки. День після того, 2 травня, в готелі Ріц-Карлтон у Філяделфії, Па., відбувся баль-бенкет в пошану нового президента.

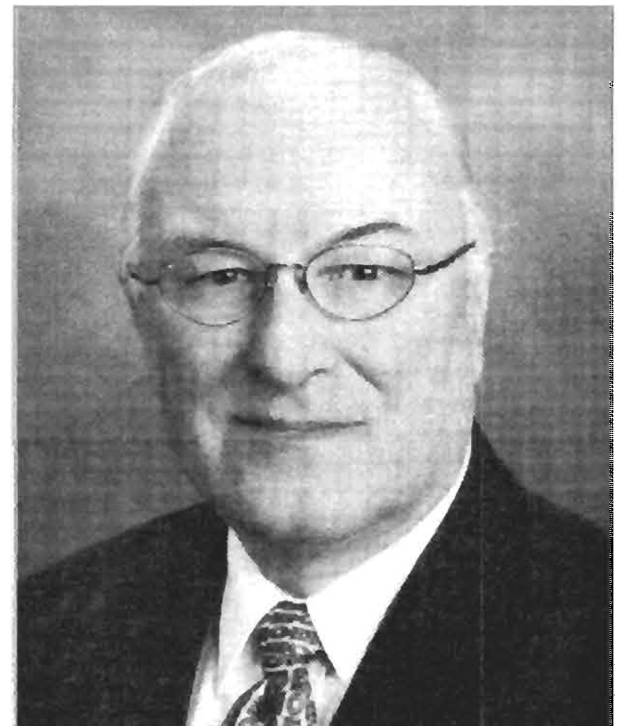
З цього приводу в англомовному журналі „Нью-Джерзі Медисин", ч. 5, від травня, появилося кілька статтей – редакційна, інтерв'ю проведене Патришією А. Константе та д-ром Полом Гіршем. Ці публікації дають відчути, якою пошаною та довір'ям втішається наш земляк д-р М. Олесницький серед своїх колеґ-лікарів, працівників, пацієнтів, американської та української громад. Автори неодноразово підкреслюють провідницький хист д-ра М. Олесницького, його невтомну послідовну працю в медичній та громадській ділянках. Свій провідницький та професійний хист він безнастанно виявляв, будучи президентом Медичної спілки свого повіту, президентом лікарського складу своєї лікарні, а від 1981 року- як делеґат до Палати представників Медичної спілки Нью-Джерзі, заступник керівника делеґації Нью-Джерзі до Американської медичної спілки, член Ради зв'язків, а також член Комітету фінансів і бюджету. Крім того, він доповідав на американських, міжнародних і українських медичних конференціях, постійно дописував до американських і українських медичних журналів. Не дивно, що д-р М. Олесницький відомий у медичних колах, не тільки як умілий втихомирювач гострих дискусій та суперечок, але також як людина авторитетного, ефективного слова в рядах медичних організацій.

Незважаючи на активну громадську діяльність, д-р М. Олесницький в першу чергу є лікарем, вірним присязі Гіпократа. Саме сильне відчуття обов'язку дає йому поштовх до змагань з існуючими правилами законодавчих установ, забезпеченевими фірмами здоров'я та іншими інституціями, пов'язаними з опікою та допомогою хворих. Ставши президентом Медичної спілки Нью-Джерзі, д-р М. Олесницький у своїй промові, виголошеній на згаданій церемонії неодноразово підкреслював, що боротиметься за те, щоб опіка хворих знову, як колись, була повернена лікарям, а не залежала від бюджетних бюрових працівників забезпеченевих фірм здоров'я і їм подібних інституцій.

Д-р Марко Олесницький побачив світ 1942 року в княжому Львові. Перед закінченням Другої світової війни шлях проляг через Австрію на Захід. У 1949 році з батьками д-ром Богданом Олесницьким, матір'ю Софією і сестрою Марусею іміґрував до США. Родина поселилася в Нюарку, Н. Дж., там д-р М. Олесницький здобув початкову освіту у школі української католицької школи св. Івана Хрестителя. Середню школу ім. Архиєпископа Волша закінчив в Ірвінгтоні. Передмедичні студії здобув в університеті Сітон Гол 1964 року, студії медицини закінчив в Інсбруцькому університеті в Австрії, де 1971 року отримав диплом доктора медичних наук. Медичну практику з анестезії, напруженого піклування та серцево-легеневого оживлення отримав в університетській лікарні в Інсбруці 1972 року. Повернувшись до США, перейшов на практику внутрішніх хвороб до лікарні св. Варвари у Лівінгстоні.

Після здобуття потрібних кваліфікацій був затверджений Медичною радою 1975 року. Того ж року відкрив свою приватну практику, спеціялізуючись у лікуванні внутрішніх хвороб, і включився в активну громадсько-медичну діяльність. 1978 року одружився з д-р Людмилою Куриляк, лікарем-патологом, і є батьком трьох дітей – Богдана, Наталки та Ґені.

Займаючи важливі становища в медичному житті, д-р М. Олесницькиий ніколи не забував про потребу допомогти своїм землякам, зокрема дітям – організуючи придбання лікарських обладнань, техніки, ліків для лікарень в Україні. Своє лікарське вміння і знання він неодноразово віддавав потребуючим українським дітям і молоді. Одним з прикладів – це київський студент Адріян Найденко, котрий мав ваду серця. Д-р М. Олесницький, перебуваючи в Україні, оглянув хворого та взяв на лікування до лікарні у Лівінгстоні. Змобілізував американських лікарів, які без оплати зробили операцію. Подібних прикладів допомоги можна навести цілий ряд.

Д-р Марко Олесницький

Д-р М. Олесницький, ставши президентом Медичної спілки Нью-Джерзі, своїми знаннями, наполегливістю „пожвавить лікарську професію", використовуючи всі законодавчі можливості. Все це відчувається в його обговореннях і закликах під час недавніх лікарських акцій – про потребу реформи медичної допомоги потребуючим.

Колеги-лікарі довірили йому важке завдання! Віримо, що в особі д-ра М. Олесницького знайдено того, хто не завагається здійстити сподівання багатьох.

Х. В. - Ф.

УКРАЇНА І СВІТ

Державний департамент США опублікував всесвітню доповідь про торгівлю людьми

ВАШИНҐТОН. – 11 червня Державний секретар США Колін Павел оголосив про публікацію третьої щорічної всесвітньої доповіді про торгівлю людьми, яка подається на розгляд Конґресу США у відповідності зі Законом 2000 року про захист жертв торгівлі людьми.

У доповіді всі країни поділено на три групи відповідно до того, як вони дотримуються міжнародних стандартів у сфері боротьби з торгівлею людьми. Цього року Україну віднесено до другої групи, це свідчить про те, що Україна докладає значних зусиль щодо досягнення повної відповідностиміжнародним стандартам у сфері. Цього року вперше до 15 країн, віднесених до третьої групи, можуть бути застосовані санкції, які передбачають припинення допомоги негуманітарного і неторгового характеру, починаючи з жовтня 2003 року.

За минулий рік 800–900 тисяч осіб в усьому світі були куплені, продані, перевезені й утримувалися проти їхньої волі в умовах, схожих на рабські. У цій сучасній формі рабства, відомій як „торгівля людьми", застосовуються погрози, залякування, брехня й насильство, а також викрадення дітей, набір дітей до складу урядових збройних формувань й повстанських армій, продаж жінок і дітей для підневільної праці в домашніх господарствах, використання дітей як вуличних жебраків.

Уряд США веде послідовну боротьбу з торгівлею людьми у США та за кордоном. Серед заходів, які вживають Сполучені Штати Америки є закон, який посилює кримінальну відповідальність і забезпечує захист жертв торгівлі людьми.

З повним текстом Доповіді можна ознайомитися на вебсайті Державного департаменту США: www.state.gov

Подаємо витяг з доповіді про торгівлю людьми, що стосується України:

Україна (2 група)

Україна є країною, з якої жінки та дівчата незаконно вивозяться в Центральну Европу та на Близький Схід з метою сексуальної експлуатації. Є відомості про вивезення чоловіків та юнаків для використання їх як робочої сили. Все більшу стурбованість викликає активізація незаконної торгівлі молодими дівчатами всередині країни, зокрема, незахищеність дітей в дитячих будинках від торгівців людьми. Жертви вербуються через агентства та фірми, а також через родичів на знайомих.

Уряд України ще не забезпечує повної відповідности мінімальним стандартам у сфері боротьби з торгівлею людьми, хоча й докладає значних зусиль у цьому напрямі. Протягом минулого року уряд продемонстрував прагнення закріпити успіхи і вдосконалити роботу діючих структур і механізмів, створених для боротьби з торгівлею людьми, а також підвищити ефективність притягнення торгівців людьми до кримінальної відповідальности та винесення відповідних судових вироків. Недостатня співпраця між центральними органами влади та корупція різного рівня стали на заваді реалізації запланованих урядом зусиль.

Чинний кримінальний кодекс встановлює заборону на незаконне перевезення людей за кордон з метою їх продажу та інші споріднені злочини, але не забороняє торгівлі людьми всередині країни, за яку необхідно притягувати до відповідальности за іншими спорідненими статтями. В Міністерстві внутрішніх справ існує підрозділ боротьби з торгівлею людьми. За останній рік міліція порушила 169 справ, 41 з яких було передано до суду. 28 осіб було засуджено, в тому числі 17 – до позбавлення волі.

Закінчився конкурс знавців української мови

Голова Верховної Ради Володимир Литвин висловив подяку президентові Фундації ім. П. Яцика Надії Яцик за акцію на користь української мови.

КИЇВ. – У Національній опері України урочисто завершено Третій міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика, що його проводили Міністерство освіти і науки України, Освітня фундація Петра Яцика (Канада) та Ліґа українських меценатів. Було нагороджено 45 школярів і студентів, 10 вчителів української мови.

Вітав переможців заступник голови Верховної Ради України Олександр Зінченко. Понад 5 мільйонів осіб взяли участь у конкурсі. У першому мовному змаганні їх було 200 тисяч. Кожен з нагороджених отримав диплом, у якому зазначене прізвище людини, яка сама або на честь якої жертводавці встановили нагороду. Усі перші нагороди для школярів носять ім'я засновника конкурсу Петра Яцика. Донька мецената Надія Яцик вручила цього дня нагороди найкращим знавцям рідної мови: Юлії Пишко з Рівного, Олексі Киселю з Київської області, Романові Осколову з Чернівців, Яні Гришкіній з Херсону, Мар'яні Добоні зі Закарпаття та ін. Перші місця посіли студенти Вікторія Цуприк, Тетяна Чухлян, Олена Співак, Руслан Жмурін та Валентина Овсієнко, які представляли Прилуцьке медичне училище, Севастопольський інститут ядерної енерґії та промисловости, Київський міський педагогічний коледж, Запорізький державний медичний університет та Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди. Перша нагорода становить 7 тис. гривень (1.5 тис. дол.).

Ще один меценат конкурсу – український підприємець з Канади Стенлі Пітерсон – пожертвував на нагороди 55 тисяч канадських долярів у пам'ять батьків – Анни та Петра Патиків.

Серед меценатів – Катерина та Павло Кралкови (Канада), Всеукраїнське об'єднання „Держава", „Експрес-Банк", разом понад 200 добродіїв з Канади, США, Австралії, Франції, України.

Віце-президент Національної радіокомпанії України Леонтій Даценко повідомив, що радіокомпанія вже втретє провела „Радіодень української мови" і Всеукраїнський радіодиктант солідарности.

Урочисте відкриття IV конкурсу відбудеться 9 листопада у селі Верхнє Синьовидне Львівської області, на батьківщині Петра Яцика.

Світлана Короненко

Ювілей „Вовчої тропи"

Шановні приятелі пластової молоді!

Ви вже знаєте з преси, що в цьому році Пластова оселя „Вовча тропа" відзначує 50-ліття свого існування. Минуло 50 літ, як основоположники цієї оселі закупили „Вовчу тропу" для того, щоб наступні покоління мали нагоду переживати чар пластових таборів. Впродовж 50 років приблизно 20,000 пластової молоді відбули виховно-вишкільні табори. Вони мандрували гористими стежками, співали улюблені пісні, розважалися при ватрі та в рідному довкіллю, жили за пластовими засадами, бути вірним Богові і Україні. Тут, на цьому клаптику „рідної землі", виховувалися та виробляли свої провідницькі здібности багато з провідників наших суспільних та громадських організацій. Це саме собою свідчить про важливість ролі пластових таборів в нашім суспільстві.

„Вовча тропа" фінансово утримує себе тільки таборовими оплатами та добровільними датками від осіб і установ, які цінять і розуміють важливість виховної праці. Ми плянуємо у майбутньому дальше поліпшення оселі та розвиток виховних програм. Плянуємо виготовлення спортового майдану, покращання водопровідної системи та закуп кухонного знаряддя. На жаль, наші фінансові спроможности не дозволяють нам зробити все, що заплянувано. Тому звертаємось з проханням допомогти нам зберегти „Вовчу тропу".

Ми будемо невимовно вдячні за вашу підтримку. Всі датки будуть оголошені в „Свободі". Для авторів пожертв в сумі 5 тис. дол. і більше виготовимо плитки з бронзи, які будуть вивішені на зовнішній стіні адміністраційного будинку „Вовчої тропи".

У цей ювілейний рік підтримайте наші старання та позитивно відгукніться на наше прохання.

Всі датки є звільнені від податків. Чеки виписувати на „Plast Camp" і висилати до Christina S. Ratycz 159 Vineyard Road Edison, NJ 08817 Fax: (732) 287-0495 або email: ChristinaSR@msn.com

Пластова молодь буде вам дуже вдячна за вашу підтримку, а основоположники „Вовчої тропи", які вже відійшли на вічну ватру, будуть запевнені, що їхня мрія живе та житиме ще багато років.

Ювілейний комітет „Вовчої тропи"

Перебування Архиєпископа Любомира кардинала Гузара у США

Гість Дітройту

Верховний Архиєпископ УГКЦ Любомир кардинал Гузар 31 травня – 1 червня був гостем нашої дітройтської громади.

В Дітройті Блаженніший Любомир побував не вперше. Свого часу тут жила і активно працювала на суспільній ниві його рідна сестра Марта Василькевич і, відвідуючи її, він ніколи не залишав поза увагою церков місцевого деканату, до якого входять сім парафій, і громадських організацій.

Цього разу візита Патріярха УГКЦ до Дітройту й до інших громад мала офіційний характер. В усіх урочистостях брали участь майже усі отці деканату, парафіяни, діти й молодь, учні шкіл при церкві Непорочного Зачаття, члени Ділового комітету, який готував цю важливу зустріч і займався збиранням фондів на побудову Патріяршого собору Воскресіння Христового у Києві.

Напередодні зустрічі, в суботу, 31 травня, Патріярх Любомир був гостем Пластової Станиці, а в неділю, 1 червня, перед полуднем відправив Архиєрейську Божественну Літургію в церкві Непорочного Зачаття в Гемтремку, в асисті о. декана В. Салковського, ЧСВВ, ігумена Роберта Лукавого, ЧСВВ, пароха згаданої церкви Даниїла Чайковського, ЧСВВ, і отця Чеслава Кріса зі семінарії св. Марії в Орчард Лейк. До Богослужби співав парафіяльний, збільшений чисельно, хор під керівництвом Павла Оначука.

Користаючи з нагоди, що цього дня у Службі Божій брали участь 18 ґрадуантів 12-ої кляси школи при церкві Непорочного Зачаття, Глава УГКЦеркви поблагословив студентів, їхні родини, зібраний Божий люд.

Темою проповіді Владики Любомира була єдність Церкви і народу.

По полудні Блаженніший Любомир взяв участь у доброчинному бенкеті, метою якого було достойно привітати Главу УГКЦеркви, спопуляризувати проєкт побудови Патріяршого собору Воскресіння Христового в Києві і зробити збірку у фонд допомоги, тобто покласти цеголку в будову собору від дітройтської громади.

Всі ці заходи здійснив 28-членний Комітет, що його очолювали, як співголови, о. В. Салковський, ЧСВВ, і інж. Василь Колодчин, голова Світового Патріярхального Товариства, фінансовий референт Євген Репета; імпрезовий – Ліда Вроблевська; зв'язків і преси – Ліда Яхницька, Контрольна комісія – д-р Павло Джуль, Ярослав Дужий і інж. Любомир Липецький.

Комітет був створений чотири тижні перед приїздом Патріярха Любомира і зумів зібрати майже 200 тисяч долярів на фонд катедри в Києві, хоч збірка, очевидно, на цьому не закінчилась, президія Комітету (Зенон Василькевич, Ярослав Кісіль, Ліда Вроблевська, Рома Дигдало, Мирон Воронович), має далекойдучі пляни щодо дальшої збіркової кампанії.

Коли на залю входили Патріярх Любомир і почесна президія, у складі якої були отці деканату і ведучий програмою В. Колодчин, понад 350 учасників урочистости піднялись зі свої місць, вітали Главу УГКЦ рясними оплесками і Многоліттєвім. Хор церкви св. Йосафата (диригент маестро Володимир Щесюк) співав Патріярший гимн, діти і студенти середньої школи при церкві Непорочного Зачаття хлібом-сіллю, квітами і відповідними монологами вітали Владику Любомира. У групі учасників були: Лариса Ворик, Олександер Тага, Христина Ігнасів і Володимир Пасішник. Учнів до цієї церемонії приготовив учитель української мови Сергій Пасішник. Глава Церкви дякував дітям за привітання і благословив їх покладенням руки на голову.

Від деканату вітав Патріярха о. дек. В. Салковський, ЧСВВ.

Молитву започаткував о. мітрат Іван Лазар, а згаданий вище хор проспівав „Отче Наш". Інж. В. Колодчин вітав Блаженнішого Любомира від Світового патріярхального об'єднання.

Після полуденку, у мистецькій частині соліст Капелі бандуристів ім. Т. Шевченка д-р Марко Фаріон виконав, під акомпаньямент бандури, три пісні: „Дума про Україну", „Через поле широкеє" і контату „Про Почаївську Божу Матір".

Блаженнішого Патріярха офіційно представив присутнім о. Володимир Петрів, парох церкви св. Івана Хрестителя, підкреслюючи його великий вклад у розбудову нашої Церкви в Україні й діяспорі та у всьому християнському світі, де він користується неабияким авторитетом, а до його думок про об'єднання Церков та актуальні світські події прислуховуються не тільки вірні УГКЦеркви, але також визначні особи політичного світу. Отець Петрів попросив Владику Любомира до святочного слова.

Патріярх торкнувся, в першу чергу, справи єдности Церков Сходу і Заходу, бо об'єднана Церква в незалежній Україні потрібна, як повітря. „Наш клич під теперішню пору, – сказав Владика Любомир, – святість об'єднаного народу, об'єднання нашого народу довкола Церкви й науки Христа". Щодо Патріяршого собору в Києві, то Глава УГКЦ наголосив: „Ми розглядаємо його як собор Духу, хоч не всі це розуміють: одні кажуть на нас, що „це самі бандери", інші – що „це чужа Церква", ще інші займають невтральне становище, мовляв, мало ознайомлені з цією справою. Ось тут і знайдете частинну відповідь, чому УГКцерква вирішила повернутися на свою первісну територію і поширювати там християнську віру, віру св. Володимира на цілій Україні, а собор і патріярший уряд – це символи, на тлі яких ми хочемо створити атмосферу єдности... Ваша пожертва, більша і мала, відгукнеться позитивом в Україні. Ми це називаємо також моральною підтримкою... Усі ви, навіть ті, що вже не розмовляєте українською мовою, дайте відчути, що ви є співучасниками великого християнського проєкту – будуєте собор наших душ", – закінчив Глава Церкви своє мудре, повчальне слово.

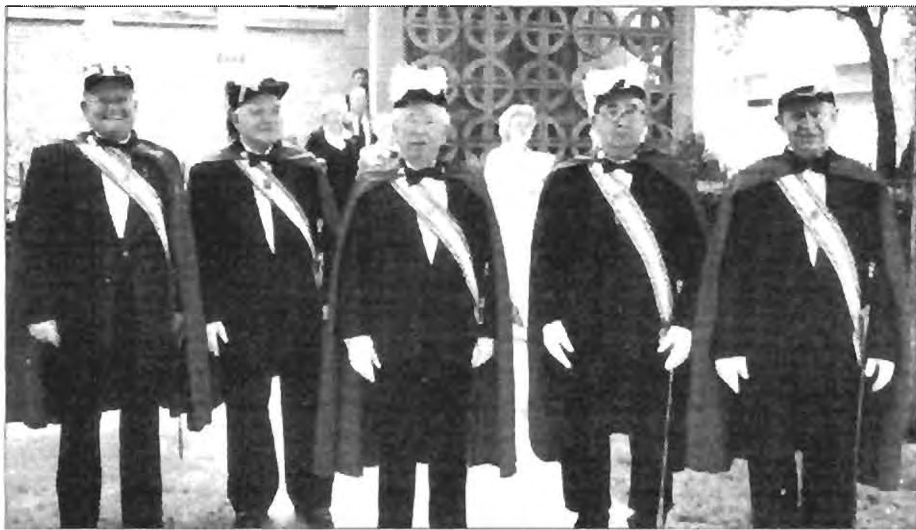
Декан о. В. Салковський щиро подякував Патріярхові за його доповідь на цьому святі. Імпреза закінчилась короткою молитвою, що її проказав о. Даниїл Чайковський, ЧСВВ, парох церкви Непорочного Зачаття. Дуже вдалу фотографію Патріяршого собору і напис „Вітаємо Блаженнішого Патріярха Любомира!" – приготовив Володимир Дигдало.

Урочиста імпреза з участю Патріярха Любомира пройшла гідно, як і повинно бути у великих скупченнях українців.

Володимир Левенець

Верховний Архиєпископ УГКЦ Любомир кардинал Гузар (зліва) під час Служби Божої, справа – Єпископ Москаль.

„Лицарі Колюмба" зустрічають Патріярха Любомира в Чикаґо.

Верховний Архиєпископ Любомир кардинал Гузар серед членів Дітройтського деканатового Комітету побудови Патріяршого собору в Києві.

Прийняття в Чикаґо

На 5-му терміналі Чикаґського летовища О'Гера в час прибуття літака з України було багатолюдно. Представники греко-католицької епархії Чикаґо і служителі інших релігійних конфесій зібралися тут з букетами квітів, щоб зустріти Верховного Архиєпископа УГКЦ Любомира кардинала Гузара.

На честь високого гостя Генеральний консул України в Чикаґо Борис Базилевський влаштував 2 червня прийняття. Його учасниками були священнослужителі, зокрема шість Владик, керівники українських громадських організацій, діячі культури і мистецтва, підприємці.

(Закінчення на стор. 22)

Відкриття Батурина – гетьманської столиці

Автор цієї статті д-р Володимир Коваленко завідує катедрою археології та історії України в Чернігівському університеті. Він також керує українсько-канадською археологічною експедицією у Батурині. У 1995 році археологи Чернігівського університету та Інституту археології Національної академії наук України на чолі з д-ром Коваленко почали розкопки столиці Гетьманщини і невдовзі здійснили важливі відкриття. Однак, через брак коштів ці польові досліди довелось припинити на три роки.

Завдяки фінансовій допомозі від українських наукових інституцій, товариств, фундацій, кредитівок, компаній та приватних жертводавців у Канаді та США, з 2001 року українські та канадські археологи і історики відновили розкопки у Батурині. Ці археологічні досліди фінансуються Канадським Інститутом Українських Студій (Фонд ім. Михайла і Дарії Ковальських для дослідження Східньої України, Едмонтон) та Науковим Товариством ім. Шевченко в Америці (Фонд ім. Антона Савицького, Нью-Йорк). Директор КІУС д-р Зенон Когут та голова НТШ Америки д-р Лариса Онишкевич є головними спонзорами і науковими дорадниками цього проєкту. У підготуванні статтей і матеріялів розкопок Батурина до публікації активно допомагали Рада у справах культури СКУ (голова д-р Ірина Мороз та її заступниця Анна Троян, Торонто), Фундація "Прометей" (голова інж. Мирон Барабаш, Торонто) та Фонд "Поміч Україні" (голова Богдан Бабюк, Монреаль). Фонд Українських Студій (президент д-р Роман Процик, Філядельфія) фінансує видання збірки статей з археології, історії, архітектури і мистецтва гетьманської столиці „Батуринська старовина", яка зараз готується до друку в Чернігівському університеті.

Понтифікальний Інтститут Середньовічних студій в Торонто адмініструє коштами, які українські організації та приватні особи в Канаді та США пожертвували на цей проєкт. Історик княжої Руси-України проф. Мартін Дімнік бере участь у дослідженні давнього Батурина від цього інституту і завідує фондами експедиції, а я – у розкопках Батурина як науковий співпрацівник КІУС та асистент керівника і координатор цієї українсько-канадської археологічної експедиції. Минулого літа у розкопках гетьманської столиці брало участь 70 студентів-істориків і науковців з Чернігівського та Ніжинського університетів. Такий склад експедиції плянується і цього літа з залученням також студентів університету м. Луганськ.

Дослідники Батурина поширюють інформацію про їх відкриття у академічних та науково-популярних газетних публікаціях, публічних лекціях та радіо і телепрограмах в Північній Америці, Англії (ББС) і Україні. Українсько-канадська експедиція створила професійний науково-популярний документальний відеофільм „Батурин: козацько-гетьманська столиця" (28 хвил. завдовшки, українською мовою) про історію і культуру цього визначного українського міста та його розкопки у 2001 та 2002 рр. Завершено також англомовну версію цього відеофільму, за назвою: „The Baturyn Excavations: Rebuilding the History of the Cossack Hetman Capital". Канадська Фундація Українських Студій та НТШ Америки є співспонзорами фільму. Його продюсером є Володимир Мезенцев (Торонто), режисером – Олег Чорний, оператором – Сергій Кошинський (Київ), сценаристами – археологи В. Коваленко та В. Мезенцев. Цей фільм високо оцінили його спонсори та українсько-канадські телепрограми „Контакт" і „Світогляд" (CFMT, 47 канал, Торонто). Обидві версії фільму про Батурин можно замовити у д-ра Володимира Мезенцева (телефон і адресу подано нижче).

Наближається новий літній сезон розкопок в Батурині. Розбудова цього проєкту вимагає допомоги українських громад у Північній Америці. За підрахунками чернігівських археологів, розкопки, разом з лябораторними аналізами, обробкою та реставрацією знахідок, підготовкою наукового звіту з альбомом фото- та графічних ілюстрацій, коштують 16,000 дол. на рік (сезон). Українські університети ще не є в змозі фінансувати такі археологічні досліди. Тих, хто бажає підтримати подальші археологічні досліди гетьманської столиці та публікацію їх матеріялів, ласкаво просимо надіслати Ваші чеки з пожертвами за адресою: Prof. Martin Dimnik, Pontifical Institute of Mediaeval Studies, 59 Queen's Park Cr. E., Toronto, Ontario, Canada M5S 2C4. Будь ласка, випишіть Ваші чеки на: Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Re: Baturyn Project. Цей інститут надішле посвідки для сплачування податків за Ваші пожертви. Організаціям, фундаціям, компаніям та приватним спонсорам, які підтримають цей проєкт, буде висловлена подяка в публікаціях та публічних лекціях, пов'язаних з ним.

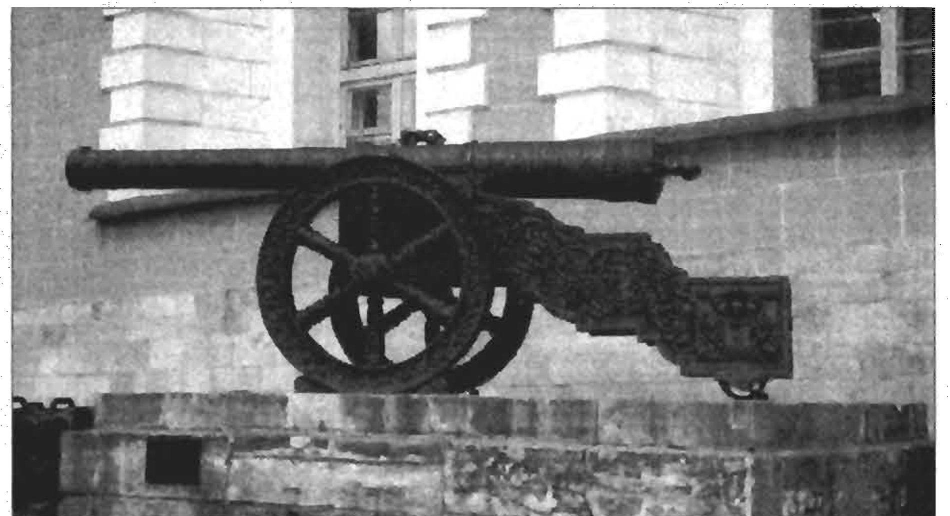
За подальшими інформаціями про Батуринський археологічний проєкт у Північній Америці прошу звернутись до мене за адесою: Dr. Volodymyr Mezentsev, 100 High Park Ave. Apt. 2015, Toronto, Ontario, Canada M6P 2S2. Телефон: (416) 766-1408. Email: v.mezentsev@utoronto.ca. (З 9 липня до 11 вересня я буду на розкопках в Україні). Від усіх дослідників Батурина щиро дякую українській громаді за щедру допомогу у вивченні історії та культури гетьманської столиці та її нищівного зруйнування російськими військами у 1708 році.

Д-р Володимир Мезенцев,
професор-гість Славістичного відділу Торонтського університету

Серед історичних міст України Батурин посідає особливе місце. Менш ніж за пів століття, пройшовши шлях від невеличкого форпосту на північно-східньому кордоні Речі Посполитої до гетьманської столиці, Батурин за одну добу загинув. Трагедія 1708 року зробила Батурин не лише національною святинею, а й еталонною археологічною пам'яткою козацької доби, культурний шар якої за ступенем насиченості та інформативности не має рівних собі. Проте, причеплене царатом до І. Мазепи тавро „зрадника", беззастережно підтримане в XX ст. радянською пропагандою, позначилося і на долі міста: над ним тяжіло своєрідне ідеологічне прокляття, яке примушувало дослідників обходити стороною і його пам'ятники, і ледь не всю пов'язану з ним проблематику. Через це до останнього часу інформація про етапи його розвитку і навіть історико-топографічну структуру залишалась вкрай обмеженою.

Сама дата виникнення міста залишилася невідомою, що пізніше породило леґенду про його заснування польським королем Стефаном Баторієм 1576 року. Проте, як ще наприкінці XIX ст. довів О. Лазаревський, леґенда ця не має під собою будь-яких підстав, окрім співзвучности назви міста й королівського імені, оскільки до 1618 року територія ця входила до складу Московського царства. На думку історика, Батурин засновано на початку 20-их років XVII ст., а вже 1625 року в письмових джерелах є згадки про побудову в ньому фортеці.

Влітку 1648 року, покозачившись, як і вся Україна, Батурин став сотенним містечком Чернігівського, а згодом – Ніжинського полку; 1654 року отримав Магдебурзьке право. За переписом 1654 року в місті налічувалося 274 міщан і 486 козаків, а вже переписні книги 1666 року нараховують тут 365 лише міщан, у тому числі 36 ремісників і 90 купців. Чотири рази на рік у місті відбувалися великі ярмарки. Як не дивним може видатися на перший погляд, певною мірою швидкому піднесенню Батурина сприяла навіть страшна пожежа 1655 року, під час якої місто вигоріло вщент, і мешканці його змушені були повністю відновити забудову. 1663 року гетьман Іван Брюховецький підписує тут з представниками московського уряду так звані Батуринські статті, а наступного 1664 року козаки відбивають спробу польського короля Яна Казиміра взяти місто, що може свідчити про міць його укріплень.

Гармата „Лев" з Батурина виявлена у Московському Кремлі.

Поховання жертв репресій у Батурині

І все ж вирішальним фактором у визначенні подальшої долі Батурина став не стільки цей факт, скільки тотальне спустошення більшости великих міст Лівобережжя під час антимосковського повстання Івана Брюховецького 1668 року: „Ніжин... и Чернігов и Переясловле міста попустошени и попалени". Тож коли у 1669 році перед новим гетьманом Дем'яном Многогрішним постало питання про обрання резиденції, козацька старшина на раді у Глухові вибрала Батурин. Проте не слід пояснювати цей вибір примхою долі. Територія, на якій виник Батурин, мала ряд суттєвих переваг. Насамперед, це єдина подібна підвищена ділянка лівобережної тераси ріки Сейм в її нижній течії, яка дозволяла контролювати фактично весь її басейн, що мало неабияке значення за часів середньовіччя: мережею приток та волоків р. Сейм була сполучена через Сіверський Донець та Дон з Каспійським морем і країнами Сходу. По-друге, дещо південніше, в районі Бахмача – Білої Вежі, проходив т. зв. „степовий коридор" – позбавлена суттєвих природних перепон вузька смужка степового ляндшафту, що дозволяв кочівникам проникати далеко вглиб лісостепу і контроля за яким була надзвичайно важливою. Нарешті, в районі Батурина знаходився чималий клин родючих староорних ґрунтів відносно легкого механічного складу, придатних для сільськогосподарського освоєння у давнину, що, у поєднанні з широкою заплавою Сейму з її можливостями для розвитку скотарства, рибальства,

(Продовження на стор. 17)

Відкриття...

(Закінчення зі стор. 16)

мисливства, створювало оптимальні умови для господарської діяльности населення.

Майже відразу тут розпочалися маштабна модернізація міських фортифікаційних споруд, що велися впродовж 15 років і закінчилися вже при гетьмані Іванові Самойловичу. Та найбільші зрушення в історії Батурина сталися за гетьманства Івана Мазепи (1687-1780), який приділяв чимало уваги оновленню укріплень та розбудові міста, спорудженню та відновї храмів.

Батурин в цей час складався з цитаделі („Литовський замок"), самого міста, також захищеного потужними фортифікаційними спорудами („Фортеця"), неукріплених посадів-передмість та Подолу. Ще далі знаходились численні заміські садиби й хутірці козацької старшини, Крупицько-Батуринський монастир тощо.

Петро І послав на Батурин цілий корпус зі своїм улюбленцем О. Меншиковим на чолі. Проте всі спроби силою взяти батуринську фортецю були відбиті.

Центром середньовічного Батурина був „Литовський замок" – міська цитадель, де після 1669 року власне і знаходилась резиденція гетьманів. Вона займала високий мис лівобережної тераси р. Сейм, що за формою нагадує прямокутник із заокругленими кутами (130х100 м). З напольного боку цитадель обмежувалась валом і двома ровами, сліди яких і нині помітні. Згідно з описами, тут знаходились мурований гетьманський палац на три палати, кам'яна скарбниця та дерев'яна Воскресенська церква, а також „ворота проезжие, на воротях башта, да три башни глухие". Аналіз мікрорельєфу цитаделі дозволяє припустити, що проїздна брама, вірогідно, знаходилась там, де й нині проходить стежка на городище.

З півдня та заходу до „Литовського замку" широким півколом прилягало власне місто („Фортеця"або, за описом 1654 р., „посад"), розмірами 600х440 м. Згідно опису, „...около посаду, с трех сторон к озеру сделан город, земляной вал... в том земляном городе сделаны три вороты проезжие; ... глухих наугольных шесть башен...". Рештки цих укріплень також помітні й досі в окремих місцях Батурина, де вал у підошві має до 15-25 м завширшки при висоті до 2 м, а рів – 25-30 м при глибині 1.5-2.0 м, що дозволило, з урахуванням матеріялів інструментальної топозйомки, впевнено льокалізувати їх на місцевості та вперше реконструювати плян міста.

Таким чином, Іван Мазепа разом з гетьманською булавою отримав велике квітуче місто, розбудову і зміцнення якого він заповзято продовжив. В кінці XVII ст. архітектор Адам Зерника розробив проєкт поновлення укріплень Батурина, а 1700 року сюди з Москви був посланий відомий російський зодчий Дмитро Аксамитов для ведення нового будівництва. Вірогідно, саме за його проєктом і розпочинається в цей час спорудження заміської резиденції Івана Мазепи в урочищі Гончарівка, за 2 км південніше від центру Батурина (вище за течією р. Сейм). В щільно забудованому місті, з його зформованою топографічною структурою і теснявою Мазепа не мав би можливости здійснити такий претенціозний план і створити, наслідуючи приклад европейських можновладців, нову резиденцію.

Ця садиба займала мис високої (до 10 м) лівобережної тераси р. Сейм, утворений кромкою останньої та великим яром, що впадає в заплаву дещо південніше точки перетину шляхів Київ – Москва та Батурин – Конотоп. Судячи з конфігурації і правильної (близької до трикутної) форми, резиденція створювалась за чітким, заздалегідь продуманим пляном. Для її спорудження була обрана рівна ділянка площею близько 9 га, за периметром якої з напольного боку (із заходу та з півдня) відривається рів (ширина 8-12 м, глибина – 1.5-2 м) та насипається вал (висотою 1.5-2 м і 10-15 м завширшки) з п'ятьма земляними бастіонами, розташованими приблизно на однаковій відстані один від одного. З боку заплави рештки будь-яких укріплень не виявлені (окрім, можливо, ескарпу). Як свідчать джерела, тут, на Гончарівці, за наказом Мазепи споруджується кам'яний палац, дерев'яна церква, приміщення для прислуги, розбивається великий сад. Намагалися наслідувати гетьмана й інші представники місцевої військово-політичної еліти. Батурин все більше набирав столичного вигляду.

Та історія невдовзі ще раз круто змінила долю міста. В ході Північної війни, безжальний крок якої врешті-решт досяг України, 24 жовтня 1708 року Іван Мазепа відкрито переходить на бік шведського короля Карла XII і 29 жовтня з частиною своїх прибічників прибуває в його табір, що знаходився в с. Гірки під Новгородом-Сіверським. В Батурині він залишив надійну залогу в 7-8 тис. війська при 70-100 гарматах, чималі запаси пороху, продовольства, фуражу. Якщо згадати, що під час Полтавської битви, в якій вирішувалась доля всієї Европи, російська армія мала близько 100 гармат, а шведська – 34 (з яких безпосередньо участь у битві брали лише 4!), стане зрозумілим, чому Петро І послав на Батурин цілий корпус зі своїм улюбленцем Олександром Меншиковим на чолі, аби за будь-яку ціну не дати шведам скористатися з цих припасів. Проте всі спроби останнього силою взяти батуринську фортецю були відбиті. Але зрадник виказав місце розташування потайного ходу, через який російські війська вранці 2 листопада 1708 року вдерлися в місто. Після двогодинного бою не лише військова залога, а й більшість цивільного населення була вирізана, а місто спалене. „Люди в нем бывшие вырублены, церкви разорены, дома разграблены и сожжены" – відзначає літописець. На думку дослідників, цього дня тут було знищено 13-15 тис. осіб.

О. Меншиков добре знав свою справу. Різня й руйнація були настільки тотальними, що й через два десятиліття очевидці відзначали, що „город Батурин весь пуст, и около его болварки и стены все поразвалились, и весь зарос, и в обоих замках никакого строения старого и нового нет, только две церкви каменные пустые: Живоначальныя Тройцы да Николая чудотворца..., и в них никакого церковного вбору – дверей и окончинъ – нет, и в местах своды обвалились; да бывших гетьманов и изменника Мазепы бывал войсковой каменный малый дом, три полаты, весь поразвалился...". В такому ж стані знаходилась і квітуча колись заміська гетьманська резиденція: „На Гончаровке изменника Мазепы дворовое место с садом; ... строения ныне нет..., обведено земляным валом и внутри онаго гай березовый небольшой. В оном дворе каменные палати пустыя и разбитыя; там же церков деревянная цела с некоторой частью иконостаса..." .

Справедливости заради нагадаємо, що вояки О. Меншикова забрали в палаючому Батурині лише найкоштовніші речі, припаси та предмети озброєння – насамперед, артилерію (одна з найкращих гармат, вивезених з Батурина – „Лев" – і досі зберігається на одному з почесних місць в Арсеналі московського Кремля). Великі і важкі фортечні гармати Меншиков, за браком часу підірвав, щоб не залишати шведам – їх уламки зустрічаються при земляних роботах у Батурині, і мусив швидко залишити місто, до якого вже підходила армія Карла XII та загони Івана Мазепи. Поховавши загиблих родичів, козаки теж невдовзі залишили згарища: в Україні палала війна. Після їх відходу зруйноване місто було піддане другій хвилі пограбування, що її влаштували селяни з навколишніх сіл, яке тривало і упродовж наступних років чи й десятиліть. Батурин на деякий час перетворився на „склад" безкоштовних будівельних матеріялів. У діло йшло все: цегла, кахлі, деревина тощо.

Лише у другій половині XVIII ст., коли з ініціятиви останнього гетьмана Кирила Розумовського, 300-ліття від дня народження якого відзначається цього року в Україні, до Батурина у 1750-1764 рр. вдруге повернулась гетьманська резиденція, місто потроху почало оживати. У 1799-1803 роки за проєктом архітектора-англійця Чарлза Камерона тут будується палац для Кирила Розумовського, 1789 року – Покровський собор, 1803 року – Воскресенська церква. Водночас, за наказом Розумовського було завершене розбирання руїн на Литовському замку, цегла з яких була використана при спорудженні нових будівель. Існував навіть проєкт відкриття в Батурині університету, та після смерти Кирила Розумовського 1803 року більшість з його начинань поступово занепадають, і містечко перетворюється на ординарний волосний центр Чернігівської губернії, в якому наприкінці XIX ст. нараховувалось 939 дворів і 5091 мешканець. З 1923 року Батурин одержав статус села (з 1960 року – селище міського типу). Нині тут проживає трохи більше 3 тис. чоловік, і лише прекрасні пам'ятки архітектури нагадують про колишню велич гетьманської столиці.

О. Меншиков добре знав свою справу: різня була настільки тотальною, що й через два десятиліття очевидці відзначали, що „Батурин весь пуст".

Зі зрозумілих причин радянські історики намагалися обходити цю тему, а археологи – саме місто, хоч і усвідомлювали, що трагедія 1708 року зробила його еталонною археологічною пам'яткою козацької доби, а всі комплекси мають одну, точно вивірену дату – 2 листопада 1708 року... Відтак, практично до останнього часу історія Батурина значною мірою залишалась „білою плямою". Навіть жодного топографічного пляну колись квітучої гетьманської столиці й досі не знайдено в архівах!

Лише 26 травня 1994 року розпорядженням представника Президента України в Чернігівській області в Батурині був створений державний історико-культурний заповідник „Гетьманська столиця", після чого влітку 1995-1997 років на його території проводила дослідження Чернігово-Сіверська експедиція Інституту археології НАН України та Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Шевченка. Головною рушійною силою експедиції були студенти Чернігівського університету, котрі безкоштовно в літній період працювали, не покладаючи рук, над розгадкою таємниць гетьманської столиці. Проте незабаром проблеми з фінансуванням експедиції привели до призупинення її робіт, і лише влітку 2001 року вони були відновлені коштом громадських організацій та окремих благодійників з української діяспори в Канаді та США. Всього за ці роки в межах охоронних зон Батурина археологічно досліджено близько 1600 кв. м. культурного шару, що дозволяє в цілому досить впевнено уявити основні віхи його складної історії. Ретельне картографування отриманих матеріялів та їх зіставлення з уривчастими свідченнями письмових джерел дозволили не лише реконструювати соціяльно-топографічну структуру Батурина, а й скласти план охоронних зон заповідника, що були затверджені розпорядженням Чернігівської обласної ад-

(Закінчення на стор. 21)

НОВИНИ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА

Дарунок Українському музеєві

Провідники Українсько-Американської Федеральної Кредитової Спілки „Самопоміч" в Чикаґо відвідали Український музей (зліва): Михайло Кос, президент Ради директорів „Самопомочі", Ольга Гнатейко, голова управи музею, Марія Шуст, директор музею, Богдан Ватраль, президент – виконавчий директор „Самопомочі", Ігор Ляшок, екзекутивний віце-президент, відповідальний за східні бюра „Самопомочі".

НЬЮ-ЙОРК. – Український музей в Нью-Йорку недавно одержав щедрий даток – 10,000 дол., від Спілки „Самопоміч" на Будівельний фонд. Цей дарунок доставили з бюра Спілки в Нюарку, Н. Дж., провідники „Самопомочі", які відвідали Музей, щоб ближче ознайомитися з його працею і майбутніми плянами.

Михайло Кос, президент Ради директорів, і Богдан Ватраль, президент-виконавчий директор приїхали з центрального бюра Кредитівки в Чикаґо, а Ігор Ляшок, екзекутивний віце-президент, відповідальний за східні бюра Спілки – з Нью-Джерзі. В музеї гостей привітали голова управи Ольга Гнатейко і директор Марія Шуст, які подякували за щедрий даток і особисту візиту.

О. Гнатейко представила фінансовий стан будівельного проєкту і запевнила гостей, що їхній даток значно допоможе в завершенні будови нового музейного приміщення. М. Шуст описала багатство музейних колекцій та оповіла дещо про запляновані виставки, якими відкриється новий будинок та почнеться ширша праця інституції (мистецтво Олександра Архипенка, „Дерево життя", „Сонце і Богиня", Культурний розвиток української іміграції в американському довкіллі). Хоч велику кількість експонатів на виставку О. Архипенка буде позичено з приватних колекцій, ця виставка, як і дві вище згадані, представлятимуть три галузі зацікавлень музею з великого джерела української культурної скарбниці.

Представники музею запросили гостей на 6-ту вулицю, де вони оглянули будову нового музейного приміщення. За плянами, будова має закінчитися цього року, а відкриття нового музею передбачається у 2004 році.

Українсько-Американська Федеральна Кредитова Спілка „Самопоміч" заснована в 1951 році в Чикаґо і за час свого існування зросла на поважну фінансову інституцію штату Ілиной.

Спілка не тільки дбає за матеріяльний стан свого членства, але й у великій мірі допомагає українській організованій спільноті свого довкілля.

Обсяг їхнього зацікавлення та допомоги розвинувся поза межами штату, коли в 1993 році приєднано до чикаґської Касу „Самопоміч" в Джерзі Сиги, а в 2000 році – „Самопоміч" в Нюарку.

Допомога надходить до місцевих організацій і шкіл, і також до Українського музею в Нью-Йорку.

Марта Бачинська

Читання, присвячені пам'яті Святослава Гординського

ЛЬВІВ. – За програмою „Читання пам'яті Святослава Гординського" виставки творів, літературні зустрічі відбулися в Академії мистецтв з нагоди 10-річчя смерти видатного письменника, художни-ка, мистецтвознавця, літературо-знавця і культуролога. Цьогорічне пошанування пам'яті видатного письменника і художника збіглося з Шевченковим святом „В сім'ї вольній, новій", що проводилося на Львівщині.

До Львова прибули доньки мистця Лада Гординська Кая'я з Франції та Лариса Гординська зі США, дружина Святославового брата Володимира – Тамара Гординська, племінниця Олена Юрчук.

Гості поклали квіти на могилу видатного вченого Ярослава Гординського, взяли участь у читаннях, які відбулися 27 травня. З вітальними словами до учасників наукової конференції звернулися лавреат національної нагороди України імені Т. Шевченка, начальник управління культури Львівської обласної державної адміністрації Василь Откович та член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук Микола Ільницький.

З повідомленнями виступили І. Голод, Р. Яців, Р. Лубківський, В. Овсійчук, Л, Волошин, Р. Василик, Р. Шмагало, Г. Новоженець-Гаврилів, доктор філології Т. Салига. Того ж дня в Національному музеї директор Тетяна Лупій відкрила виставку С. Гординського з фондів музею. Своєрідний поетичний акорд – лірика поета в інтерпретації Заслуженого артиста України Григорія Шумейка – наблизив присутніх до творчости поета. Роман Лубківський розповів про працю над книжкою літературознавчих статтей, рецензій та есеїв, що вийде найближчим часом у видавництві „Світ".

Рідні Святослава Гординського зустрілися з приятелем мистця – Народним артистом України, Героєм України Миколою Колессою, директором видавництва „Світ" Ігорем Мельником, відвідали Меморіяльний музей Олекси Новаківського.

29 травня у катедральному соборі св. Юра відбулося урочисте Богослуження з Панахидою в пам'ять Святослава Гординського.

Триває приготування до відзначення 100-ліття від дня народження Святослава Гординського, яке припадає на грудень 2006 р. Вже цього року відбудуться заходи з увічнення пам'яті Святослава Гординського на Тернопільщині, Івано-Франківщині.

Р. Л.

НОВІ ВИДАННЯ

Визвольні змагання в Україні

Василь Верига „Визвольні змагання в Україні 1914-1923 років“, у двох томах, Львів, 1998 року.

Двотомник вийшов як видання Академії наук України – Інституту українознавства ім. Івана Крип'якевича у Львові. У виданій праці досліджується один із найважливіших і найскладніших етапів політичної історії України XX століття: відтворено події в українських землях у період Першої світової війни та визвольних змагань 1917-1923 років, охарактеризовано визначні постаті національно-демократичного та комуністичного табору, висвітлено політику Росії та західних держав Европи щодо України, її державности та соборности.Книжку видано до 80-річчя IV Універсалу Центральної Ради та 80-річчя утворення Західньо-Української республіки. Вона призначена для науковців, студентської та учнівської молоді, масового читача.

Два томи коштують 50 дол., їх можна придбати в автора за адресою: Dr. Wasyl Veryha, 215 Grenadier Rd., Toronto, ON M6R 1R9 Canada.

З післямови до книжки:

„З початком польсько-української війни Уряд ЗУНР досить швидко створив подиву гідну армію, незважаючи на те, що бракувало власних старшин вищого рангу. Ця армія віддано обороняла не тільки Західну Україну перед наступом Польщі, але й допомагала Директорії у боротьбі з російською аґресією на сході. Не маючи союзників, ані підтримки з боку Антанти, Галицька Армія виявила неабиякі зусилля в обороні своєї вужчої батьківщини. Політичні партії майже одностайно демонстрували гідну солідарність у боротьбі за свою державу. Але, не маючи підтримки в боротьбі з поляками, яким допомагав могутній союзник-протектор переможна Франція, та румунів, зіткнулися з неприхильною політикою Антанти, яка цілком ізолювала українців“.

Портрет Василя Вериги з книжки про визвольні змагання

Книжки, надіслані до бібліотеки „Свободи“

Богдан Бойчук. *„Дві жінки Альберта“*, роман. Видатний письменник, літературний критик, член Нью-Йоркської групи Б. Бойчук представляє українському читачеві новий роман, в якому історія одного подружжя перетворюється в історію про довгу путь людини у пошуках кохання, своєї ідеальної половини, гармонії всередині себе, про пошук, що пролягає через еротичність і духовність любови та не завершується у цьому світі. Видавництво „Факт“ Київ, 2002 року.

„Вірші кохання й молитви“, поезії. Поет Б. Бойчук після довгої павзи надрукував в Україні свою нову поетичну збірку. Книга унікальна, вона складається з двох частин – текстів про кохання та молитовної лірики. Обидві частини збірки медитативні, філософічні й водночас пристрасні та ліричні. Видавництво „Факт“ Київ, 2002 року.

Ярина Зоряна. (Катря Гуцал) *„Розсипане намисто“*, 0повідання, вірші, нариси. Творам авторки притаманні громадянська пристрасть, філософська заглибленість, виняткова легкість і щирість викладу, любов до природи і людей, глибока віра, бажання творити добро. Книга призначена всім, хто цікавиться життям і творчістю авторів які бажають розсіяним по світі нащадкам козацького роду передати духовні народні скарби – навчити їх любити рідний край, шанувати український народ, його традиції, мову, культуру, Історію. Видавництво „Логос“ Львів, 1998 року.

„Сплетені листочки“, вибрані твори. Книжка призначена для широкого кола читачів, шанувальників духовних скарбів українського народу. Видавництво „Логос“ Львів, 2001 року.

„Концерт янголів“ (небо в ніч під Святого Миколая), сценка. 2000 рік.

„Мандрівка в невідоме“, повість про наслідки сумнозвісної акції „Вісла“, своєрідний підсумок, тернистого шляху авторки. Для етнографів, істориків, вчителів народознавства і християнської етики та всіх ,хто цікавиться українським словом. Видавництво „Логос“ Львів, 2000 року.

„На сторожі душі“, вірші, оповідання, спомини. Ця книжка-збірка звеличує красу обрядів та культуру українського народу. Видавництво „Свічадо“ Львів, 1996 року

Відома письменниця та поетеса Ярина Зоряна, уроджена на українській землі, майже півстоліття проживає в Мінеаполісі, Мін., (США). Продовжує активно працювати на літературній ниві, передаючи духовні скарби прийдешнім поколінням.

Літопис УПА. Нова серія, том 5. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: інформаційні документи ЦК КП(б)У, обкомів партії, НКВС-МВС, МДБ-КДБ 1943-1959. Книга друга: 1946-1947.

„Як я люблю життя!..“

Микола Хвильовий (1893-1933)

Микола Хвильовий (справжнє прізвище – Фітільов) – визначний письменник і публіцист, теоретик і речник українського відродження 1920–29 років. Від ранньої молодости відчув він трагізм нашої історії. Формально був комуністом і служив чужим богам, коли ж дійсність витверезила його, став переконаним і несхитним ворогом комунізму.

Народився Микола Хвильовий в с. Тростянець на Харківщині. Екстерном закінчив гімназію у Богодухові, відтак служив у війську, в 1919 році вступив до Комуністичної партії. Писати почав ще в гімназії, а опинившись у Харкові, відразу став в аванґарді літературного відродження тих років, видавши поему „В електричний вік“ та збірки поезій „Молодість“ і „Досвітні симфонії“, які здобули прихильні відгуки Сергія Єфремова й Ол. Білецького в Україні, та Євгена Маланюка і Дмитра Донцова за кордоном. Ці його збірки викликали ненависну реакцію Москви.

М. Хвильовий заініціював Вільну академію пролетарської літератури (ВАПЛІТЕ), до якої увійшли талановиті молоді письменники. Написав також серію памфлетів, в яких червоною ниткою проходить думка, що пора покінчити з російською геґемонією в Україні, а Росія повинна повернутися в свої етнографічні межі. „Геть від задрипанки Москви!“, Україна мусить орієнтуватися на Західню Европу і знайти власний шлях розвитку. У своїх поглядах він отримав підтримку „неоклясиків“ та їх провідника Миколи Зерова. Співробітник Української академії наук Михайло Могилянський писав: „Враження від статтей Хвильового подібне до того, ніби в кімнату, де не було чим дихати, відчинили вікно і легені раптом відчули приплив свіжого повітря“.

Москва злякалася такого розмаху дерусифікації України, Сталін звелів нищити найперше українських комуністів на чолі з Хвильовим, якого назвала „зрадником і фашистом“. Несправедливих, вульгарних нападів зазнали його роман „Вальдшнепи“ та есеї „Україна чи Малоросія“ і „Я“. Справді вражає читача глибоко психологічна новеля „Я“, в якій герой твору вбиває свою матір. Це абсолютно не має нічого спільного з біографією автора, ані з дійсністю – це лише передання трагедії у художньому перевтілені. В ньому мати вособлює українську рабську психіку, безхарактерність, упокорення, – все те, що перешкоджає нації стати сильною, державницькою. І тому герой новелі розриває свій зв'язок з тими неґативними рисами, вбиваючи рабську покірність в психіці нашого народу. Насправді М. Хвильовий до кінця життя дуже любив свою матір, і серед усіх очорнень, яких він зазнав після смерти, найбруднішим було ототожнення автора новелі „Я“ з героєм оповідання – комуністом, що вбиває рідну матір. Проф. Я. Гординський так писав про згаданий есей: „Новеля „Я“ силою своєї емоційности не має, мабуть аналогії у світовій прозі“.

Символічний зміст есею„Я“ продовжує роман „Вальдшнепи“. Вальдшнепи – це весняні птахи, які своїм прилетом символізують вільні думки українських патріотів. Устами героїні твору, росіянки Аглаї - студентки Московської консерваторії, яка чудово розмовляє українською мовою, автор висловлює власну програму суверенного відродження України. Друга частина того твору світу не побачила – її було знищено в друкарні. Сталін не хотів відверто розправлятися зХвильовим, бо був він надто популярною особою в Україні, тому волів, щоб малороси знищили автора „Вальдшнепів“ своїми руками.

М. Хвильовий розумів, що не має виходу, бо в близькій перспективі залишились тільки тюрми й тортури, й тому на знак протесту вибрав добровільну смерть, 13 травня 1933 року, на 40-му році життя, пустивши собі кулю в скроню. Він вціляв нею у московський комунізм, стверджуючи своєю смертю ідейну перемогу фізично „Розстріляного відродження“.

Незадовго перед трагічною смертю в присутности приятелів вирвались з його уст слова: „Як я люблю життя – ви й не уявляєте собі!“.

Любомира Мичковська,
Клівленд, Огайо

Події на Волині були відповіддю українців на переслідування з боку поляків

Про події на Волині 1943 року тепер пишуть багато неправди, бо думають, що свідків того, що робилося, вже немає на цім світі, то можна вигадувати.

А було так, що у 1943 році почали забирати молодь до Німеччини, а я в той час працювала в Касі хворих. Мій директор був свідомий українець. Його покликали в підпілля, а я лишилася сама виконувати організаційну працю. Надходив наряд, щоб наш район вислав 2–3 тисячі молоді. Поліція, жандармерія їхали на села за людьми. Але вони були з касою в одному будинку, я мала зв'язок з поліцією, то ми дзвонили по селах, де мають бути жандарми, і молоді люди втікали в ліс, а навіть як їх ловили, то ми старались, щоб випустили їх з вагону. Одна з нас заговорювала німця, давала сала, горілки, а друга відчиняла двері з вагону. Поліції було щораз важче виконувати німецькі накази. Підозра впала на нас, і ми мусіли піти в ліс.

Поляки були всі організовані, мали організаційну мережу, чекали, коли прийде Армія Крайова. У нас скрізь були польські колонії, осадники. Їх привозила польська влада, давала землю, навіть маєтки. Отож Армія Крайова осілась по тих колоніях-фільварках. Прийшло їх 6 тисяч, а решта, то були місцеві – 10 тисяч всього. Вони вступили в поліцію, жандармерію, були скрізь при німецькому уряді. У німецькій уніформі поляки оточували українські села, забирали збіжжя, худобу, молодь до Німеччини. То був грабіж наших людей для Армії Крайової під німецьким прикриттям. Але того їм було мало – мордували населення, заставляли копати ями, потім убивали пострілом в потилицю. Нарід почав тікати. Що могли брали на підводу і їхали подалі. Люди дещо закопали в землю, щоб зберегти, але поляки ходили з залізними прутами і шукали, що є в землі. Так минув один рік. Місцеві поляки, які співпрацювали з німцями злучилися з совєтською партизанкою і разом нищили українців. Це, значить, їх завданням було знищити українців на Волині.

Коли українців називають „різунами", то забувають, що це до них прийшли з насильством німці, совєти і поляки, а ми були на своїй землі. Коли в Седлеці адьютантові курінного Вовчака повісили батька та матір, то, певно, що діти мстились за батьків своїх і чужих. То хто є різуни – ми чи вони?

Могила курінного „Вовчака" (Олекси Шума).

Нас, волиняків, залишилось дуже мало, бо наша молодь пішла в УПА, а не до Німеччини. Я у квітні 1944 року теж пішла на Захід, опинилася в Словаччині. Довго ми там не були, бо совєти пустили парашутистів за нами. Без одягу повтікали в гори Татри. Прийшла зима, позамерзали так, що різали чоботи, щоб скинути.

Тягнуло мене на нашу землю. Я вернулася додому. Працювала на молочарні. Завжди стежили за мною, за кожним кроком. Арештовували три рази. У вагоні, коли я їхала до Луцька, то дізналася, що чехи будуть виїжджати до Чехії. Отож я пішла до консуляту, записала моє прізвище. За деякий час приходить жінка і дає мені документи, що я чешка. За це я мала заплатити золотом. Ми мали мурований льох під хатою і тато мені показував, де сховав 5 золотих монет, але хати вже не було, тільки руїни, серед яких я знайшла три „п'ятірки". У травні 1947 року я вже виїхала до Чехії, а у 1961 році – до Америки.

У 1992 році я поїхала до Самостійної України, побувала в багатьох місцях, З нами був старший син і внук Олесь. Знайшла своїх подруг з УПА, зі школи.

Ми з чоловіком Олексою допомагали будувати церкву в Турийську, де я народилася, бо мене дуже боліло, що наш нарід мусить молитися чужою мовою. Кожен з нас повинен допомагати своєму народові. Ми повинні бути горді з нашої мови, культури.

Я вже вислала багато книжок до бібліотеки в Турийську, комп'ютери до школи. Церква вже закінчена, має гарний іконостас.

Тепер посилаємо допомогу до Ратна на Поліссі, де я була в підпіллі. Там дуже гарні люди, але бідні – немає урожаю, бо пісок і вода, ліс. Посилаю щороку від 1995 року до 20 великих пакунків. Дякую Богові за ту поміч мені в тій тяжкій дорозі, що я перейшла за своє життя.

В Україні ми розшукали могилу курінного Вовчака, зробили гарний пам'ятник йому.

Багатостраждальна Волинь нинішнього року знову опинилася в центрі уваги громадськости у зв'язку з трагедією, яка сталася там 60 літ тому. Настав час з'ясувати її причини, щоб усі знали, що не українці були ініціяторами збройного протистояння, котре призвело до жертв.

Емілія Ковар,
Томс Рівер, Н. Дж.

Відкриття...

(Закінчення зі стор. 17)

міністрації 1996 року.

Вже перші дослідження показали, що територія Батурина і його найближчі околиці були досить щільно заселені, починаючи з доби неоліту – нового кам'яного віку. Виявлені тут також старожитності епохи бронзи II тис. до н. е., ранньозалізного віку, знахідки різноманітних слов'янських культур I тис. н. е., матеріяли часів Київської Русі. Та найширше, зрозуміло, репрезентовані в Батурині культурні рештки козацької доби. Шар цього періоду зафіксований експедицією мало не на всій території сучасного Батурина. Уявлення про його характер та структуру найкраще дають стратиграфічні розрізи, отримані на Литовському замку.

Умовно культурні нашарування

Радянські археологи намагалися обходити це місто, хоч і усвідомлювали, що трагедія 1708 року зробила його еталонною археологічною пам'яткою козацької доби.

замку можна розподілити на 5 горизонтів, що в цілому відповідають основним хронологічним етапам розвитку міста.

Нижній з них, потужністю до 0.5 м., містить матеріяли доби бронзи, ранньозалізного віку (юхнівська та пізньозарубинецька культури), волинцевсько-роменські та давньоруські старожитності. На жаль, розділити його стратиграфічно на окремі прошарки на дослідженій ділянці поки не вдалося – значною мірою, через велику кількість перекопів більш пізніх, козацьких часів. Та навіть і за цих умов не виникає сумніву, що більша частина цього горизонту належить до давньоруської доби.

Наприкінці XI ст., коли за рішенням Любецького з'їзду вотчина Святослава Ярославича була поділена між його нащадками, пониззя р. Сейм стало природним кордоном між Задесенням, що входило до складу Чернігівського князівства, та Новгород-Сіверськими землями. Це змусило чернігівських князів вжити термінових заходів щодо укріплення кордону. На південно-східніх межах Задесення виникають літописні міста Бохмач, Біла Вежа, Глебль та інші, які, разом із системою споруджених тут „змієвих валів", перекрили „степовий коридор". Саме в цей час, 900 років тому, з метою контролі за північно-східньою ділянкою кордонів Задесення та р. Сейм, було споруджене городище на місці Литовського замку в Батурині.

Восени 1239 року Батуринське городище розділило сумну долю переважної більшости інших населених пунктів краю. Після монголо-татарської навали життя тут, ймовірно, перемістилось, як і в багатьох інших місцях краю, до річкової заплави, більш безпечної за умов постійних нападів степовиків. У всякому разі, матеріяли другої половини XIII – XVI ст. на території городища поки не виявлені, тоді як на окремих ділянках тераси та на подолі вони трапляються. Відкриті на південний схід від городища поховання цієї доби, здійснені за всіма християнськими канонами. Зрозуміло, що сьогодні ще зарано говорити про безперервність життя в Батурині упродовж всього цього періоду, але й беззастережно відкидати вірогідність цього немає підстав.

Другий та третій горизонти стратиграфії Литовського замку являють собою строкатий шар, що складається з численних невеличких прошарків, нижня хронологічна межа яких маркована срібним талером прекрасної збереженості, карбованим у Базелі 1622 р., верхня – великою свинцевою пломбою з написом латиницею „Stadt Breslaw" 1660-их років. До цього шару відноситься велика кількість різноманітних будівель та господарських ям, що належать до періоду від побудови тут фортеці у 1625 році до переносу в Батурин гетьманською резиденції у 1669 р. Тонкий прошарок попелу та вугликів розділяє цей горизонт на 2 рівні частини: польсько-литовський та козацький. Основні категорії знахідок, приналежні до обох горизонтів, практично не відрізняються між собою.

Потужний шар материкової глини, що перекриває попередні горизонти на всій площі розкопу і, таким чином, відокремлює їх від четвертого, вказує на велику реконструкцію замку, що мала місце після 1669 року. У цей час тут була споруджена велика монументальна споруда, частина якої, у вигляді вимостки чи кладки з боріздчастої („литовської") цегли на глиняному розчині відкрита розкопками. За пляном, найвірогідніше, вона являла собою розвинений тип традиційної української хати на дві половини, з великими печами, прикрашеними поліхромними кахлями. Розташування решток споруди в центрі Замку та характер знахідок дозволяють стверджувати, що тут відкрито рештки гетьманського палацу „на три палати", знищеного внаслідок трагедії 1708 року. На жаль, кілька поколінь місцевих мешканців упродовж десятиліть розбирали ці руїни на цеглу та вперто шукали скарби Мазепи, через що від палацу залишилися лише сильно порушені фундаментні траншеї, з яких дощенту вибрано все, більш-менш придатне до потреб будівництва.

Нарешті, останній горизонт репрезентує період занепаду і руйнації Батурина після 1708 року. До його складу входять, головним чином, купи різночасового сміття – від дрібних решток цегли та кахлів з розібраного палацу до сучасних сміттєзвалищ. Укріплення замку несуть сліди неодноразових ремонтів, проте, за керамічним матеріялом час побудови їх дослідженої ділянки можна досить впевнено віднести до першої чверті XVII ст. Укріплення, як і решта споруд Литовського замку, припинили своє існування 1708 року: на дні ровів чітко простежуються сліди великої пожежі, перекриті шаром будівельного сміття від руйнації палацу та інших будівель, в якому знайдені кістки нижньої частини людського скелету зі слідами собачих ікол на них, уламок чавунного гарматного ядра та інші подібні ж „візитівки".

Ще красномовніші свідоцтва трагедії 1708 року були відкриті в північно-західній частині городища. 1995 року з метою пошуку решток замкової Воскресенської церкви тут було закладено кілька шурфів, що виявили 5 поховань (чоловічих, жіночих та дитячих), частина з яких мала на собі сліди насильницької смерти. В одному з них, що належало літній жінці з розтрощеним черепом, виявлено невеличку (10.1х7.7 см) нашийну іконку з образом Божої Матері з Немовлям, писану маслом на мідній пластині зі слідами позолоти у майстернях Києво-Печерської Лаври наприкінці XVII ст., що сильно обгоріла в пожежі. У 2001 році на цій же ділянці відкрито 12 поховань, здійснених у відповідності до християнської традиції. У вічі впадає досить великий відсоток дитячих поховань на досліджуваній ділянці. Могила одного з підлітків, котрий, вірогідно, належав до заможної родини і був похований у багатому одязі, була невдовзі пограбована мародерами: роздягнене тіло небіжчика викинули з труни, а з останньої обідрали покривало з дорогої тканини, прибите понад 60 декоративними бронзовими цвяшками. Круглий отвір від кулі в потилиці черепа підлітка красномовно вказує на причину його смерті. Поряд була похована дівчинка років 5-7, лоб якої прикрашав вінець з тонкої срібної смужки, нашитої на червону стрічку.

Ще 8 аналогічних поховань (і з них 5 – дитячі) були відкриті того ж року при дослідженні решток фундаментів гетьманського палацу. Звертає на себе увагу поховання жінки 20-30 років, відкрите 1997 року біля стін палацу. На лобній кістці її черепу зафіксований слід косого удару палашем чи шаблею, який розтяв череп навпіл і зніс його верхню частину. Удар був нанесений людиною більш високого зросту, який стояв перед загиблою обличчям до обличчя.

Вірогідно, більшість цих поховань

Проведений чималий обсяг археологічних робіт, що дозволило суттєво розширити наші уявлення про історію однієї з стародавніх столиць України.

слід пов'язувати з трагедією 1708 року. При цьому вік похованих дітей не більший за 10 років, а в ряді випадків навіть значно менший. Все це наводить на думку, що під час штурму Батурина частина дітей була схована у самому надійному і найбільш безпечному, як здавалося, місці – на замку. Саме тут їх і знайшла смерть. Під час подій 1708 року згоріла і дерев'яна Замкова церква.

Реконструкція плянової структури Батурина, здійснена за наслідками робіт експедиції, дозволила вже з 1996 року розбивати основні розкопи безпосередньо вздовж вулиць міста, що йшли від Замкової брами до брам Фортеці. Вулиці були щільно забудовані садибами козаків і міщан, на яких, окрім будинку господаря, знаходились також житла підсусідків, різноманітні господарські та виробничі споруди, а за межами двору, в глибині садиби, були невеличкі ділянки городів та садів, практично позбавлені забудови.

У котлованах усіх жител та навколо них виразно помітні сліди великої пожежі. Житла були підпалені вже після їх тотального пограбування. Як і на замку, на території фортеці у різних місцях також зустрічаємо сліди тотального погрому 1708 року. Так, знайдено поховання дитини без труни – ще одна жертва погрому 1708 року. Привертає увагу відсутність серед досліджених поховань кістяків дорослих чоловіків. Вірогідно, загиблих захисників Батурина, яких було кілька тисяч, поховали в братських могилах, що й досі не знайдені, а індивідуально козаки Мазепи, повернувшись у місто, ховали лише забитих родичів та дітей, тіла яких змогли знайти серед руїн та згарищ.

У середині 1970-их рр. на городищі споруджується цегельний завод, для забезпечення якого сировиною прямо тут же був закладений кар'єр, що розпочинається за 50 м на південний схід від Західного бастіону і закінчується за 40 м на північний захід від Південно-Західного. Через кілька місяців кар'єр вдалося закрити, але за цей час він зруйнував центральну частину городища.

За 100 м на південний захід від краю мису на Гончарівці є велика западина з відгалуженнями, яку місцеві жителі пов'язують з палацом Івана Мазепи. Тут упродовж XIX-XX ст. батуринці видобували з фундаментів будинку цеглу, внаслідок чого, а також безперервних інтенсивних пошуків скарбів Івана Мазепи місцевими краєзнавцями, поверхня западини являє собою безладне поєднання глибоких ям і пагорбів від відвалів.

Таким чином, за 5 польових сезонів у Батурині та його околицях Чернігово-Сіверською експедицією Інституту археології НАН України та Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Шевченка проведений чималий обсяг археологічних робіт, що дозволило суттєво розширити і багато в чому змінити наші уявлення про історію однієї з стародавніх столиць України, розробити схему охоронних зон історико-культурного заповідника „Гетьманська столиця", збагатити експозицію Батуринського краєзнавчого музею тисячами нових оригінальних експонатів. Водночас, зазначимо, що на сьогодні досліджено менше 0.1 відс. території давнього міста, зайнятої нині переважно приватними садибами, інтенсивна господарська та будівельна діяльність власників яких незупинно продовжує нищити безцінні сторінки нашої історії. Все наведене вище дозволяє стверджувати, що альтернативою продовженню археологічних досліджень Гетьманської столиці може бути лише пасивне спостереження за процесом знищення її решток.

Перебування...

(Закінчення зі стор. 15)

Від імені дипломатів, що працюють в столиці Середнього Заходу, Генеральний консул сердечно привітав Главу Греко-Католицької Церкви України, побажав йому успіхів у його благородній діяльності. Блаженніший Любомир сердечно подякував всім присутнім за гостинне прийняття і за добрі побажання. Учасники прийняття мали можливість бесідувати з високим гостем.

Верховний Архиєпископ дав коротке інтерв'ю для українських газет.

– *Яка мета цього Вашого приїзду до Америки?*

– Мені належить виконати почесний обов'язок висвячення отця Ричарда Стефана Семенюка на єпископа Чикаґської епархії.

– *У Києві будується Патріярший собор і Ваша резиденція. Чи не шкода Вам залищати численні парафії греко-католиків на заході України і міняти їх на місто, в якому мало віруючих вашої конфесії?*

– Так, у Києві споруджуються храм Воскресіння Христового і будівлі, в яких розміститься керівництво УГКЦ. Передбачається, що будівництво закінчиться у жовтні, і тоді можна буде відзначити новосілля. А щодо того, ніби ми покидаємо мільйони греко-католиків Галичини, то це не відповідає дійсності. Ми хочемо їх свідомо об'єднати з цілою Україною. Центром нашої Церкви, як і столицею всієї держави, є Київ. Ми не хочемо нікого забувати, нікого залишати. Ми будемо так само дбати про Львів, як і про інші міста України.

Центральною подією, пов'язаною з перебуванням Блаженнішого Любомира у Чикаґо, стало посвячення в катедрі святого Миколая у сан єпископа отця Ричарда Стефана Семенюка. Він народився в Америці і вродовж 20 років був парохом у Пенсильванії.

О 1 годині 30 хвилин почала свій рух святкова процесія від школи святого Миколая до катедри. О 2-ій годині по полудні почалася Свята Літургія, під час якої відбулася єпископська хіротонія нового єпископа. Цей величний обряд здійснювали три особи: Блаженніший Любомир, Митрополит Стефан Сорока і Єпископ Пармської епархії Роберт Москаль.

У висвяченні нового Владики взяли участь 30 єпископів з Европи, України та Америки. Окрім того, приїхало 70 священиків з різних країн світу. Увечорі, після завершення урочистостей, відбувся святковий банкет.

Анатолій Гороховський

Зустріч з пластунами

Патріярх Л. Гузар з пластунами Станиці Дітройту.
Фото: Ігор Король.

ДІТРОЙТ. – 31 травня члени Дітройтської Станиці Пласту приймали у пластовій домівці пл. сен., Верховного Архиєпископа УГКЦ Любомира кардинала Гузара.

Гостя вітала хлібом і сіллю станична пл. сен. Стефа Король, пл. сен Всеволод Гнатчук і пл. сен. Богдан Кордуба. Станична побажала Блаженнішому Патріярхові Патріяршого доброго здоров'я і щедрих Божих ласк, щоб завершити будову собору в Києві і запевнила Владику Любомира, що виховані за духовим законом, пластуни є і будуть вірні Богові і Україні.

Пластуни вітали гостя тричі: „СКОБ" і новацьким привітом: „Готуйсь!". Квіти гостеві від новацтва вручили новачки Стефця Король, Лариса Ворик та новак Олександер Куций.

Від юнацтва квіти і привіти склали юнаки Микола Мурський, Михась Гнатюк та юначка Олександра Легета. Ст. пл. Роман Чубатий, пл. сен. Леся Лаврин та пл. сен. Марта Татарська вручили пл. сен. Любомирові Гузарові книжку і відзнаку з нагоди 50-річчя Станиці. Відтак пл. сен. Б. Кордуба, пл. сен. С. Король та пл. сен. В. Гнатчук надали Верховному Архиєпископові УГКЦ Любомирові кардиналові Гузарові почесне членство Станиці.

У своєму слові-відповіді Кардинал Любомир Гузар подякував за запрошення, за надання почесного членства Станиці і сказав, що дуже задоволений зустріччю. Владика пригадав, що цими днями у Львові відзначалося 90-ліття першої пластової присяги, яку приймав основоположник Пласту Олександер Тисовський (Дрот). Кардинал Л. Гузар сказав, що кожна людина має призначення, з яким Господь послав її у цей світ, даючи їй життя. Тому кожна людина змалку повинна здійснювати ці дари Господні, щоб повністю виконати все, що їй запляновано Провидінням. Для цього треба виробляти в собі необхідний характер. А в тому допомагають пластова присяга і пластові закони.

Станична пл. сен. С. Король подякувала Зенонові і Ніні Василькевичам за допомогу в організації зустрічі з Любомиром Кардиналом Гузарем. Кілька хвилин пластуни вільно спілкувалися з дорогим гостем.

Господарі завершили зібрання відспіванням пластового „Отче наш". І хоч день був прохолодний, дощовий і похмурий, така тепла зустріч залишиться в пам'яті кожного, хто там був, як година світла, творча і плідна для майбутнього.

Ніна Василькевич

Щедрий дар св. п. Сильвії Блейк

Сильвія Блейк померла 25 вересня 2002 року в штаті Мишиґен, але пам'ять про неї живе. Вона залишила поважну частину свого майна для спеціяльного проєкту допомоги дитячим лікарням в Україні. Сильвія відвідала Україну в 1971 році і побачила безнадійні обставини в лікарнях. У заповіті вона дозволила ЗУАДК-ові керувати цією програмою в сумі 600 тис. дол. ЗУАДК порадився з керівниками лікарень і вирішив, що саме амбулянси були б найбільш корисним надбанням.

Голова відділу дитячих медичних установ Міністерства здоров'я України д-р Раїса Мойсеєнко порадила взяти під розгляд допомогу сільським і менш забезпеченим околицям України. З уваги на безнадійний стан доріг обрано простіші авта з портативною діягностичною і підтримковою технологією. Віра Принько, директор бюра ЗУАДК-у в Києві, почала досліджувати можливі джерела амбулянсів. Звернулися до двох українських підприємств, які випускають такі авта і замовили 15 амбулянсів (13 тяжчих УАЗ і два звичайних ГАЗ) для легкої доставки та обслуги. Амбулянси в лютому доставлено до лікарень в Долині, Надвірній, Лисеці Івано-Франківської обл; Краснодоні Луганської обл.; Новій Одесі Миколаївської обл.; Тиврові Вінницької обл.; Артемівську Донецької обл.; Турійську Волинської обл.; Сумах; Володарці, Сквирі Київської обл.; Ізюмі Харківської обл., а також до пологових будинків в Луцьку і Дрогобичі.

Місцева преса багато писала в пошану Сильвії Блейк і її гуманітарного чину, а кілька лікарень навіть поставили плякати і фотографії у пам'ять Сильвії Блейк та ЗУАДК-у. Директор Сумської лікарні д-р Аркадій Лушпа сказав, що за роки незалежности України їх область отримала менше ніж на 40 тис. долярів загальної закордонної гуманітарної допомоги, тож вони були переповнені радістю, що їх включено у цей проєкт.

В додатку до амбулянсів, проєкт включає приладдя для дитячої опіки – від портативних інкубаторів до педіятричних респіраторів та малого маштабу хірургічного і підтримкового приладдя. Кожна з 15 вибраних лікарень одержить потрібне обладнання для обслуги пацієнтів. Замовлення буде виконане, коли ЗУАДК дістане інформацію, що оновлення лікарень закінчуються.

В багатьох частинах України, де смертність та випадки захворювання дітей є дуже високі, буде проведено постачання до районних лікарень і сільських медичних центрів стандартизованих пакетів медичного приладдя. ЗУАДК укладає угоди на виробництво приладдя для медичних пакетів – це є третьою частину проєкту.

Д-р Лариса Кий,
президент ЗУАДК-у

„Моє місто має дві назви...”

У 2002 році в Познані, Польща, вийшла друком польською мовою книжка-есей Едварда Балцежана „Перегеня і соняшники“, автор якої народився в місті Вовчанську на Слобожанщині, звідки виніс велике співчуття до ідеї української незалежности. Подаємо уривок з книжки за публікацією в газеті „Nowy Dziennik“, що виходить польською мовою в Нью-Йорку (за дозволом редакції).

Я народився у малому містечку, над малою річкою, але не можу сказати, що доля подарувала мені „малу батьківщину”, як тепер модно називають місце дитинства. На мою долю випала зовсім інша батьківщина: розлегла, і швидше велика, ніж мала. Моя батьківщина розпросторилася у центральній і східній Европі, то чи можна дивуватися, що вона має прогалини, проспані у поїзді, прогавлені в метушні подорожей, які я вже ніколи не відвідаю.

Роки війни приготували мене до усвідомлення того, що моє рідне місто В. над рікою В. не залишиться моєю єдиною малою батьківщиною, повною і коханою, а тільки початковою, зболеною. З початком війни усе довкола мене почало маліти: усе менше стало рідні, усе менше даху над головою, меблів і постелі в помешканні. Найпершою бабця, яка мене голубила і пестила, залишила наш дім над В. і „повернулася до себе”, на захід.

Це сталося ще до 22 червня 1941 року. Той червень, як переломову мить в житті стількох родин, моєї теж, я тримаю в пам'яті ось вже 61 рік.

Небо і сонце в гіллі дерев на комунальному цвинтарі над В. Мене, трилітнього, інтриґує назва цього місця – „кладбіще”, як його називають дорослі. Я сприймаю цю назву, як добро і зло, бо тут добре місце для покладання померлих і кладів, тобто скарбів. Але „біще”? Це щось грізне, пов'язане з биттям та пошуком („ти іщеш, ми іщем”). У цьому слові був шум вітру і шелест вірша.

Я вперше опинився серед могил. Дорослі стояли довкола піщаного горбочка, під яким поховали мою другу бабцю, маму моєї мами Тетяну Козаківську, яка до самого кінця мала довгі, мов льняні коси, але вони говорили про інше, бо хтось саме вимовив голосніше, ніж пристало на цвинтарі, вістку, принесену з міста: Молотов сказав по радіо про початок війни. Мама впала у відчай, що мого тата Євгена Балцежана заберуть на війну. Не пам'ятаю, як він від'їздив... Німці наближалися до В. Я хворів. Кружляли чутки про товарові ешелони, які тижнями тяглися на схід. У вагонах помирали люди, танули як сніг дитячі душі, тож мама зволікала з втечею від фронту. Аж коли стало чутно його відлуння, вона наважилася тікати пішки. Тієї ж доби натовп втікачів наздогнали німецькі мотоциклісти і наказали усьому переляканому мурашникові повернутися додому.

Школу-десятирічку зачинили, мама – вчителька історії і літератури – втратила працю. Нянька-підліток Кулька повернулася на село, як і старенька богобійна Тимофіївна, яка готувала і прала для нас „за харчі”.

Недавно я дізнався від старшої за мене на 11 років сестри Іри, що мешканці В. осуджували „панське” життя Євгена Францевича Балцежана, фізика і математика, заступника директора школи, його дружини Марії Григорівни, дітей – Іраїди і розпещеного до війни, хворобливого Едварда. Невідповідний для совєтської системи спосіб життя вчителів (з учительської платні – дві служниці?) тепер скінчився, невелике, на два покої, помешкання в будинку, поділеному пів-на пів з ріднею маминого тата, теж стало меншим.

Більшу кімнату, яка була кабінетом батька, де колись я вперше перейшов від стіни до стіни, примовляючи: „Едьо йде, йде, йде”, зайняли танкісти Вермахту. Молодший Віллі, сентиментально закоханий в Ірку, в листах до берлінської (чи щецінської?) mutti малював барвисті рожі і метеликів, а нам загрожувало виселення до стодоли, і кілька тижнів, до настання морозів, ми таки спали у ній.

Знову озвався фронт, тим разом зі сходу. Він повертався від Сталінграду як степова гроза, зазираючи у небо літаками і ракетами. Ми повірили у визволення, яке виявилося мало подібним до того, яке пізніше показували у фільмах. Щоправда, місцеві баби з в'язанками квітів, з хлібом-сіллю, вибігли на шлях вітати „наших”, але негайно повтікали, перелякані і принижені. Визволителі у шинелях, накинутих на гімнастерки, брудно лаяли їх, відштовхували, плювали...

Ми не знали, що радянських вояків, які потрапили у полон, сталінський режим визнав зрадниками, а тих, що поверталися, піддавав репресіям, знищував. Подібне діялося із цивільним населенням, яке перебувало на окупованих німцями теренах. Але не вдалося усіх виселити, вивезти на Колиму, узяти на показові суди. Особливі підозри викликали вчителі, лікарі, бухгалтери...

Наступного дня після зайняття В. „нашими”, вночі, маму забрали на допит:

– Ви жили під німцем! Ганьба! Треба було евакуюватися або йти у партизани!

– У нас тут лісів немає, усіх перебили б...

– То узяла б міну і – бабах!

– Товаришу, я...

– Сірий вовк тобі товариш!

– Але мої діти...

– Дітей теж треба було висадити в повітря! Чи вітчизна цього не варта?!

Маму вивезли, а в кімнаті сентиментального Віллі оселився лейтенант, який теж закохався в Ірку, але невдовзі поїхав на фронт. Ми залишилися самі: мені було п'ять, Ірці – шістнадцять. Мене хотіли забрати до сиротинця, але Ірка вперлася, що ми самі впораємось, бо наші батьки були вчителями. Як нас розшукує батько, який воює в польській костюшківській дивізії і повернеться додому, коли й на нашій вулиці настане свято, як обіцяв товариш Сталін?

Ким би я став, якби їй тоді забракло рішучости? Аби якби не пощастило? Але треба було щось їсти, чимось палити піч... Покій від танкіста і лейтенанта дістався новим мешканцям, які виявилися дрібними кримінальниками: чоловік, дружина, дочка, взимку до них приєдналася коза. Вони вчили мене „босяцьких” пісень... А їхня мова? О Боже!

Через рік повернулася мама – виснажена, стрижена... Я її не впізнав:

– А хто ви? Я вас не знаю! – сказав я, коли вона хотіла мене обійняти, поцілувати, вибити воші...

Відвідав нас батько у військовій шапці, не круглій, а квадратовій, яку він називав конфедераткою. Він наспівував нові мелодії, яких не було ні на патефонних платівках, ні в репертуарі мами, яка охоче грала на піяніні і співала. Вирішили, що Ірка піде санітаркою до польського війська. Знову ми залишилися удвох – тепер я з мамою.

Що я тоді думав? Не можна було жити бездумно як цуценя, ластівка чи дощовий черв'як... Треба було виробити собі віргідний візерунок долі, на щось мати надію при щоденному засинанні і вставанні, зігріванні біля печі (аби вночі на зачадіти), замерзанні в лісі при добуванні хмизу, у вгамуванні голоду з 400-грамовим приділом хліба на добу для дружини офіцерів, з вареною квасолею „у надмірних обсягах”, як вважала подруга мами, бібліотекарка... Це було матеріялізоване щастя у бездоганному стані...

Тоді я не мав сумніву, що моє життя перебуває під пильним наглядом, що його оцінюють, очорнюють або іноді ставлять за приклад, випробовують, що хтось без мене приймає рішення, які мають позначатися на моїй долі, щодо якої я мав досить імлисте уявлення.

Місто В. мало зберегтися в одній літері як назва енциклопедична, хоча мені залежало й на тому, щоб воно стало назвою суверенною, краєм як реальним, так і особливим, не згаданим в жодній енциклопедії, а лише в географії уяви.

Пізніше я прочитав у книжці Жана Поля Сартра про літературу: „Скромність, з якою автор підходить до свого твору, не може перешкоджати йому конструювати його так, аби мати якнайширший відголос, щоб його прочитав увесь світ”.

Уявлення усього світу, який читатиме мою книжку, було для мене своєрідним. На порозі 60-их років світ, який мав читати мене, випускника філології у Познані, був обмежений тільки моєю персоною. Яке я мав уявлення про те, що таке „світ-читач”? Адже й мене не вчили такого сприйняття інших авторів. Я вважав, що коли я пишу „місто В, над річкою В.”, то кожен вслухається у підказку, що це – притока Дінця, тому вгадає замасковані назви Вовчанська і Вовчої. Варто лише зазирнути до енциклопедії...

Тим часом реальність Вовчанська і енциклопедичний образ цього міста виявилися теж неадекватними, сповненими метафоричности, загалом, припадкової, але не біднішої від гри з „В. над В.”.

Місто було двомовним. Але рідкісною була двомовність чиста, яка зберігала б поправність лексики чи вимови російської та української. Кожен з вовчан говорив, як хотів, бо почувався як мореплавець в океані слів. Мій батько в українську мову вносив „акання”, а російські слова вимовляв через „г”. Моя нянька Кулька мала труднощі з вимовлянням мого імені Едвард. Це ім'я дала мені мама, закохана в музику Едварда Ґріґа, тоді як довкола вживалося ім'я Едуард. Кулька гукала до мене „Атвар”, що перекладалося як „вивар”.

Двомовність поділила також вовчанське шкільництво. Здібна, завжди перша учениця Ірка вибрала російську десятирічку, як шлях до „вищої культури”, я ж вперся і мама зі мною погодилася, що піду до української школи? Чому? Я волів бути на боці слабших. Коли мені було сім років, я склав і каліграфічно написав листівку-відозву до росіян, щоб вони з доброго серця погодилися на незалежність України. Якби мама тієї відозви не знайшла і з істерією на порвала б на клапті, її знову арештували б, й усе моє життя, коли б вижив, точилося б в інших краєвидах і неймовірних структурах.

Моє місто має дві назви. Від якогось часу я скрізь пишу Вовчанськ – українською мовою. Але раніше в анкетах і біографіях я писав Волчанск – російською. Адміністративно місто належало до радянської України, але за звичаєм його називали по-російськи – Волчанськ. Так і в енциклопедії записали.

От і немає одного Вовчанська-Волчанска. Є два. Реальні і різні. Український Вовчанськ лежить над річкою Вовчою. У 1970 році він мав 22 тисячі мешканці. Російський Волчанск є на Уралі. У 1970 році він мав 18 тисяч населення. Коли б я міг його відвідати, то вийшов б на станції Лєсная Волчанка. Я знаю це віднедавна, з енциклопедії, з її ненавмисної містики фактів.

Дорогичин – місто короля Данила

Дорогичин – це для українців з Підляшшя історичний і духовний центр їхньої Малої батьківщини, вписаний не лише в реґіональну, але й загальноукраїнську історію. Водночас це місто, в якому так багато змінилося від часів, коли дорогичинський „град" був місцем осідку руських князів.

Слідів тієї епохи тут, на жаль, небагато. Немає вже старовинних монастирів, а з церков залишилася тільки одна – св. Миколи, побудована в другій половині XVIII ст. Навіть городище Буг розмив настільки, що зберігся лише невеликий фраґмент валу. А люди – що ж, на двотисячне населення – кілька десятків православних родин, з яких мало хто вже говорить українською мовою. Тому, щоб зрозуміти всю велич історії надбужанського міста, треба сягнути до „Літопису руського", твореного декілька століть багатьма поколіннями ченців опису слави і печалі Руської землі (виступає Дорогичин на його сторінках кільканадцять разів).

Перша літописна згадка про Дорогичин відноситься до подій 1142 року, коли великий князь київський Всеволод Олегович у винагороду своїм братам і родичам, які підтримували його в боротьбі за київський престол, дав їм Берестя і Дорогичин.

Берестя і Дорогичин належали тоді до Київського князівства. Швидко, однак, перейшли в руки тієї лінії нащадків Ярослава Мудрого, що володіли Волинським князівством, яке саме в 40-их роках XII ст. звільнилося від зверхности київських князів і почало своє самостійне політичне існування. Процес територіяльного роздрібнення, спричиненого все більшою кількістю членів князівської родини, привело навіть до того, що Берестя і Дорогичин перетворилися у столиці удільних князівств. Дорогичином володів тоді Василько, син Ярополка (помер у 1177 рооці), а після нього – син чи родич.

Роздрібнення Волинського князівства подолав володимирський князь Роман Мстиславич, який у 1199 році заволодів також престолом у Галичі й створив цим самим підвалини об'єднаного державного організму, відомий в історіографії як Галицько-Волинське князівство, яке перейняло політичну спадщину Київської Русі від занепалого Києва. Отже, правильно західньоевропейські хроністи називали Романа королем русинів - Romanus Rex Ruthenorum. Пам'ять про його особу збереглася також у підляському фолкльорі – у XIX ст. в декількох надбужанських селах записано варіянти веснянки, в якій згадується „князя Романа, нашого пана", що поїхав „в орду на війну", тобто в похід проти половців, які тоді були постійною загрозою для південноруського пограниччя.

Після трагічної смерти Романа його держава не зникла - відбудували її сини Данило і Василько, яких володіння започаткувало більш як сторічний період стабільного політичного існування Галицько-Волинської Русі.

Саме з постаттю князя Данила Романовича пов'язані чергові літописні згадки про наш Дорогичин У 1235 році захопив Дорогичин мазовецький князь Конрад, недавній союзник Данила. Не затримав він його у своїх руках, але передав у 1237 році у володіння орденові лицарів-хрестоносців. Та вже у наступному році Данило з Васильком відвоювали город – „Данило сказав: „Не гоже є держати отчину нашу крижевникамтемпличам, тобто соломоничам". І пішли вони на них із великою силою, узяли город місяця березня, і старійшину їх Бруна схопили, і воїв захопили, і вернулися обидва у Володимир". Подальші взаємини з мазовецькими володарями були вже мирніші, навіть дружні.

Незабаром на Русь напала монгольська орда хана Батия. У 1240 році монголи здобули й зруйнували Київ, якого боронив Данилів воєвода Дмитро, потерпіли також галицькі і волинські волості. Дорогичин наїзники оминули, але коли весною 1241 року прибув під його стіни Данило, повертаючи з Мазовша, то його не пустив усередину збунтований державець міста – мабуть був у змові з галицькими боярами, які, використовуючи обставини, знов почали свої дії проти князівської влади. „Данило сказав: „Сей город був наш і отців наших, а ви не дозволили увійти в нього". І відійшов він, думаючи, що Бог колись же вчинить одплату державцеві города того. І оддав Бог город в руки Данилові, і він, обновивши його, спорудив тут церкву прекрасну на честь Пресвятої Богородиці."

У грудні 1253 року побудована Данилом дорогичинська церква стала місцем чергової важливої історичної події - його коронації на короля Русі: „Прийняв же Данило од Бога вінець у городі Дорогичині, коли він ішов на війну проти ятвягів із сином Львом і з Сомовитом, князем лядським." Дорогичинська коронація, здійснена папським послом, була одним з заходів, які мали зміцнити церковні і політичні зв'язки Русі з латинським Заходом, що мали для Данила принести мілітарну допомогу у формі хрестового походу католицького лицарства проти монголів. Данило і церковна єрархія погодилися увійти у з'єднання з римським престолом, а папа „проклинав тих, що хулили віру грецьку православну". Коли, однак, прихильний східньому обрядові папа Інокентій помер, а військова допомога не надійшла, провалилася також ідея церковної унії.

Над північними землями держави Данила і Василька Романовичів швидко піднеслася нова загроза – завойовницькі прагнення литовських князів, які у XIII ст. настільки ввійшли в силу, що почали захоплювати суміжні з Литвою землі. Така доля вже в половині XIII ст. зустріла Гродно, яке виникло у XI ст. як прикордонна твердиня на північно-західній периферії Київського князівства, на пограниччі з балтськими племенами. У другій половині XIII ст. Гродно було у володіннях литовського князя Тройдена, що довгий час жив у згоді з Львом Даниловичем, до якого належав Дорогичин. Однак у квітні 1275 році Тройден, „забувши приязнь Львову, послав воїв з Гродна, звелівши взяти Дорогичин. І виступивши в ночі, взяли вони тоді його, на самий Великдень, і перебили городян, усіх од малого і до великого".

Зрозуміло, що Лев, при допомозі своїх родичів, жорстоко відплатив наїзникам і захопив прикордонні литовські городи. Однак воєнні дії Лева та його престолонаслідників не змогли стримати постійного зростання мілітарної сили литовської держави, яка в першій половині XIV ст. стала серйозною загрозою також для територіяльної цілісности Галицько-Волинської Русі. У 30-их роках XIV ст. литовському князеві Гедеміновi вдалося завоювати Берестя й Дорогичин, а після смерти останнього з галицько-волинських володарів, Болеслава-Юрія (1340 рік), багаторічна боротьба за західні руські землі розгорілася поміж литовськими князями та польським королем Казимиром. Завершив її мирний договір 1366 року – Дорогичин, Мельник, Більськ, Берестя і Кам'янець визнані були власністю князя Кейстута Гедиминовича, який володів у Троках. Це об'єднання берестейсько-дорогичинських волостей з троцьким князівством започаткувало процес поступового відокремлювання сучасного Підляшшя і Полісся від інших етнічних українських територій. Політично-адміністраційний кордон, який виник тоді поміж цими землями та Волинню і Холмщиною, у великій своїй частині був у 1569 році утривалений як південний кордон Великого князівства Литовського, щоб згодом трансформуватися у республіканський, а тепер державний українсько-білоруський кордон, який відділив від материка майже мільйонну групу українськомовного населення Берестейської области.

Матеріяльних пам'яток найдавнішого періоду історії Дорогичина не так і багато, але вже півтора століття привертають вони увагу любителів старовини. Першим історикoм, який зацікавився дорогичинським городищем, був більщанин Йосип Ярошевич (1793-1860), автор надрукованої в 1848 році монографічної статті „Дорогичин. Історичне описання".

Не залишилося слідів після спорудженої Данилом церкви Богородиці. „Переказ говорить - писав Й. Ярошевич, - що найдавніша церква була при замковій горі від сторони міста. Сьогодні в цьому місці є яр, водою виритий, який простягається до Бугу."

Хоч Буг багато забрав, однак дещо і віддав. Так сталося з великою кількістю олов'яних митних пломб з кириличними буквами і родовими знаками руських князів, якими значені були товари, що переходили через дорогичинську митню на шляху до Польщі і Західньої Европи. Перші такі пломби були віднайдені і описані у 60-их роках XIX ст.

Наші знання про Дорогичин, його мешканців та їхнє щоденне життя поглибили археологічні дослідження 1953-1957 років. Завдяки їм знаємо, що перші східньослов'янські поселення на території сучасного міста виникли вже у VI ст. н.е., а оборонний город у XI ст. „Посполиті" дорогичинські городняни займалися передусім ремеслами – гончарством, ковальством, обробленням рогів і костей та продукуванням дьогтю.

Христина Мусянович, яка керувала археологічними дослідами, підкреслює, що численні бронзові, скляні і срібні прикраси вказують на відносне багатство мешканців руського Дорогичина. Знайдені були також предмети, які свідчать про духовну культуру. Найцікавішою знахідкою є костяне руків'я ножа, імовірно з XII ст., з написом руською мовою „Ніж Єжка а хто його вкраде проклятий Богом". Крім цього, багато знайдено предметів, пов'язаних з релігійним культом, зокрема хрестиків, зроблених з бронзи, олова та шиферу. Особливу увагу звертають енколпіони – великі, ношені священиками, хрести з бронзи з літерами грецького альфабету, прикрашені білою або чорною емаллю.

Тепер в пам'яті мешканців міста знання про найдавніше його минуле пов'язане передусім з фактом коронування тут князя Данила, про що пригадують майже всі публікації, як, наприклад, листівка для туристів, випущена останнім часом міським урядом: „Дорогичин – старий коронаційний город (один з чотирьох у Польщі), початки організованого осадництва сягають VI століття н.е., підтвердження міських прав – 1498.

В XII і XIII століттях був столицею руського Дорогичинського князівства". Про Данилову коронацію нагадує також різьба біля будинку реґіонального музею. Крім цього, його іменем названо декілька років тому одну з невеликих міських вуличок. А ще під час Днів міста, проведених з нагоди 500-річчя отримання міських прав, заінсценізовано саму коронацію, яку, на жаль, не можна назвати вдалою, хоч ролю короля на громадських засадах грав уродженець Дорогичина, відомий актор Даніель Ольбрихський (Тугай-бей у фільмі „Вогнем і мечем").

Юрій Гаврилюк

СПОРТ

Ручний м'яч

Чоловіча збірна України в турецькій Анталії з рахунком 26:17 (13:9) перемогла 16 червня збірну Ізраїлю у першій відбірковій грі „плей-оф“ до чемпіонату Европи 2004 року. Гра-відповідь має відбутися 22 червня у Запоріжжі.

Висліди змагань „плей-оф“:

Боснія і Герцеґовина – Чехія – 18:24; Білорусь – Хорватія – 32:32; Австрія – Польща – 30:24; Фінляндія – Сербія і Чорногорія – 29:31; Македонія – Угорщина – 33:31; Греція – Франція – 17:27; Туреччина – Швайцарія – 25:26; Норвегія – Португалія – 23:19; Литва – Еспанія – 27:38, 27:30 (еспанці вже вибороли собі путівку).

Путівки до Словенії, де відбудеться европейська першість, вже забезпечили собі збірні Швеції (чинний чемпіон континенту), Словенії (господар) та команди, які на попередньому турнірі посіли місця з 2-го по 5-те: Німеччина, Данія, Ісландія, Росія.

Шахи

Переможцем 4-го чемпіонату Европи серед чоловіків 16 червня став грузинський ґросмайстер Зураб Азмайпарашвілі, який набрав у 13 турах 9.5 точки. Найкраще з українців виступив Василь Іванчук, який з 8.5 точками фінішував на 12-му місці, на 14-ій позиції з таким же результатом розмістився ще один представник України – Олександр Мойсеєнко.

Одночасно у Стамбулі завершилася першість континенту серед жінок, де найсильнішою серед шахісток стала шведка Піа Крамлінг, що виграла у литовки Вікторії Чміліте (обидві набрали по 8.5 точки з 11). Найвище місце серед українок посіла Тетяна Василевич, яка стала 20-ою, її співвітчизниця Наталя Жукова – 21-ою. У чемпіонаті Европи також брали участь Валерій Неверов, Андрій Волокітін, Олександер Голошапов, Володимир Баклан, Станіслав Савченко, Олександер Арещенко, Олександер Шнайдер, Олег Романішин, Руслан Погорєлов, Олександер Мойсеєнко, Катерина Лахно, Олександер Сулипа, Антон Коробов.

Велоспорт

Міжнародний союз велосипедистів „UCI“ відразу після закінчення перегонів „Джиро д'Італія“ 1 червня оприлюднив новий список оцінок.

У порівнянні з оцінками, опублікованими перед стартом велобагатоденки, у нинішній класифікації гонщиків сталися значні зміни.

Перемога Джільберто Сімоні на „Джиро д'Італія“, де він мав успіх на трьох етапах, дозволила йому не просто увійти у першу двадцятку, а й перестрибнути через 21 сходинку і стати другим. Подібні „стрибки“ здійснили італієць Стефано Гарцелі і українець Ярослав Попович, які зайняли друге і третє місця на „Джиро“.

Для 23-річного Ярослава Поповича, який ледве розпочинає свій шлях у великому спорті, це великий успіх. Переможець останнього етапу „Джиро д'Італія“ Сергій Гончар також значно поліпшив свої позиції, коли перейшов межу першої сотні на 64-те місце.

Взагалі всі українці, що брали участь у „Джиро“, піднялися в оцінках. Так, Володимир Білека „стрибнув“ з 1003-го місця на 825-те. У списку наведені також Юрій Кривцов, Володимир Густов, Володимир Дума, Олександер Клименко, Богдан Бондарев, Кирило Посеєв – усі з України.

Олімпіяда – 2004

Українські телеглядачі можуть не побачити Олімпіяду-2004 в Атенах. Для того, щоб українці побачили телетрансляцію з Олімпійських ігор, які відбудуться наступного року, Національна телекомпанія України повинна сплатити за ліцензію Міжнародному олімпійському комітетові 400 тисяч долярів, яких вона не має. Уся надія тепер покладається на президента Національного олімпійського комітету і прем'єр-міністра України Віктора Януковича.

Сучасне п'ятиборство

У чеському місті Усті над Лабем 16 червня завершився чемпіонат Европи з сучасного п'ятиборства серед юніорів. На жаль, українські спортовці виступили не зовсім вдало. У командному заліку команда України (Дмитро Єрополов, Роман Цимбал, Павло Кирпулянський) була шостою – 14512 точки, а перемогли угорці. В особистих змаганнях Роман Цимбал розділив 1-2 місця у півфіналі, до фіналу потрапили також Д. Єрополов та П. Кирпулянський. На жаль, у фіналі українці виступили невдало: Д. Єрополов був 16-им, Р. Цимбал – 21-им, а П. Кирпулянський – 22-им. Чемпіоном став білорус Михайло Прокопенко.

Бодібілдінґ

Блискуче виступила 15 червня на чемпіонаті світу та Европи „NABBA International“, в Абердіні, Великобританія, збірна України з бодібілдінгу. У доробку наших „культуристів“ – п'ять перших, два других та третє місце. 34-річний киянин Сергій Духота став чемпіоном світу та Европи у категорії до 179 см та переможцем цих змагань в абсолютній першості. До речі, в послужному списку киянина вже є перемога на представницькому турнірі „Містер Юніверс-2002“. 30-річний одесит Олег Протас став чемпіоном Европи та віце-чемпіоном світу у категорії понад 179 см, а дебютант подібних змагань, 21-річний львів'янин Святослав Шеремета (клюб „Котигорошко“) став віце-чемпіоном Европи серед юніорів. До складу української команди також входили Інна Биковська (кляс „Фігура“), Віталій Каленський (до 172 см), Юрій Дєтсков (до 179 см) та Андрій Хом'як (до 172 см).

Наїзник Віктор Бабенко переборює бар'єр під час змагань з конкуру, на яких він посів третє місце у день відкриття Других літніх спортивних ігор з кінного спорту в Києві 14 червня. *Фото УНІАН*

Футбол

Починаючи з сезону 2004-2005 років, представництво України у найпрестижнішому европейському футбольному турнірі – Лізі чемпіонів може зменшитися до мінімуму. У таблиці коефіцієнтів УЕФА, яка формує представництво команд у єврочашах, Україна за підсумками 1999-2000 і 2002-2003 років посідає лише 17-те місце, відстаючи від заповітного 15-го місця, яке служить „квитком“ для двох перших команд українського чемпіонату до Ліги чемпіонів.

Тільки завдяки участі київського „Динамо“ у півфіналі Ліги чемпіонів сезону 1998-1999 років Україна отримала право виставити дві команди у сезоні, що стартує восени: чемпіон країни гратиме від 3-го кваліфікаційного кола, а віцечемпіон – з другого кола плей-оф.

Щоб не залишитися поза грою, українським клюбам потрібно у наступному сезоні випередити команди Польщі, Ізраїлю, Швайцарії та Австрії, які є головними конкурентами України. Росія посідає 22-ге місце і значно відстає від України.

ДОРОГІ ЗЕМЛЯКИ!
ХОЧЕТЕ МАТИ СПОКІЙНУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕНУ СТАРІСТЬ — ВСТУПІТЬ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ!

Great rates,
low fees,
free checking,
and now...
free online account access

Rochester UKRAINIAN FEDERAL CREDIT UNION
Rochester, Albany, Sacramento

Check our financial services and attractive rates

- Vehicle Loans
- Mortgage Loans
- Signature Loans
- Business Loans
- Certificates&IRA
- Free checking
- Youth Accounts
- Direct Deposit
- Credit, debit and ATM cards
- International wire transfers
- Audio Response System
- Notary Service
- Many other beneficial services

(877) 968-7828
www.rufcu.org

Main office	Capital District	Sacramento
824 Ridge Road East	1828 Third Ave	6029C San Juan Ave
Rochester, NY 14621	Watervliet, NY	Citrus Heights, CA
(585) 544-9518	12189	95610
Fax (585) 338-2980	(518) 266-0791	(916) 721-1188

АДВОКАТ
ЯРОСЛАВ КУЗЕМЧАК

КОМПЕНСАЦІЇ І ВИМОГИ В НАСЛІДОК АВАРІЙ

✔ на роботі
✔ автомобільних
✔ в публічних місцях
✔ лікарських помилок

Перша консультація безплатна
Оплату беремо лише після виграші процесу про відшкодування

А ТАКОЖ:

- ВОДІННЯ під впливом алкоголю
- КУПІВЛЯ І ПРОДАЖ нерухомостей
- ПРОЦЕСИ цивільні і кримінальні
- ШТРАФИ
- РОЗВОДИ
- ЗАГАЛЬНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

WELT & DAVID
1373 Broad St., Clifton, NJ 07013
(973) 773-9800

• ПРАЦЯ •

Потрібний українець до відновлення заїзду для авта. Платня до узгіднення.
Тел.: (973) 635-6647

Шукаємо жінку для догляду за хворим старшим мужчиною з проживанням. Північне Н. Дж.
Тел.: (973) 761-7770

• РОЗШУКИ •

Розшукуємо нащадків **ФУРМАНА МИХАЙЛА ІВАНОВИЧА**, нар. 1893 р. в с. Трительники, Україна. Емігрував до Канади в 1915р. з дружиною Ганною та сином Іваном. Другий син Доменік нар. в Канаді. Розшукують внуки діда Карла.
Тел. у США: (440) 885-2272 Петро.

• НА ПРОДАЖ •

На продаж новий будинок (2001 р.) у Норт Порті, Фльорида. 2 спальні.
Тел.: (941) 426-5455

• ДО ВИНАЙМУ •

В Юніон, Н.Дж. – до винайму 4 кімнати в двородинній хаті. Огрівання і вода включені в ціну. Побажано без дітей і звіряток.
Тел.: (908) 686-8487

Українська Федеральна Кредитова Кооператива
"САМОПОМІЧ"
Філядельфія - Скрентон - Трентон
Обслуговує і підтримує
Українську громаду від 1952-го року

ВСТУПАЙТЕ ДО НАШОЇ КРЕДИТІВКИ!
Для Вас *ВИСОКІ* відсотки на Сертифікатах,
***НИЗЬКІ* відсотки на позики і**
Взірцева Фінансова Обслуга
Головне Бюро:
1729 Cottman Avenue, Philadelphia, PA 19111
Tel: 215-725-4430 Fax: 215-725-0831
Toll Free: 1-888-POLTAVA (1-888-765-8282)
www.ukrfcu.com
Філії:
910 Henrietta Ave., Huntingdon Valley, PA 19006 (215) 379-0400
2307 Brown Street, Philadelphia, PA 19130 (215) 232-3993
477 Jeremiah Avenue, Trenton, NJ 08610 (609) 656-0802
207 River Street, Scranton, PA 18447 (570) 487-1947

ЙОСИФ КУПЧАК
власник
JOSEPH MEAT MARKET
М'ясні европейські вироби
437 Smith Street, Perth Amboy, NJ
Tel: (732) 442-4660

ЗМІНА АДРЕСИ

☐ „Свобода" ☐ „The Ukrainian Weekly"

СТАРА АДРЕСА:

Число Відділу (якщо член УНС) ....
Ім'я і прізвище ....
Адреса ....
....

НОВА АДРЕСА:

Ім'я і прізвище ....
Адреса ....
....

Зголошення присилати до:
Svoboda/The Ukrainian Weekly
P.O.Box 280, Parsippany, NJ 07054

На зміну адреси проситься долучити $1.00
ПЕРЕВЕДЕННЯ ЗМІНИ АДРЕСИ ТРИВАЄ 1-2 ТИЖНІ

SUMA (Yonkers)
FEDERAL CREDIT UNION
ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА
СУМА-ЙОНКЕРС, Н.Й.

Чи Ви мали можливість відвідати Федеральну кредитову кооперативу СУМА? Якщо ні, то просимо це зробити негайно.
Головне бюро – у Йонкерсі, а Філії – у Спрінґ Валі та Стемфорді, Конн.

- Приймаємо Ваші вклади на звичайні конта, та термінові ощадності, від шістьох місяців і більше, а платимо відсотки вищі, як інші фінансові установи.
- Видаємо Віза-картки.
- Пропонуємо нашим членам АТМ картку CU-24.
- На вкладах безплатне життєве забезпечення до 2,000 дол.
- Забезпечення позичок до висоти 10,000 дол. (крім гіпотечних) до 70 року життя, у випадку смерти.
- Видаємо позички на всі Ваші потреби, а відсотки нижчі, як в інших фінансових установах.
- Кредит під вартість домів, та інші форми кредиту.
- Низькі відсотки на купівлю авта, як нового, так і вживаного.
- Якщо Ви перший раз берете позичку на купівлю хати чи перефінансовуєте, дістанете особливо вигідні умови.
- Полагоджуємо справи персонально або телефонічно.

Main Office:	Spring Valley, NY Branch:	Stamford, CT Branch:
301 Palisade Avenue	SS Peter & Paul UCC	Ukr. Research Center
Yonkers, NY 10703-2999	41 Collins Avenue	39 Clovelly Road
Tel.: (914) 965-8560	Spring Valley, NY 10977	Stamford, CT 06902
Fax: (914) 965-1936	Tel./Fax: (845) 425-2749	Tel./Fax: (203) 969-0498

Toll Free Number: 1-888-644-SUMA E-mail: Sumayonfcu@AOL.Com

Людина тихої праці – Юліян Головчак

(1931–2003)

Є люди, які багато добра роблять для громади, але залишаються невідомими широкому загалові. Такою людиною був св. п. Юліян Головчак. Син селян з бойківської землі, він народився 30 листопада 1931 року у селі Лужок Горішний, Старосамбірського повіту. Батьки, Павло й Юстина, мали, крім Юліяна, ще синів Михайла і Миколу та доньок Марію і Софію. Юліян навчався спочатку у рідному селі, а згодом у Старому Самборі. У вирі Другої світової війни родина Головчаків емігрувала до Німеччини, а у 1949 році – до США, де оселилася у Брістолі, Пенсильванія. Юліян закінчив середню школу в Трентоні і після військової служби в Кореї завершив студії інженерії у Вайденер-університеті, який тоді мав назву „Пенсильванський військовий коледж". 1957 року він одружився з Галиною Пак і мав четверо дітей. Разом з сім'єю жив у Філядельфії.

Юліян Головчак одним із перших збагнув історичну важливість Патріярхату УКЦ. Разом із діячами Патріярхального руху Мирославом і Романою Навроцькими, Романом Осінчуком, Юрієм Старосольським, Володимиром Медухою та іншими,він проводив розбудову Патріярхії, брав участь у демонстраціях 60-их і 70-их років, був директором патріярхальної радіопрограми „Голос мирян" у Філядельфії, а згодом директором радіовисилань в Україну „Голос української діяспори", що її організувало релігійне Товариство українців-католиків „Свята Софія". Був активним членом Товариства інженерів, товариства „Бойківщина", робив свої внески у життя Пласту, „Рідної школи", до якої невтомно возив дітей, а згодом внуків.

Юліян Головчак був шляхетною людиною, нікому ніколи не чинив зла і завжди дбав про своїх ближніх. Усе своє життя вірно служив великій справі та втішався найменшими успіхами у боротьбі за незалежність України.

Вічна йому пам'ять!

Леонід Рудницький

У БОЛЮЧУ СУМНУ 3-ТЮ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

бл. п.

ЗЕНОВІЇ РИБЧУК-НИКИФОРУК

померла 14 липня 2000 р. на 79-му році свого працьовитого життя

будуть відправлені

ПОМИНАЛЬНІ СЛУЖБИ БОЖІ
з ПАНАХИДАМИ

14 липня 2003 р.

в соборі св. Софії, Рим;
в церкві св. Юра, Нью-Йорк;
в соборі св. Юра, Львів;
УСП. П. Богородиці, Городенка;
в церкві св. Миколая, Городенка;
в церкві Пресвятої Тройці, Кергонксон, Н.Й.;
в катедрі св. Миколая, Торонто;
в катедрі, Івано-Франківськ.

Родину, приятелів і знайомих просимо о молитви за спокій душі Покійної.

Муж ВАСИЛЬ з ріднею.

У ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
(30 червня 2002 р.)
дорогої і любої ДРУЖИНИ, МАМИ і БАБУСІ

бл. п.

ОЛЬГИ МАКСИМІВНИ ГУРСЬКОЇ

з дому КРИВОРУЧКО

буде відправлена ПАНАХИДА

в українській православній церкві св. Покрови у Філядельфії, Па., в неділю, 29 червня 2003 р. після Служби Божої.

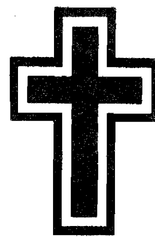
Просимо про молитви за вічний спокій Її душі

чоловік	– ПЕТРО
діти	– ПАВЛО і АННА
	– ГАЛЯ і ВОЛОДИМИР
	– НАТАЛЯ і ВІКТОР
внуки	– ЛІНА, ПАВЛУСЬ, ОЛЕНКА і МАТВІЙКО.

Ділимося сумною вісткою, що у п'ятницю, 16 травня 2003 р. відійшла у вічність наша найдорожча МАМА, БАБУСЯ, ПРАБАБУСЯ, СЕСТРА і ТЕТА

бл. п.

НАТАЛІЯ МІТРІНҐА

нар. 1 квітня 1915 р. в Тернополі.
Учителька, організаторка дитячих садків по численних селах, членка 1-го відділу СУА.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися у вівторок, 20 травня 2003 р. в церкві св. Юра в Нью-Йорку.
Похоронена на цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Залишилися в глибокому смутку:

син	– ОЛЕГ з дружиною РОКСОЛЯНОЮ
внуки	– ДАНИЛО з дружиною ЛОРІ
	– СВЯТОСЛАВ з дружиною МАРКЕЛОЮ
внучка	– МОТРІЯ
правнучки	– БЕКІ і РАЙЛІ
сестра	– ЛІДІЯ МАҐУН з мужем ВОЛОДИМИРОМ
сестрінки	– ЛЯРИСА з мужем д-ром ОСИПОМ ГУРИНОМ і дітьми ЛЯРИСОЮ і МЕЛАНІЄЮ
	– ДАРІЯ КОРДУБА ВІЛЬДЕ з мужем АЛЕКСАНДРОМ і дітьми ЛЕСИКОМ і ЗІРКОЮ
сестрінок	– д-р ІГОР МАҐУН з дружиною ЛЕСЕЮ і дітьми МАКСИМОМ і АДЕЮ

та ближча і дальша родина в Америці і Україні.

Вічна Її пам'ять!

За мову і зміст посмертних оголошень і подяк редакція не відповідає